

ВЕДАМАСЦІ

**ВЯРХОЎНАГА
САВЕТА
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ**

№ 23—24

1994 год

**ВЫДАННЕ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

МІНСК

ВЕДАМАСЦІ

ВЯРХОЎНАГА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

25 жніўня
1994 г.

№ 23—24
(133—134)

Выдаюцца
з 1990 г.

З М Е С Т

РЭГЛАМЕНТ КАНСТЫТУЦЫЙНАГА СУДА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

РАЗДЗЕЛ I.	Агульныя пачаткі канстытуцыйнага судаводства	3
Глава 1.	Асноўныя палажэнні	3
РАЗДЗЕЛ II.	Парадак вядзення спраў у Канстытуцыйным Судзе...	9
Глава 2.	Агульныя ўмовы разгляду пытанняў у пасяджэнні Канстытуцыйнага Суду.....	9

Глава 3.	Удзельнікі пасяджэння Канстытуцыйнага Суда	20
Глава 4.	Падрыхтоўка пасяджэнняў Канстытуцыйнага Суда ..	26
Глава 5.	Парадак разгляду пытанняў у судовым пасяджэнні ..	34
Глава 6.	Рашэнне Канстытуцыйнага Суда	40
РАЗДЗЕЛ III. Арганізацыя работы Канстытуцыйнага Суда		49
Глава 7.	Асноўныя палажэнні аб арганізацыі работы Канстытуцыйнага Суда і яго Сакратарыята	49
Глава 8.	Справаводства ў Канстытуцыйным Судзе	50
Глава 9.	Арганізацыя работы Сакратарыята Канстытуцыйнага Суда	51
Глава 10.	Заклучныя палажэнні	52

Зацверджаны
Канстытуцыйным Судом
Рэспублікі Беларусь
27 мая 1994 года

РЭГЛАМЕНТ КАНСТЫТУЦЫЙНАГА СУДА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Гэтым Рэгламентам вызначаюцца правілы судовай працэдур і этыкету, асаблівасці справаводства, патрабаванні да персоналу і іншыя пытанні, якія адносяцца да парадку дзейнасці Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь, з мэтай забеспячэння рэалізацыі яго задач, ажыццяўлення паўнамоцтваў, прадугледжаных Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь і Законам Рэспублікі Беларусь "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" **.

РАЗДЗЕЛ I. АГУЛЬНЫЯ ПАЧАТКІ КАНСТЫТУЦЫЙНАГА СУДАВОДСТВА

Глава 1. АСНОЎНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 1. Канстытуцыйны Суд і яго задачы

У адпаведнасці з артыкулам 1 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" Канстытуцыйны Суд ажыццяўляе

* У далейшым – Канстытуцыйны Суд або Суд.

** У далейшым – Закон "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь".

кантроль за канстытуцыйнасцю нарматывных актаў у Рэспубліцы Беларусь.

Канстытуцыйны Суд створаны для забеспячэння вяршэнства Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і яе непасрэднага дзеяння на тэрыторыі рэспублікі, адпаведнасці нарматывных актаў дзяржаўных органаў Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, зацвярджэння законнасці ў праватворчасці і правапрымяненні, вырашэння іншых пытанняў, прадугледжаных Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь і Законам "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь".

Артыкул 2. Кампетэнцыя Канстытуцыйнага Суда

У адпаведнасці з артыкулам 127 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, артыкулам 5 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" Канстытуцыйны Суд у парадку канстытуцыйнага судаводства разглядае пытанні і дае заключэнні:

аб адпаведнасці законаў, міжнародных дагаворных і іншых абавязацельстваў Рэспублікі Беларусь Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным Рэспублікай Беларусь;

аб адпаведнасці прававых актаў міждзяржаўных утварэнняў, у якія ўваходзіць Рэспубліка Беларусь, указаў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, пастаноў Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, а таксама актаў Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, Вышэйшага Гаспадарчага Суда Рэспублікі Беларусь, Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь, якія маюць нарматывны характар, Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, законам і міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным Рэспублікай Беларусь.

Канстытуцыйны Суд мае права па свайму меркаванню разгледзець пытанне аб адпаведнасці нарматывных актаў любога дзяржаўнага органа, грамадскага аб'яднання Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, законам і міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным Рэспублікай Беларусь.

Канстытуцыйны Суд разглядае пытанні аб канстытуцыйнасці ўказаных у частках першай і другой гэтага артыкула актаў як у цэлым, так і асобных іх палажэнняў.

У адпаведнасці з патрабаваннямі артыкула 104 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь Канстытуцыйны Суд дае заключэнне аб парушэнні Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

Канстытуцыйны Суд згодна з Законам "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" разглядае таксама пытанні аб:

- 1) рэалізацыі прадастаўленага яму права ўносіць у Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь прапановы аб неабходнасці змяненняў і дапаўненняў Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, а таксама аб прыняцці і змяненні законаў;
- 2) штогадовых пасланнях Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь і Вярхоўнаму Савету Рэспублікі Беларусь аб стане канстытуцыйнай законнасці ў рэспубліцы;
- 3) тлумачэнні рашэнняў Канстытуцыйнага Суда;
- 4) адказнасці службовых асоб і грамадзян у выпадках, прадугледжаных артыкулам 46 указанага Закона;
- 5) выбарах намесніка Старшыні Канстытуцыйнага Суда;
- 6) прыпыненні або спыненні паўнамоцтваў суддзі Канстытуцыйнага Суда;
- 7) Рэгламенце Канстытуцыйнага Суда;
- 8) структуры і штатным раскладзе Сакратарыята Канстытуцыйнага Суда;
- 9) Навукова-кансультатыўным савеце пры Канстытуцыйным Судзе.

Канстытуцыйны Суд можа таксама разглядаць і іншыя пытанні, звязаныя з арганізацыяй яго дзейнасці.

Артыкул 3. Асноўныя прынцыпы дзейнасці Канстытуцыйнага Суда

Асноўнымі прынцыпамі дзейнасці Канстытуцыйнага Суда з'яўляюцца законнасць, калегіяльнасць і галоснасць.

Канстытуцыйны Суд пры выкананні сваіх функцый незалежны.

Незалежнасць Канстытуцыйнага Суда забяспечваецца ўстаноўленым законам парадкам выбарання членаў Канстытуцыйнага Суда і іх вызвалення, недатыкальнасцю, юрыдычнай працэдурай вырашэння спраў і пытанняў, якія адносяцца да кампетэнцыі Суда, тайнай нарады суддзяў пры вынясенні рашэнняў, адказнасцю за непавагу да Канстытуцыйнага Суда або ўмяшанне ў яго дзейнасць, стварэннем неабходных арганізацыйна-тэхнічных умоў для дзейнасці Канстытуцыйнага Суда, а таксама матэрыяльным і

сацыяльным забеспячэннем суддзяў, устаноўленымі гарантыямі, якія адпавядаюць іх высокаму статусу.

Канстытуцыйны Суд, вырашаючы справы, кіруюцца Канстытуцый Рэспублікі Беларусь, законамі і іншымі нарматывнымі актамі, якія не супярэчаць Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, а таксама міжнародна-прававымі актамі, ратыфікаванымі Рэспублікай Беларусь.

Вырашэнне спраў і пытанняў, якія адносяцца да кампетэнцыі Канстытуцыйнага Суда, ажыццяўляецца калегіяльна.

Справы і пытанні разглядаюцца Канстытуцыйным Судом адкрыта.

У выпадках, прадугледжаных часткай трэцяй артыкула 26 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь", Канстытуцыйны Суд можа правесці закрытае пасяджэнне поўнасю або ў яго частцы. У закрытым судовым пасяджэнні могуць прысутнічаць толькі бакі, іх прадстаўнікі, а ў неабходных выпадках -- таксама іншыя ўдзельнікі пасяджэння. Слуханне справы ў закрытым пасяджэнні вядзецца з захаваннем усіх прадугледжаных гэтым Рэгламентам правіл судаводства. Рашэнне Канстытуцыйнага Суда ва ўсіх выпадках абвешчаецца публічна.

Артыкул 4. Недапушчальнасць уздзеяння на Канстытуцыйны Суд і яго членаў

Прамое ці ўскоснае ўздзеянне на Канстытуцыйны Суд або яго членаў, звязанае з дзейнасцю па ажыццяўленню канстытуцыйнага кантролю, недапушчальнае і цягне адказнасць па закону.

Артыкул 5. Роўнасць удзельнікаў пасяджэння перад законам і судом

Даца заключэнняў і разгляд іншых пытанняў у Канстытуцыйным Судзе ажыццяўляюцца на пачатках роўнасці бакоў перад законам і судом незалежна ад іх службовага становішча, падпарадкаванасці і месца знаходжання, а грамадзян (прадстаўнікоў бакоў, сведак, экспертаў, спецыялістаў) -- незалежна ад іх паходжання, сацыяльнага і маёмаснага становішча, расавай і нацыянальнай прыналежнасці, палітычных перакананняў, полу, адукацыі, мовы, адносін да рэлігіі, роду і характару заняткаў, месца жыхарства, часу пражывання ў дадзенай мясцовасці і іншых акалічнасцей.

Артыкул 6. Прэзумпцыя канстытуцыйнасці нарматыўных актаў

Пры разглядзе пытанняў аб канстытуцыйнасці нарматыўных актаў Канстытуцыйны Суд зыходзіць з прэзумпцыі канстытуцыйнасці законаў, міжнародных дагаворных і іншых абавязацельстваў Рэспублікі Беларусь, прававых актаў міждзяржаўных утварэнняў, у якія ўваходзіць Рэспубліка Беларусь, указаў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, пастановаў Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, актаў Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, Вышэйшага Гаспадарчага Суда Рэспублікі Беларусь, Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь, якія маюць нарматыўны характар, а таксама нарматыўных актаў любога дзяржаўнага органа, грамадскага аб'яднання.

Артыкул 7. Забеспячэнне ўсебаковага, поўнага і аб'ектыўнага даследавання акалічнасцей пры разглядзе пытанняў

Пры разглядзе пытанняў Канстытуцыйны Суд не звязаны довадамі бакоў. Канстытуцыйны Суд абавязаны, не абмяжоўваючыся прадстаўленымі матэрыяламі, тлумачэннямі і паказаннямі, прымаць усе прадугледжаныя Законам "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" меры для ўсебаковага, поўнага і аб'ектыўнага даследавання акалічнасцей справы, забеспячэння правоў бакоў, іншых удзельнікаў, належнага выканання імі ўскладзеных на іх абавязкаў.

Артыкул 8. Мова канстытуцыйнага судаводства

Вядзенне спраў у Канстытуцыйным Судзе ажыццяўляецца ў адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь "Аб мовах у Рэспубліцы Беларусь".

Удзельнікам пасяджэння, якія не валодаюць беларускай або рускай мовай, Канстытуцыйным Судом забяспечваецца права даваць тлумачэнні, паказанні, заяўляць хадайніцтвы на роднай мове або на іншай мове, якой яны валодаюць, а таксама карыстацца паслугамі перакладчыка. Абавязак па забеспячэнню судовага пасяджэння перакладчыкам ускладаецца на адпаведнае структурнае падраздзяленне Сакратарыята Канстытуцыйнага Суда.

Судовыя дакументы ўручаюцца бакам на мове судаводства.

Артыкул 9. Вылічэнне тэрмінаў

Працэсуальныя дзеянні ажыццяўляюцца ў тэрміны, устаноўленыя артыкуламі 27 і 33 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" або назначаныя Канстытуцыйным Судом.

Працэсуальныя тэрміны, устаноўленыя ўказаным Законом, вылічваюцца гадамі, месяцамі, тыднямі і днямі. Вылічэнне працэсуальных тэрмінаў пачынаецца на наступны дзень пасля каляндарнай даты, якой вызначаны іх пачатак.

Тэрмін, які вылічваецца гадамі, канчаецца ў адпаведны месяц і дзень апошняга года ўстаноўленага тэрміну.

Тэрмін, які вылічваецца месяцамі, канчаецца ў адпаведны месяц і дзень апошняга месяца ўстаноўленага тэрміну. Калі заканчэнне тэрміну, што вылічваецца месяцамі, прыпадае на месяц, які адпаведнай лічбы не мае, то тэрмін канчаецца ў апошні дзень гэтага месяца.

Тэрмін, які вылічваецца тыднямі, канчаецца ў адпаведны дзень апошняга тыдня ўстаноўленага тэрміну.

У выпадках, калі апошні дзень тэрміну прыпадае на нерабочы дзень, днём заканчэння тэрміну лічыцца першы рабочы дзень, што ідзе за ім.

Артыкул 10. Забеспячэнне парадку і бяспекі ў пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда

Усе ўдзельнікі судовага пасяджэння і іншыя асобы, якія прысутнічаюць у зале пасяджэння, абавязаны паважліва адносіцца да Канстытуцыйнага Суда і ўстаноўленых правіл судовай працэдуры і этыкету, беспярэчна падпарадкоўвацца распараджэнням старшынствуючага аб захаванні парадку пасяджэння.

Канстытуцыйны Суд можа распарадзіцца аб мерах праверкі асоб, якія жадаюць прысутнічаць пры разглядзе пытанняў на пасяджэнні Суда, уключаючы праверку дакументаў, што засведчваюць асобу, агляд рэчаў і асабісты надгляд.

Парушэнне парадку ў пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда, непадпарадкаванне распараджэнням старшынствуючага аб захаванні парадку пасяджэння, пагарджанне прынятымі ў Канстытуцыйным Судзе правіламі цягнуць устаноўленую законам адказнасць.

РАЗДЗЕЛ II. ПАРАДАК ВЯДЗЕННЯ СПРАЎ У КАНСТЫТУЦЫЙНЫМ СУДЗЕ

Глава 2. АГУЛЬНЫЯ ЁМОВЫ РАЗГЛЯДУ ПЫТАННЯЎ У ПАСЯДЖЭННІ КАНСТЫТУЦЫЙНАГА СУДА

Артыкул 11. Скліканне пасяджэнняў Канстытуцыйнага Суда

Па ўсіх пытаннях, аднесеных Законам "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" да кампетэнцыі Канстытуцыйнага Суда як калегіяльнага органа, па якіх павінна выносіцца рашэнне, Канстытуцыйным Судом назначаецца судовае пасяджэнне.

Пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда праводзіцца з захаваннем правіл і працэдур, устаноўленых гэтым Рэгламентам для разгляду адпаведных пытанняў.

Пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда склікаюцца Старшынёй, у яго адсутнасць -- намеснікам Старшыні Канстытуцыйнага Суда, а пры адсутнасці Старшыні Канстытуцыйнага Суда і яго намесніка або немагчымасці выканання гэтымі асобамі сваіх абавязкаў -- старэйшым па ўзросту суддзёй Канстытуцыйнага Суда.

Аб часе і месцы чарговага пасяджэння суддзям Канстытуцыйнага Суда паведамляецца не пазней чым за дзесяць дзён да пачатку судовага пасяджэння. Адначасова ім уручаецца парадак дня пасяджэння і ўсе неабходныя для разгляду справы дакументы.

Паведамленне падпісваецца Генеральным сакратаром Канстытуцыйнага Суда.

Суддзя не мае права ўхіліцца ад удзелу ў пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда. Ён не можа быць адхілены ад удзелу ў судовым пасяджэнні, калі яго паўнамоцтвы не прыпынены або не спынены ў парадку, прадугледжаным Законам "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь".

Артыкул 12. Службовыя нарады

Старшыня Канстытуцыйнага Суда або яго намеснік склікае суддзяў, работнікаў Сакратарыята Канстытуцыйнага Суда на службовыя нарады па пытаннях дзейнасці Канстытуцыйнага Суда і работы структурных падраздзяленняў Сакратарыята Суда.

У выпадку адсутнасці Старшыні Канстытуцыйнага Суда і яго намесніка або немагчымасці выканання імі сваіх абавязкаў

службовыя нарады па пытаннях, указаных у частцы першай гэтага артыкула, склікае старэйшы па ўзросту суддзя.

Артыкул 13. Рэжым работы Канстытуцыйнага Суда

Пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда праводзяцца па меры неабходнасці і склікаюцца Старшынёй Канстытуцыйнага Суда па ўласнай ініцыятыве ці па патрабаванню не менш чым трох суддзяў Канстытуцыйнага Суда.

Артыкул 14. Заява суддзі аб самаадводзе

Суддзя Канстытуцыйнага Суда павінен заявіць самаадвод пры наяўнасці акалічнасцей, якія могуць паставіць пад сумненне яго аб'ектыўнасць з прычыны прамой або ўскоснай зацікаўленасці ў выніку вырашэння канкрэтнай справы.

Артыкул 15. Вырашэнне пытання аб самаадводзе суддзі

Самаадвод, заяўлены суддзёй, вырашаецца Канстытуцыйным Судом у дарадчым пакоі.

Разглядаючы пытанне аб самаадводзе суддзі, Канстытуцыйны Суд прымае рашэнне аб задавальненні самаадводу ці аб яго адхіленні. Суд ва ўсякім выпадку прымае рашэнне аб адхіленні самаадводу суддзі, калі прыведзеныя ім довады ў мэтах абгрунтавання заяўленага самаадводу не могуць уплываць на аб'ектыўнасць яго прававой пазіцыі па справе, якая разглядаецца, і па гэтых падставах будучы прызнаны непераканаўчымі.

У выпадку адхілення Канстытуцыйным Судом заяўленага суддзёй самаадводу гэты суддзя абавязаны ўдзельнічаць у разглядзе справы.

Артыкул 16. Склад Канстытуцыйнага Суда

Членамі Канстытуцыйнага Суда з'яўляюцца Старшыня, намеснік Старшыні Канстытуцыйнага Суда і дзевяць суддзяў.

Канстытуцыйны Суд правамоцны прымаць рашэнні і прыступіць да работы ў складзе не менш чым сем суддзяў.

Артыкул 17. Нязменнасць складу Канстытуцыйнага Суда ў судовым пасяджэнні

Справа разглядаецца Канстытуцыйным Судом, як правіла, у адным і тым жа складзе суддзяў. Пасля пачатку слухання справы іншыя суддзі могуць прыняць удзел у далейшым разглядзе справы па рашэнню Канстытуцыйнага Суда.

Немагчымасць працягваць удзел у пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда каго-небудзь з суддзяў, калі пры гэтым не парушаецца ўстаноўлены кворум, не перашкаджае далейшаму разгляду пытання.

У выпадку, калі часовая, не больш чым пятнаццаць дзён, адсутнасць у працэсе пасяджэння Канстытуцыйнага Суда каго-небудзь з суддзяў выклікала парушэнне ўстаноўленага кворуму, у слуханні справы аб'яўляецца перапынак. Калі суддзя выбыў з судовага пасяджэння ў сувязі з працяглым захворваннем або іншымі акалічнасцямі, якія перашкаджаюць яго далейшаму ўдзелу ў пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда, на тэрмін больш чым пятнаццаць дзён, а таксама ў сувязі з самаадводам, які задаволены Канстытуцыйным Судом, і яго адсутнасць выклікала парушэнне кворуму, слуханне справы адкладваецца.

Суддзя можа па ўважлівых прычынах са згоды Канстытуцыйнага Суда і калі пры гэтым не парушаецца ўстаноўлены кворум адсутнічаць у судовым пасяджэнні і зноў увайсці ў працэс, калі пры гэтым яго адсутнасць працягвалася не больш чым тры дні.

Артыкул 18. Колькасць пытанняў, якія выносяцца на пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда

На пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда можа разглядацца адно або некалькі пытанняў. Па кожнаму пытанню робіцца даклад, з якім выступае суддзя Канстытуцыйнага Суда, і прымаецца асобнае рашэнне.

Артыкул 19. Непасрэднасць і вуснасць разгляду пытанняў у пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда

Пры разглядзе па сутнасці прапаноў аб дачы заключэнняў Канстытуцыйны Суд непасрэдна заслухоўвае тлумачэнні бакоў, іх прадстаўнікоў, паказанні сведак, заключэнні экспертаў, думкі спецыялістаў, выступленні іншых удзельнікаў судовага пасяджэння, абвясчае неабходныя дакументы.

Дакументы, якія ёсць ва ўсіх суддзяў і ўдзельнікаў пасяджэння, могуць не абвясчацца, калі іх змест выкладаецца вусна ў ходзе разбору. Аднак, калі хто-небудзь з суддзяў або ўдзельнікаў пасяджэння настойвае на іх поўным або частковым абвясчэнні, такое абвясчэнне можа быць праведзена па рашэнню Канстытуцыйнага Суда.

Пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда па кожнай справе праходзіць, як правіла, бесперапынна, акрамя часу, адведзенага для адпачынку або прадастаўленага ўдзельнікам

пасяджэння для падрыхтоўкі заключных прамоў. Перапынак у судовым пасяджэнні можа быць зроблены па хадайніцтву аднаго з бакоў для дадатковага вывучэння матэрыялаў, прадстаўленых другім бокам, а таксама ў выпадках узнікнення акалічнасцей, якія перашкаджаюць нармальнаму ходу пасяджэння ці неабходнасці тэрміновага разгляду іншага пытання. Пасля перапынку разгляд справы працягваецца з моманту, на якім ён быў перапынены. У перапынку судовага пасяджэння Канстытуцыйны Суд мае права таксама разглядаць бягучыя пытанні, звязаныя з арганізацыйнай яго дзейнасцю.

Артыкул 20. Адкладанне пасяджэння Канстытуцыйнага Суда

Пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда можа быць адкладзена ў наступных выпадках:

1) калі Канстытуцыйны Суд знойдзе справу або пытанне, якое разглядаецца, недастаткова падрыхтаванымі;

2) з прычыны няяўкі бакоў або аднаго боку, сведкі або эксперта, яўка якіх была прызнана абавязковай, калі іх адсутнасць можа паўплываць на правільнае вырашэнне справы;

3) з прычыны непрадстаўлення або несвоечасовага прадстаўлення запатрабаваных матэрыялаў, калі яны маюць істотнае значэнне для разгляду і вырашэння справы;

4) калі на адкладанні разгляду пытання настойвае хто-небудзь з суддзяў або бакі (бок), іх прадстаўнікі, а прыведзеныя імі аргументы прызнаны Канстытуцыйным Судом пераканаўчымі;

5) парушаны кворум у пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда з прычыны захворвання або працяглай адсутнасці па іншых прычынах каго-небудзь з суддзяў у працэсе пасяджэння;

6) пры наяўнасці іншых акалічнасцей, якія перашкаджаюць нармальнаму ходу судовага пасяджэння або ўсебаковаму і поўнаму разгляду пытання, калі гэтыя акалічнасці не могуць быць устаранены ў тэрміны, якія дазваляюць перапыніць пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда.

Рашэнне аб адкладанні пасяджэння Канстытуцыйнага Суда прымаецца простаай большасцю галасоў ад поўнага складу суддзяў. У выпадку прыняцця рашэння аб адкладанні пасяджэння Канстытуцыйным Судом могуць быць заслуханы прыбыўшыя эксперты, спецыялісты і сведкі.

Разгляд адкладзенай справы працягваецца Канстытуцыйным Судом пасля адпазення акалічнасцей, якія

паслужылі падставай для яе адкладання. Пры гэтым пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда аднаўляецца, як правіла, з моманту, на якім яно было спынена. У такім выпадку паўторны выклік заслуханых экспертаў, спецыялістаў і сведак праводзіцца толькі ў неабходных выпадках.

Артыкул 21. Прыпыненне вядзення па справе

Канстытуцыйны Суд можа прыпыніць вядзенне па справе па хадайніцтву аднаго з бакоў для дадатковага вывучэння матэрыялаў, прадстаўленых другім бокам, а таксама ў выпадках узнікнення акалічнасцей, якія перашкаджаюць нармальнаму ходу разгляду пытання ці пры неабходнасці тэрміновага разгляду іншага пытання.

Вядзенне справы працягваецца з моманту, на якім яно было прыпынена.

Прыпыненне разгляду аднаго пытання не перашкаджае разгляду Канстытуцыйным Судом іншых пытанняў.

Прыпыненае вядзенне па справе аднаўляецца Канстытуцыйным Судом па хадайніцтву бакоў або па ініцыятыве Канстытуцыйнага Суда пасля адпадання акалічнасцей, якія паслужылі падставай да яго прыпынення.

Артыкул 22. Спыненне разгляду пытання

Разгляд пытання на пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда можа быць спынены:

1) у сувязі з адкліканнем прапановы, на падставе якой разглядаецца пытанне;

2) па падставах, прадугледжаных артыкулам 49 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь".

Артыкул 23. Паўторнае ўнясенне пытанняў у Канстытуцыйны Суд

Паўторнае ўнясенне ў Канстытуцыйны Суд пытанняў, разгляд якіх быў спынены, дапускаецца не раней чым праз тры месяцы пасля вынясення рашэння аб спыненні іх разгляду з улікам устаранення недахопаў, указаных у рашэнні Канстытуцыйнага Суда.

Артыкул 24. Старшынствуючы ў пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда

У адпаведнасці з артыкуламі 13, 19 і 28 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" у пасяджэнні

Канстытуцыйнага Суда старшынствуе Старшыня Канстытуцыйнага Суда, у яго адсутнасць або па яго даручэнню -- намеснік Старшыні Канстытуцыйнага Суда, а ў выпадку адсутнасці Старшыні і яго намесніка або немагчымасці выканання імі сваіх абавязкаў -- старэйшы па ўзросту суддзя Канстытуцыйнага Суда. Суддзя-дакладчык не можа быць старшынствуючым.

Старшынствуючы кіруе пасяджэннем Канстытуцыйнага Суда. Яго распараджэнні аб захаванні парадку ў судовым пасяджэнні абавязковыя для ўсіх удзельнікаў пасяджэння і іншых асоб, якія прысутнічаюць у зале пасяджэння. Старшынствуючы прымае ўсе прадугледжаныя Законам "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" меры да забеспячэння ўсебаковага, поўнага і аб'ектыўнага разбору па пытанню, якое разглядаецца, шляхам:

прадстаўлення бакам і іх прадстаўнікам роўных магчымасцей даваць тлумачэнні па ўсіх акалічнасцях справы, аргументаваць свае довады і задаваць адзін аднаму пытанні ў мэтах выяўлення і ўдакладнення іх пазіцый;

даследавання і ацэнкі Судом вусных і пісьмовых заключэнняў экспертаў;

заслухоўвання думак спецыялістаў, паказанняў выкліканых у Суд сведак па справе; прадстаўлення магчымасці бакам і іншым удзельнікам судовага пасяджэння задаваць экспертам, спецыялістам і сведкам пытанні па акалічнасцях справы, якая разглядаецца;

разгляду Канстытуцыйным Судом усіх неабходных дакументаў, прадстаўленых бакамі і іншымі ўдзельнікамі судовага пасяджэння, а таксама выпатрабаваных Судом. Старшынствуючы павінен забяспечыць магчымасць усім суддзям Канстытуцыйнага Суда свабодна і бесперашкодна задаваць пытанні бакам, іх прадстаўнікам, экспертам, спецыялістам і сведкам;

фіксацыі ходу і вынікаў судовага разбору;

ажыццяўлення іншых дзеянняў, прадугледжаных законам і гэтым Рэгламентам.

Старшынствуючы ўстараняе з працэсу разбору па справе ўсё, што не мае дачынення да пытання, якое разглядаецца. Ён мае права пасля папярэджання перапыніць выступленне любога з бакоў, іх прадстаўнікоў, іншых удзельнікаў судовага пасяджэння, адвесці іх пытанні ў выпадках, калі яны не адносяцца да справы, якая разглядаецца, або выходзяць за межы прадмета гэтай справы ці не ўваходзяць у кампетэнцыю Канстытуцыйнага Суда; пазбаўляе ўдзельнікаў пасяджэння

слова пры самавольным парушэнні імі паслядоўнасці выступленняў, выкарыстанні грубых або непаважлівых выказванняў, за іншыя парушэнні працэдурны і парадку разгляду пытанняў у Канстытуцыйным Судзе.

Распараджэнні і дзеянні старшынствуючага могуць быць перагледжаны па патрабаванню любога з суддзяў ці па хадайніцтву бакоў або іх прадстаўнікоў у тым жа пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда.

Старшынствуючы ў межах паўнамоцтваў, прадугледжаных Законам "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь", абавязаны сачыць, каб бакі, іх прадстаўнікі і іншыя ўдзельнікі судовага пасяджэння добрасумленна карысталіся прадастаўленымі ім правамі і няўхільна выконвалі ўстаноўленыя правілы працэдурны ў Канстытуцыйным Судзе.

Старшынствуючы, клапацячыся аб падтрыманні парадку ў зале пасяджэнняў Канстытуцыйнага Суда, мае права выдаць з залы пасяджэння любую асобу, якая парушае ўстаноўлены парадак або не падпарадкоўваецца яго законным распараджэнням.

Старшынствуючы кіруе нарадай суддзяў Канстытуцыйнага Суда ў дарадчым пакоі, забяспечваючы суддзям магчымасць свабодна і бесперашкодна выказаць сваю думку.

Артыкул 25. Вынікі няўкі ў пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда ўдзельнікаў пасяджэння

Няўка ў пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь, Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, Старшыні Вышэйшага Гаспадарчага Суда Рэспублікі Беларусь, Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь і Міністра юстыцыі Рэспублікі Беларусь не перашкаджае разгляду пытання.

Няўка ў пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда аднаго з бакоў або яго прадстаўніка, якім належным чынам было паведамлена аб часе і месцы судовага пасяджэння, сама па сабе не перашкаджае разгляду пытання і прыняцця па яму рашэння. У выпадку няўкі ў пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда аднаго з бакоў або яго прадстаўніка з прычыны неатрымання або несвоечасовага атрымання ці пры адсутнасці даных аб атрыманні бокам паведамлення аб часе і месцы судовага пасяджэння і калі бокам было заяўлена аб сваім намеры ўдзельнічаць пры разглядзе адпаведнага пытання пасяджэнне Суда павінна быць адкладзена. Пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда або разгляд пытання можа быць

таксама адкладзена ў выпадку няяўкі абодвух бакоў, калі прычыны іх няяўкі Суду невядомыя і калі абодва бакі раней заяўлялі аб сваім намеры ўдзельнічаць у разглядзе пытання або калі абодва бакі па ўважлівых прычынах просяць адкласці пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда.

Артыкул 26. Вынікі няяўкі сведак, экспертаў, спецыялістаў у пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда

У адпаведнасці з артыкулам 31 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" яўка сведак, экспертаў і спецыялістаў, выкліканых Канстытуцыйным Судом, абавязковая.

У выпадку няяўкі сведак, экспертаў або спецыялістаў, выкліканых у судовое пасяджэнне, Канстытуцыйны Суд прымае адно з наступных рашэнняў:

1) аб магчымасці разгляду справы па сутнасці ў адсутнасць сведак, экспертаў або спецыялістаў;

2) аб адкладанні рашэння пытання аб наступствах няяўкі сведак, экспертаў або спецыялістаў да завяршэння даследавання матэрыялаў справы і аб пачатку разгляду пытання па сутнасці;

3) аб аб'яўленні перапынку ў судовым пасяджэнні і прыняцці мер па забеспячэнню яўкі сведак, экспертаў або спецыялістаў;

4) аб адкладанні разгляду справы, калі правільнае вырашэнне справы ў адсутнасць сведак, экспертаў або спецыялістаў, якія не з'явіліся, немагчымае.

Артыкул 27. Вырашэнне хадайніцтваў бакоў і іх прадстаўнікоў у пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда

Хадайніцтвы бакоў і іх прадстаўнікоў у пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда аб выпатрабаванні дакументаў, выкліку і заслухоўванні дадаткова экспертаў, спецыялістаў і сведак вырашаюцца Судом большасцю галасоў ад поўнага складу суддзяў.

Артыкул 28. Абавязак прадстаўлення матэрыялаў, ажыццяўлення іншых дзеянняў па патрабаванню Канстытуцыйнага Суда

У адпаведнасці з Законам "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" дзяржаўныя органы, прадпрыемствы, установы, арганізацыі, службовыя асобы абавязаны прадстаўляць дакументы і іншыя матэрыялы, якія выпатрабуюцца

Канстытуцыйным Судом, праводзіць праверачныя дзеянні, аказваць дапамогу і садзейнічанне ў сувязі з разглядам канкрэтнага пытання ва ўстаноўлены Судом тэрміны.

Службовыя асобы дзяржаўных органаў, прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый, якія не прадставілі або нясвоечасова прадставілі па няўважлівых прычынах дакументы і іншыя матэрыялы, што выпатрабоўваюцца, не выканалі ва ўстаноўлены тэрмін іншыя патрабаванні Суда, нясуць адказнасць за непавагу да Суда ў адпаведнасці з артыкулам 46 указанага Закона.

Артыкул 29. Межы вырашэння пытанняў Канстытуцыйным Судом

Межы вырашэння пытанняў, пастаўленых перад Канстытуцыйным Судом, вызначае Канстытуцыйны Суд.

Канстытуцыйны Суд не звязаны довадамі і меркаваннямі бакоў. Ён можа, праверыўшы канстытуцыйнасць нарматыўнага акта, які аспрэчваецца, адначасова вынесці рашэнне ў адносінах да іншых нарматыўных актаў, не названых у прапанове, але якія былі заснаваны на правераным нарматыўным акце або якія ўзнаўлялі яго асобныя палажэнні.

Пры праверцы канстытуцыйнасці нарматыўнага акта Канстытуцыйны Суд мае на ўвазе як яго літаральны сэнс, так і сэнс, які быў нададзены нарматыўнаму акту практыкай прымянення.

Артыкул 30. Праткаліраванне ў пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда

Ва ўсіх пасяджэннях Канстытуцыйнага Суда незалежна ад характару пытання, якое разглядаецца, абавязкова вядуцца пратаколы. Змест пратакола судовага пасяджэння павінен адпавядаць правілам, устаноўленым у артыкуле 32 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь".

У пратаколах, у прыватнасці, павінны змяшчацца:

указанне часу і месца пасяджэння;

пералічэнне прысутных і адсутных суддзяў;

прозвішча, імя, імя па бацьку і пасада старшынствуючага;

прозвішча, імя, імя па бацьку сакратара пасяджэння;

парадак дня;

весткі аб баках і іншых удзельніках пасяджэння;

дзеянні Канстытуцыйнага Суда ў тым парадку, у якім яны мелі месца, іх вынікі;

тлумачэнні бакоў і іх прадстаўнікоў;

паказанні сведак, заключэнні экспертаў і думкі спецыялістаў, зададзеныя ім пытанні і адказы на іх;

выступленні іншых асоб, якія ўдзельнічаюць у справе;

указанні на факты і акалічнасці, якія бакі і іншыя ўдзельнікі пасяджэння прасілі засведчыць у пратаколе;

упамінанне аб парушэннях парадку, якія мелі месца, іншых праяўленнях непаважлівых адносін да Канстытуцыйнага Суда, зробленых папярэджаннях, накладзеных штрафах;

пытанні, пастаўленыя на галасаванне, і вынікі галасавання;

фармулёўкі пратакольных рашэнняў, прынятых Канстытуцыйным Судом.

Калі ў час пасяджэння Канстытуцыйнага Суда па яго рашэнню прымяняліся гуказапіс, відэазапіс, фотакіназдымка, то фанаграма, відэаплёнка, фотакінаплёнка далучаюцца да пратакола судовага пасяджэння, аб чым робіцца адпаведная адзнака ў пратаколе.

Пратаколы пасяджэнняў Канстытуцыйнага Суда складаюцца сакратаром (сакратарамі) судовага пасяджэння. Пратакаліраванне ажыццяўляецца спецыялістамі адпаведнага структурнага падраздзялення Сакратарыята Канстытуцыйнага Суда, якія назначаюцца ў кожным выпадку не пазней чым за два дні да пачатку судовага пасяджэння кіраўніком падраздзялення. Асобы, якія ажыццяўляюць пратакаліраванне ў пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда, візіруюць кожную старонку складзенай імі часткі пратакола і нясуць асабістую адказнасць за якасць яго складання.

Бакі і іншыя ўдзельнікі пасяджэння маюць права хадайнічаць аб унясенні ў пратакол звестак аб фактах і акалічнасцях, якія яны лічаць істотнымі для справы.

Усе змяненні і дапаўненні павінны быць у пратаколе агавораны.

Пратакол павінен быць аформлены на працягу пяці сутак з моманту заканчэння пасяджэння.

Пратакол судовага пасяджэння падпісваецца старшынствуючым і сакратаром (сакратарамі) судовага пасяджэння і далучаецца да справы.

Бакі і іх прадстаўнікі маюць права знаёміцца з пратаколам судовага пасяджэння і прыносіць заўвагі на пратакол, якія

павінны быць разгледжаны старшынствуючым аднаасобна на працягу дзесяці дзён. Па выніках разгляду заўваг на пратакол судовага пасяджэння старшынствуючы прымае рашэнне аб далучэнні іх да пратакола або аб адмове ў задавальненні.

Нарада суддзяў у дарадчым пакоі пратакаліруецца па распараджэнню старшынствуючага адным з суддзяў.

У гэтым пратаколе абавязкова адлюстроўваюцца: дата і час правядзення нарады суддзяў, прозвішчы і ініцыялы прысутных і адсутных суддзяў, фармулёўкі пытанняў, якія разглядаюцца або пастаўлены на галасаванне, думкі суддзяў, выказаныя ў працэсе нарады, і вынікі галасавання. Пратакол нарады суддзяў падпісваецца старшынствуючым і суддзёй, які яго склаў. Указаны пратакол здаецца на захоўванне Старшыні Канстытуцыйнага Суда і не падлягае абвешчэнню.

Артыкул 31. Этыка паводзін у пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда яго ўдзельнікаў і прысутных асоб

Пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда праводзяцца ва ўрачыстай абстаноўцы з захаваннем усіх патрабаванняў судовага этыкету.

Удзельнікі судовага пасяджэння звяртаюцца да Суда, выступаюць, даюць тлумачэнні, паказанні стоячы; яны павінны быць узаемна ветлівымі, паважліва адносіцца адзін да аднаго і іншых асоб, якія знаходзяцца ў зале судовага пасяджэння.

Удзельнікі пасяджэння не маюць права задаваць пытанні суддзям.

Любы зварот удзельнікаў пасяджэння да Суда і суддзяў пачынаецца са слоў: "Ваша Шаноўнасць", а да іншых асоб -- са слова "Паважаны(ая)" (напрыклад, "Паважаны бок", "Паважаны Прэзідэнт", "Паважаны сведка" і г.д.).

Прысутныя ў зале судовага пасяджэння асобы абавязаны паводзіць сябе ў адносінах да Суда, бакоў, іх прадстаўнікоў, іншых удзельнікаў пасяджэння і адзін да аднаго карэктна, не дапускаць у час пасяджэння хаджэння па зале, размоў паміж сабой, рэплік у адрас Суда, удзельнікаў пасяджэння і якога-небудзь умяшання ў нармальны ход пасяджэння шляхам выражэння ў любой форме адабрэння або неадабрэння таго, што адбываецца.

Парушэнне правіл этыкету ў судовым пасяджэнні з боку яго ўдзельнікаў або прысутных асоб разглядаецца як непавага да Суда і можа цягнуць адказнасць у адпаведнасці з артыкулам 46 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь".

Артыкул 32. Судовы прыстаў

Падтрыманне парадку ў пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда ўскладаецца на судовага прыстава, чые патрабаванні, якія датычацца падтрымання ўстаноўленага парадку ў зале судовага пасяджэння, абавязковыя для ўдзельнікаў пасяджэння і прысутных асоб.

Прыстаў у судовым пасяджэнні падпарадкоўваецца старшынству юсцыясу і абавязаны выконваць усе яго ўказанні.

Глава 3. УДЗЕЛЬНІКІ ПАСЯДЖЭННЯ КАНСТЫТУЦЫЙНАГА СУДА

Артыкул 33. Асобы, якія прымаюць удзел у пасяджэннях Канстытуцыйнага Суда

Удзельнікамі пасяджэння Канстытуцыйнага Суда з'яўляюцца бакі, прадстаўнікі бакоў, сведкі, эксперты, спецыялісты.

У пасяджэннях Канстытуцыйнага Суда могуць удзельнічаць Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь, Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, Прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь, Старшыня Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, Старшыня Вышэйшага Гаспадарчага Суда Рэспублікі Беларусь, Генеральны пракурор Рэспублікі Беларусь і Міністр юстыцыі Рэспублікі Беларусь. Яны маюць права выкладаць сваю пазіцыю па ўсіх пытаннях, якія разглядаюцца Канстытуцыйным Судом.

У пасяджэннях Канстытуцыйнага Суда, не звязаных з разглядам спраў, могуць удзельнічаць па запрашэнню Старшыні Канстытуцыйнага Суда члены Навукова-кансультацыйнага савета пры Канстытуцыйным Судзе, вучоныя, палітычныя і грамадскія дзеячы, дэпутаты, суддзі, прадстаўнікі міжнародных арганізацый, дзяржаўных органаў, грамадскіх аб'яднанняў, навуковых устаноў і вышэйшых навучальных устаноў. Запрошаныя могуць выступаць па пытаннях, якія разглядаюцца, з дазволу старшынствуючага.

Артыкул 34. Бакі і іх прадстаўнікі

Ініцыятары, якія звярнуліся з прапановай аб праверцы канстытуцыйнасці акта, а таксама органы, службовыя асобы, якія выдалі нарматывы акт, заключылі міжнародны дагавор, аб праверцы канстытуцыйнасці якіх ставіцца пытанне, з'яўляюцца бакамі ў канстытуцыйным судаводстве.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь прызнаецца бокам таксама ў выпадку разгляду пытання аб парушэнні ім Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, калі такое парушэнне не звязана з прыняццем Указа Прэзідэнта.

Асобы, якім бакамі даручана абараняць іх інтарэсы ў Канстытуцыйным Судзе, называюцца прадстаўнікамі.

У якасці прадстаўнікоў бакоў у судовым пасяджэнні могуць удзельнічаць адвакаты, спецыялісты і іншыя асобы на падставе даверанасці, выдадзенай бокам (бакамі), з указаннем іх паўнамоцтваў. Ад аднаго боку можа быць некалькі прадстаўнікоў.

Прадстаўнікамі бакоў у Канстытуцыйным Судзе па пасадзе могуць выступаць: кіраўнік органа, які ініцыіраваў прапанову, кіраўнікі органаў, службовыя асобы, што выдалі нарматыўны акт, заключылі міжнародны дагавор, аб праверцы канстытуцыйнасці якіх ставіцца пытанне.

Артыкул 35. Правы і абавязкі бакоў і іх прадстаўнікоў

Бакі і іх прадстаўнікі маюць права знаёміцца з усімі матэрыяламі, атрыманымі ў працэсе падрыхтоўкі пасяджэння Канстытуцыйнага Суда па пытанню, якое разглядаецца; прадстаўляць пісьмовыя водзвы; прапаноўваць кандыдатуры экспертаў пры назначэнні экспертызы; хадайнічаць аб выкліку ў Суд сведак, экспертаў і спецыялістаў; ставіць пытанне аб абвешчэнні наяўных у матэрыялах справы або прадстаўленых дадаткова дакументаў; даваць тлумачэнні на роднай мове і карыстацца паслугамі перакладчыка; задаваць пытанні другому боку, сведкам, экспертам і спецыялістам; выкладаць уласную пазіцыю па справе; прасіць аб засведчанні ў пратаколе судовага пасяджэння фактаў, якія маюць, на іх думку, значэнне для правільнага вырашэння справы; выступаць з заключнай прамовай па пытанню, якое разглядаецца; прасіць аб перагледзе распараджэнняў і дзеянняў старшынствуючага ў пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда; хадайнічаць аб дачы афіцыйнага тлумачэння рашэння Канстытуцыйнага Суда.

У выпадках разгляду ў пасяджэнні некалькіх прапаноў, злучаных у адну справу, або некалькіх звязаных з гэтым пытанняў бок і яго прадстаўнік маюць права выкладаць уласную пазіцыю, заяўляць хадайніцтвы і прадстаўляць водзвы на прапановы другога боку толькі ў частцы, якая адносіцца да прадмета яго прапановы.

Бакі і іх прадстаўнікі абавязаны няўхільна выконваць патрабаванні Канстытуцыі, законаў Рэспублікі Беларусь,

гэтага Рэгламенту; з'яўляцца па выкліку Канстытуцыйнага Суда; паважліва адносіцца ў пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда адзін да аднаго і да прынятых у Канстытуцыйным Судзе правіл і працэдур; даваць тлумачэнні і адказваць на пытанні старшынствуючага, суддзяў і ўдзельнікаў судовага пасяджэння па пытанню, якое разглядаецца; падпарадкоўвацца распа-
раджэнням старшынствуючага аб захаванні парадку пасяджэн-
ня Канстытуцыйнага Суда.

Бакі і іх прадстаўнікі павінны дакладна і праўдзіва
выкладаць акалічнасці, вядомыя ім па справе.

Артыкул 36. Удзел у судовым пасяджэнні некалькіх прадстаўнікоў боку

У выпадках, калі ў пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда ўдзельнічаюць некалькі прадстаўнікоў аднаго боку з адноль-
кавым аб'ёмам паўнамоцтваў, Суд можа патрэбаваць ад боку
вызначэння з іх ліку асобы, якая будзе выказаць
канчатковую пазіцыю боку па пытанню, што разглядаецца, і
выступаць з заключнай прамовай.

Пасля пачатку разгляду пытання ў пасяджэнні Канстыту-
цыйнага Суда бок можа даручаць са згоды Суда абарону сваіх
інтарэсаў новым прадстаўнікам або самастойна ўступіць у
працэс, вызваліўшы сваіх прадстаўнікоў ад раней ускладзеных
на іх абавязкаў.

Прадстаўнікі бакоў, якія ажыццяўляюць у Канстыту-
цыйным Судзе прадстаўніцтва па пасадзе, не звязаны
пазіцыяй адпаведна боку-ініцыятара або процілеглага боку, а
таксама довадамі, выкладзенымі ў прапанове аб дачы
заклучэння або ў прадстаўленых у Канстытуцыйны Суд
водзых на прапановы.

Адвакаты або іншыя асобы, якія з'яўляюцца прадстаўнікамі
бакоў па даверанасці, ажыццяўляюць свае паўнамоцтвы толькі
ў тых межах, якія агавораны ў даверанасці, прадстаўленай у
Канстытуцыйны Суд.

Артыкул 37. Сведкі

Да разгляду пытанняў, вынесеных на пасяджэнне Кансты-
туцыйнага Суда, могуць быць прыцягнуты ў якасці сведак
службовыя асобы і грамадзяне, якія валодаюць неабходнымі
весткамі або матэрыяламі, што маюць значэнне для
правільнага вырашэння справы або пытання, уключанага ў
парадак дня. Гэтыя асобы абавязаны з'явіцца ў пасяджэнне
Канстытуцыйнага Суда па яго выкліку, паведаміць вядомыя
ім звесткі па пытанню, што разглядаецца, прадставіць па

патрабаванню Суда адпаведныя матэрыялы, якія яны маюць, адказаць на пытанні суддзяў і асоб, якія ўдзельнічаюць у судовым пасяджэнні.

Перад выступленнем у пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда сведка дае абавязацельства ў адпаведнасці з тэкстам, прадугледжаным артыкулам 42 гэтага Рэгламенту.

За дачу заведама лжывых паказанняў, адмову або ўхіленне ад дачы паказанняў, за няяўку без уважлівых прычын, адмову ад яўкі або непаведамленне аб немагчымасці яўкі ў пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда, адмову ад дачы абавязацельства сведка нясе адказнасць, устаноўленую артыкулам 46 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь".

Артыкул 38. Экспертыза. Правы і абавязкі эксперта

Пры вывучэнні пытання і падрыхтоўцы яго да разгляду суддзёй Канстытуцыйнага Суда, а ў пасяджэнні -- Канстытуцыйным Судом можа быць назначана экспертыза, правядзенне якой даручаецца навуковым установам ці канкрэтным спецыялістам, якія маюць неабходныя веды і дастатковы вопыт работы па адпаведнай спецыяльнасці. Экспертнае заключэнне павінна быць прадстаўлена ў Канстытуцыйны Суд ва ўстаноўленыя тэрміны ў пісьмовым выглядзе.

Эксперты абавязаны па пастаўленых пытаннях даць аб'ектыўнае і навукова абгрунтаванае заключэнне. У выпадку рознагалоссяў паміж экспертамі эксперт, які застаўся пры асобнай думцы, дае самастойнае заключэнне.

Эксперт можа адмовіцца ад дачы заключэння толькі пры наяўнасці ўважлівых прычын, якія перашкаджаюць выкананню ўскладзеных на яго абавязкаў, або калі прадстаўленыя яму матэрыялы справы недастатковыя для дачы заключэння ці калі ён не валодае неабходнымі ведамі або не з'яўляецца спецыялістам у дадзеным пытанні.

Эксперт, паколькі гэта неабходна для дачы заключэння, мае права знаёміцца з матэрыяламі справы, прасіць Канстытуцыйны Суд аб прадастаўленні яму магчымасці атрымаць дадатковыя матэрыялы. У судовым пасяджэнні эксперт мае права з дазволу старшынствуючага задаваць пытанні бакам, іх прадстаўнікам, спецыялістам, сведкам, калі гэта неабходна для дачы заключэння.

Эксперт абавязаны з'явіцца па выкліку Канстытуцыйнага Суда, даць тлумачэнні па выніках праведзеных экспертных даследаванняў і адказаць на пытанні суддзяў і ўдзельнікаў судовага пасяджэння.

Перад выступленнем у Канстытуцыйным Судзе эксперт дае абавязальства ў адпаведнасці з тэкстам, прадугледжаным артыкулам 42 гэтага Рэгламенту.

У выпадках адмовы ад дачы заключэння без дастатковых падстаў, няяўкі без уважлівых прычын, адмовы ад яўкі, непаведамлення аб немагчымасці яўкі эксперта ў пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда, адмовы ад дачы абавязальства або дачы заведама лжывага заключэння эксперт нясе адказнасць, устаноўленую артыкулам 46 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь".

Даручэнне эксперту або навуковай установе аб правядзенні экспертызы афармляецца імянным патрабаваннем суддзі або рашэннем Канстытуцыйнага Суда з указаннем тэрміну прадстаўлення пісьмовага заключэння.

Артыкул 39. Экспертнае заключэнне навуковай установы

У выпадку, калі Канстытуцыйным Судом правядзенне экспертызы даручана навуковай установе, гэта ўстанова абавязана прадставіць экспертнае заключэнне, папярэдне адобранае вучоным саветам або іншым кампетэнтным органам і падпісанае яго кіраўніком. Гэта не выключае права прадстаўлення заключэнняў асобнымі спецыялістамі, якія засталіся пры асобнай думцы.

Артыкул 40. Спецыяліст, яго правы і абавязкі

Спецыялістам з'яўляецца асоба, якая валодае спецыяльнымі ведамі па пэўных пытаннях.

Канстытуцыйны Суд, суддзя маюць права выклікаць спецыяліста, калі выкарыстанне яго ведаў неабходна для забеспячэння паўнаты асобных пытанняў.

Спецыяліст, паколькі гэта неабходна для фарміравання яго думкі, мае права знаёміцца з матэрыяламі справы, прасіць Канстытуцыйны Суд аб прадстаўленні яму магчымасці атрымаць дадатковыя матэрыялы. У судовым пасяджэнні спецыяліст мае права з дазволу старшынстваючага задаваць пытанні іншым удзельнікам пасяджэння, калі гэта неабходна для фарміравання яго думкі.

Перад выступленнем у Канстытуцыйным Судзе спецыяліст дае абавязальства ў адпаведнасці з тэкстам, прадугледжаным артыкулам 42 гэтага Рэгламенту.

У выпадку няяўкі без уважлівых прычын, адмовы ад яўкі, непаведамлення аб немагчымасці яўкі, адмовы ад дачы абавязальства, выказвання заведама лжывай думкі

спецыяліст нясе адказнасць, устаноўленую артыкулам 46 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь".

Артыкул 41. Перакладчык, яго правы і абавязкі

Перакладчыкам з'яўляецца асоба, назначаная Канстытуцыйным Судом або суддзёй для перакладу з мовы судаводства на мову ўдзельнікаў пасяджэння, а таксама з мовы, якой валодаюць удзельнікі пасяджэння, на мову судаводства.

Перакладчыкам можа быць толькі асоба, якая свабодна валодае абедзвюма мовамі. Да перакладчыка прыроўніваецца асоба, якая разумее знакі глухога і нямога.

Перакладчык абавязаны з'явіцца па выкліку Канстытуцыйнага Суда, суддзі і выканаць поўна і дакладна даручаны яму пераклад.

У выпадках ухілення перакладчыка ад яўкі ў Канстытуцыйны Суд ці ад выканання ўскладзеных на яго абавязкаў або заведама няправільнага перакладу ён нясе адказнасць, устаноўленую артыкулам 46 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь", як за непавагу да Канстытуцыйнага Суда.

Артыкул 42. Абавязацельства сведкі, эксперта, спецыяліста

Тэкст абавязацельства сведкі:

"Як сведка, запрошаны ў Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь, абавязуюся гаварыць Канстытуцыйнаму Суду аб вядомых мне акалічнасцях справы праўду і толькі праўду і добрасумленна адказаць на пастаўленыя пытанні".

Тэкст абавязацельства эксперта:

"Як эксперт, запрошаны ў Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь, абавязуюся даць аб'ектыўнае, навукова абгрунтаванае заключэнне і праўдзіва адказаць на пытанні ў адпаведнасці са сваімі ведамі, кваліфікацыяй і выкарыстанымі матэрыяламі справы".

Тэкст абавязацельства спецыяліста:

"Як спецыяліст, запрошаны ў Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь, абавязуюся праўдзіва адказаць на пастаўленыя перада мной пытанні ў адпаведнасці са сваімі ведамі, кваліфікацыяй і выкарыстанымі матэрыяламі справы".

Артыкул 43. Парадак прыняцця абавязацельства

Па прапанове старшынствуючага сведка, эксперт, спецыяліст зачытваюць тэкст абавязацельства ў судовым пасяджэнні, падпісваюць яго і перадаюць сакратару судовага пасяджэння для далучэння да пратакола.

Глава 4. ПАДРЫХТОўКА ПАСЯДЖЭННЯў КАНСТЫТУЦЫЙНАГА СУДА

Артыкул 44. Парадак унясення пытанняў на разгляд Канстытуцыйнага Суда

Прапановы аб праверцы канстытуцыйнасці нарматыўных актаў маюць права прадстаўляць Канстытуцыйнаму Суду Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь, Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, пастаянныя камісіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, група дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь у колькасці не менш чым 70 чалавек, Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь, Вышэйшы Гаспадарчы Суд Рэспублікі Беларусь, Генеральны пракурор Рэспублікі Беларусь.

Прапановы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь і Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь падпісваюцца імі асабіста.

Прапановы пастаянных камісій Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь прымаюцца калегіяльна, афармляюцца адпаведным рашэннем і падпісваюцца старшынёй пастаяннай камісіі.

Прапановы Вярхоўнага Суда і Вышэйшага Гаспадарчага Суда Рэспублікі Беларусь прымаюцца на пасяджэннях іх Пленумаў шляхам вынясення адпаведнай пастановы.

Прапановы групы дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь падпісваюцца імі асабіста і завяраюцца Старшынёй або намеснікам Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Іншыя дзяржаўныя органы, грамадскія аб'яднанні, а таксама грамадзяне выступаюць з адпаведнай ініцыятывай перад органамі і асобамі, якія маюць права на ўнясенне прапаноў аб праверцы канстытуцыйнасці акта.

Прапанова аб праверцы канстытуцыйнасці акта павінна змяшчаць:

звесткі аб ініцыятары (ініцыятарах) прапановы, якія пацвярджаюць паўнамоцтвы на яе ўнясенне ў Канстытуцыйны Суд;

назву міжнароднага дагавора або нарматыўнага акта, які падлягае праверцы, звесткі аб крыніцах яго апублікавання (атрымання);

падставы для разгляду пытання ў Канстытуцыйным Судзе;

пазіцыю боку, яе прававое абгрунтаванне са спасылкай на адпаведныя нормы заканадаўства;

пералік дакументаў, якія прыкладаюцца.

Да прапановы аб праверцы канстытуцыйнасці міжнароднага дагавора або нарматыўнага акта прыкладаюцца:

завераная ва ўстаноўленым парадку копія поўнага тэксту міжнароднага дагавора або нарматыўнага акта, канстытуцыйнасць якога ў цэлым або ў асобнай яго частцы падлягае праверцы, з засведчаным ва ўстаноўленым парадку перакладам тэксту і ўказаннем крыніцы апублікавання (атрымання) указаннага акта;

даверанасць ці іншы дакумент, які пацвярджае паўнамоцтвы прадстаўніка, акрамя выпадкаў, калі прадстаўніцтва будзе ажыццяўляцца па пасадзе.

Да прапановы могуць прыкладацца спіс сведак, экспертаў і спецыялістаў, якіх прапануецца выклікаць у пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда, а таксама іншыя дакументы і матэрыялы, што падлягаюць разгляду Канстытуцыйным Судом.

Прапановы і абавязковыя дадаткі да іх накіроўваюцца ў Канстытуцыйны Суд з копіямі ў колькасці не менш чым 15 экзemplараў.

Прапанова аб парушэнні Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, калі такое парушэнне не звязана з прыняццем Указа Прэзідэнта, афармляецца ў адпаведнасці з патрабаваннямі гэтага артыкула.

У выпадках, прадугледжаных часткай другой артыкула 5 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь", вядзенне па справе ўзбуджаецца Канстытуцыйным Судом шляхам вынясення адпаведнага рашэння.

Копія рашэння аб узбуджэнні справы накіроўваецца Канстытуцыйным Судом боку, а таксама асобам, указаным у частцы другой артыкула 33 гэтага Рэгламенту. У далейшым справа ў Канстытуцыйным Судзе вядзецца ў агульным парадку.

Пры ўнясенні прапановы аб дачы заключэння аб парушэнні Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, у выпадках, якія не церпяць адкладу, вядзенне па справе пачынаецца і пытанне разглядаецца Канстытуцыйным Судом неадкладна з выпатра-

баваннем і вывучэннем неабходных матэрыялаў у ходзе судовага пасяджэння.

Старшыня Канстытуцыйнага Суда можа склікаць суддзяў, работнікаў Сакратарыята на пасяджэнне для абмеркавання пытанняў, звязаных з падрыхтоўкай судовага пасяджэння.

Артыкул 45. Паўнамоцтвы Старшыні Канстытуцыйнага Суда па падрыхтоўцы судовага пасяджэння

Старшыня Канстытуцыйнага Суда ажыццяўляе агульнае кіраўніцтва падрыхтоўкай судовых пасяджэнняў.

Старшыня Канстытуцыйнага Суда па прапанавах, якія паступілі, прымае адно з наступных рашэнняў:

1) перадаць прапанову для папярэдняга вывучэння аднаму або некалькім суддзям з указаннем тэрміну завяршэння гэтай работы;

2) накіраваць прапанову для вывучэння ў адпаведнае структурнае падраздзяленне Сакратарыята Канстытуцыйнага Суда з указаннем тэрміну выканання;

3) вярнуць прапанову ў выпадку яе адклікання ў адпаведнасці з часткай першай артыкула 48 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь".

Рашэнні Старшыні Канстытуцыйнага Суда ў выпадках, узказаных у пунктах 1 і 2 часткі другой гэтага артыкула, афармляюцца ў выглядзе рэзалюцыі на прадстаўленым дакуменце або ў форме ўказання на асобным лісце, які прыкладаецца да прадстаўленых матэрыялаў. Рашэнне Старшыні Канстытуцыйнага Суда ў выпадку, узказаным у пункце 3 часткі другой гэтага артыкула, афармляецца ў выглядзе асобнага распараджэння.

Пасля вынясення Канстытуцыйным Судом рашэння аб прыняцці пытання да разгляду Старшыня Канстытуцыйнага Суда назначае суддзю-дакладчыка для папярэдняга вывучэння пытання, а таксама для выкладання матэрыялаў у судовым пасяджэнні, устанаўлівае тэрмін для завяршэння ўказанай работы, як правіла, не больш чым два месяцы з дня паступлення матэрыялаў у Канстытуцыйны Суд. Старшыня Канстытуцыйнага Суда можа прадоўжыць ўказаны тэрмін, але не больш чым на адзін месяц, у сувязі з асаблівай складанасцю ці вялікім аб'ёмам пытання, якое разглядаецца.

Старшыня Канстытуцыйнага Суда заслухоўвае суддзю-дакладчыка аб гатоўнасці матэрыялаў справы для разгляду іх Канстытуцыйным Судом, сумесна з суддзёй-дакладчыкам вызначае кола асоб, якія падлягаюць запрашэнню і выкліку ў

судовае пасяджэнне, аддае распараджэнні аб паведамленні пра месца і час пасяджэння, а таксама аб накіраванні ўдзельнікам пасяджэння і ўручэнні суддзям неабходных матэрыялаў.

Артыкул 46. Паўнамоцтвы суддзі па падрыхтоўцы пасяджэння Канстытуцыйнага Суда

У адпаведнасці з артыкулам 33 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" прапановы аб дачы заключэнняў, а таксама пісьмовыя прапановы суддзяў аб разглядзе пытання Канстытуцыйным Судом падлягаюць абавязковаму папярэдняму вывучэнню адным або некалькімі суддзямі, назначанымі Старшынёй Канстытуцыйнага Суда. Вывучэнне пытання павінна быць завершана, як правіла, не пазней чым праз два месяцы з дня паступлення матэрыялаў у Канстытуцыйны Суд, калі ў самім даручэнні Старшынёй Канстытуцыйнага Суда не ўказаны іншы тэрмін.

Прыступаючы да папярэдняга вывучэння прапановы аб дачы заключэння або пісьмовай прапановы суддзі, суддзя-дакладчык правярае іх адпаведнасць патрабаванням Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" і вызначае, ці ёсць перашкоды для пачатку вядзення па пытанню, якое вывучаецца. У выпадку выяўлення прадугледжаных указаным Законам падстаў для вяртання ці адмовы ў разглядзе прапановы аб дачы заключэння суддзя дакладвае аб гэтым Старшыні Канстытуцыйнага Суда. Пры згодзе з думкай суддзі аб неабходнасці вяртання названых дакументаў ініцыятару Старшыня дае адпаведнае распараджэнне. Пры наяўнасці рознагалоссяў па дадзенаму пытанню, а таксама для прыняцця рашэння аб адмове ў разглядзе прапановы гэта пытанне выносіцца на пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда.

Прапанова суддзі, калі яна не адклікана ім самім, пасля папярэдняга вывучэння выносіцца на пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда для вырашэння пытання аб прыняцці яе да разгляду.

Устанаўіўшы, што прапанова поўнасю адпавядае патрабаванням Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь", суддзя, якому даручана папярэдняе вывучэнне пытання, пасля прыняцця рашэння аб уключэнні яго ў парадак дня накіроўвае копіі прапановы і прыкладзеных да яе матэрыялаў другому боку, які мае права прадставіць Канстытуцыйнаму Суду свае пісьмовыя прэрэчэнні або тлумачэнні.

Пры вывучэнні пытання аб праверцы канстытуцыйнасці міжнароднага дагавора, нарматыўнага акта суддзя па ўласнай ініцыятыве або па просьбе ініцыятара прапановы разглядае

питанне аб мэтазгоднасці прыпынення працэсу ратыфікацыі дагавора або дзеяння нарматыўнага акта ці выканання актаў правапрымянення да разгляду справы Канстытуцыйным Судом. Прышоўшы да вываду аб неабходнасці прыпынення працэсу ратыфікацыі міжнароднага дагавора, дзеяння нарматыўнага акта або акта правапрымянення, суддзя дакладвае аб гэтым Старшыні Канстытуцыйнага Суда.

Суддзя, які ажыццяўляе папярэдняе вывучэнне пытання, праз Генеральнага сакратара або яго намесніка даручае адпаведным структурным падраздзяленням Сакратарыята Канстытуцыйнага Суда падрыхтоўку неабходных матэрыялаў па пытанню, якое вывучаецца.

Папярэдняе вывучэнне пытання завяршаецца складаннем даведкі, якая дакладваецца Старшыні Канстытуцыйнага Суда, пасля чаго пытанне выносіцца на пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда для ўключэння яго ў парадак дня. Далейшая падрыхтоўка пытання да разгляду ажыццяўляецца суддзёй-дакладчыкам.

Выпатрабаванне дакументаў і іншых неабходных матэрыялаў пры падрыхтоўцы справы да разгляду праводзіцца шляхам накіравання ў адпаведныя органы або службовым асобам запытаў, якія падпісваюцца суддзёй Канстытуцыйнага Суда і з'яўляюцца абавязковымі для выканання. У запыце, што накіроўваецца, павінны быць указаны назвы дакументаў і іншых матэрыялаў, якія выпатрабуюцца, а таксама тэрміны выканання.

Назначэнне экспертызы пры падрыхтоўцы справы да пасяджэння Канстытуцыйнага Суда праводзіцца суддзёй шляхам пісьмовых даручэнняў адпаведным навуковым установам або канкрэтным спецыялістам. У даручэнні фармулюецца прадмет экспертызы, пытанні экспертам і тэрмін прадстаўлення экспертнага заключэння. Разам з даручэннем у распараджэнне экспертаў прадстаўляюцца:

копіі прапаноў аб дачы заключэння;

тэксты міжнароднага дагавора, нарматыўнага акта або акта правапрымянення, якія правяраюцца, матэрыялы, што абгрунтоўваюць гэтыя прапановы;

іншыя прадстаўленыя бакамі або выпатрабаваныя Канстытуцыйным Судом дакументы, калі яны маюць адносіны да прадмета экспертызы.

У выпадку неабходнасці суддзя мае права накіраваць патрабаванні аб правядзенні правярачых дзеянняў, аказанні дапамогі і садзейнічання ў сувязі з разглядам канкрэтных пытанняў.

Суддзя мае права асабіста праводзіць праверку асобных матэрыялаў або пытання ў цэлым з выездам на месца, прыцягваць для такіх праверак спецыялістаў са структурных падраздзяленняў Сакратарыята Канстытуцыйнага Суда і спецыялістаў іншых устаноў або даручыць правядзенне праверак адпаведным установам. У апошнім выпадку заданне фармулюецца ў спецыяльным даручэнні, якое падпісваецца суддзёй. Вынікі праверкі выкладаюцца ў выглядзе асобнай даведкі з прыкладаннем выпатрабаваных дакументаў або копій.

Усе дзеянні суддзі-дакладчыка ў працэсе падрыхтоўкі пытання да разгляду ў пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда ажыццяўляюцца ад імя Канстытуцыйнага Суда.

Пасля завяршэння папярэдняй падрыхтоўкі матэрыялаў да пасяджэння Канстытуцыйнага Суда пад кантролем суддзі-дакладчыка ў адпаведным структурным падраздзяленні Сакратарыята Канстытуцыйнага Суда фарміруецца справа, якая павінна ўключаць у сябе:

поўны тэкст прапановы аб дачы заключэння, усе прыкладзеныя да яго і паступіўшыя ў Канстытуцыйны Суд матэрыялы, дадаткова выпатрабаваныя суддзёй дакументы, водзывы на прапанову, запыты аб дачы экспертных заключэнняў;

даведкі, запіскі, складзеныя ў Канстытуцыйным Судзе па выніках папярэдняга вывучэння матэрыялаў;

экспертныя заключэнні, дадзеныя па даручэнню Канстытуцыйнага Суда, рашэнні Канстытуцыйнага Суда, якія прымаліся ў ходзе папярэдняй падрыхтоўкі справы да разгляду, а таксама іншая перапіска па матэрыялах справы.

Усе суддзі Канстытуцыйнага Суда маюць права бесперашкодна на любой стадыі падрыхтоўкі і разгляду справы знаёміцца з усімі матэрыяламі, якія ёсць у распараджэнні Канстытуцыйнага Суда.

Пасля заканчэння падрыхтоўкі пытання да пасяджэння Канстытуцыйнага Суда, але не пазней чым за дзесяць сутак да пачатку пасяджэння паведамленне аб пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда з указаннем яго часу і месца, парадак дня або яго праект, копіі прапаноў аб праверцы канстытуцыйнасці актаў, копіі дагавораў, нарматывных актаў, якія падлягаюць праверцы, водзваў, што паступілі на прапановы, а пры неабходнасці і іншыя дакументы ўручаюцца суддзям Канстытуцыйнага Суда і накіроўваюцца бакам. Указаныя матэрыялы могуць быць таксама накіраваны па рашэнню Канстытуцыйнага Суда:

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь;
Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь;
Прэм'ер-міністру Рэспублікі Беларусь;
Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь;
Старшыні Вышэйшага Гаспадарчага Суда Рэспублікі Беларусь;
Генеральнаму пракурору Рэспублікі Беларусь;
Міністру юстыцыі Рэспублікі Беларусь;
іншым удзельнікам пасяджэння.

Артыкул 47. Паўнамоцтвы Генеральнага сакратара Канстытуцыйнага Суда па падрыхтоўцы судовых пасяджэнняў

Генеральны сакратар Канстытуцыйнага Суда, ажыццяўляючы забеспячэнне работы па падрыхтоўцы судовых пасяджэнняў, арганізуе:

кантроль за захаваннем устаноўленых Законам "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" тэрмінаў і працэсам падрыхтоўкі да разгляду прапаноў, перададзеных Старшынёй Канстытуцыйнага Суда для вывучэння;

складанне праекта плана разгляду Канстытуцыйным Судом прапаноў аб дачы заключэнняў, прадстаўленне яго на разгляд Суда, рассылку зацверджанага Канстытуцыйным Судом плана суддзям, структурным падраздзяленням Сакратарыята, а таксама кантроль за яго выкананнем;

рассылку ўсім суддзям копія прапаноў і прыкладзеных да іх матэрыялаў у тэрмін не пазней чым праз тры дні пасля прыняцця рашэння Старшынёй Канстытуцыйнага Суда аб пачатку папярэдняй падрыхтоўкі іх да разгляду;

рассылку ўсім суддзям і структурным падраздзяленням Сакратарыята павестак чарговага пасяджэння Канстытуцыйнага Суда: па прапанавах аб дачы заключэнняў -- не пазней чым за дзесяць дзён да пачатку іх разгляду Канстытуцыйным Судом, а па іншых пытаннях, прызначаных да разгляду складам Канстытуцыйнага Суда, -- не пазней чым за тры дні;

тэхнічнае і арганізацыйнае забеспячэнне пасяджэння Канстытуцыйнага Суда, уключаючы праверку яўкі ў Канстытуцыйны Суд удзельнікаў судовага пасяджэння, прыняцце мер па забеспячэнню бяспекі ў пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда, гатоўнасць тэхнічных сродкаў для нармальнага правядзення судовага пасяджэння;

праатакаліраванне пасяджэнняў Канстытуцыйнага Суда.

Генеральны сакратар арганізуе работу па падрыхтоўцы штогадовага паслання Канстытуцыйнага Суда Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь і Вярхоўнаму Савету Рэспублікі Беларусь аб стане канстытуцыйнай законнасці ў Рэспубліцы Беларусь.

Генеральны сакратар ажыццяўляе таксама іншыя паўнамоцтвы, якія вынікаюць з Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" і гэтага Рэгламенту.

Артыкул 48. Фарміраванне парадку дня чарговых пасяджэнняў Канстытуцыйнага Суда

Канстытуцыйны Суд вызначае па прапановах Старшыні і суддзяў Канстытуцыйнага Суда пытанні, якія падлягаюць разгляду на чарговых пасяджэннях, і зацвярджае парадак дня. Такія пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда могуць праводзіцца з удзелам бакоў.

Праекты рашэнняў указаных пасяджэнняў і пры неабходнасці даведкі па пытаннях, якія разглядаюцца, раздаюцца ўсім суддзям Канстытуцыйнага Суда, як правіла, не пазней чым за тры дні да пачатку пасяджэння.

Рашэнні па пералічаных пытаннях афармляюцца пратакольна або ў выглядзе асобнага дакумента.

Артыкул 49. Аб'яднанне ў адной справе некалькіх прапаноў

Канстытуцыйны Суд, абмяркоўваючы пытанні, якія падлягаюць разгляду ў яго пасяджэннях, можа аб'яднаць у адной справе прапановы некалькіх ініцыятараў аб праверцы канстытуцыйнасці аднаго і таго ж нарматыўнага акта або аднаго і таго ж дагавора.

Артыкул 50. Разгляд Канстытуцыйным Судом пытанняў, звязаных з асноўным пытаннем

Канстытуцыйны Суд можа разгледзець пытанне, якое не прадугледжвае выкладання рашэння ў выглядзе асобнага дакумента або звязана з падрыхтаваным да разгляду асноўным пытаннем. Пытанні, звязаныя з асноўным пытаннем, разглядаюцца без захавання ўстаноўленага парадку папярэдняга вывучэння, унясення ў пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда, своєчасовага ўключэння ў парадак дня і падрыхтоўкі да разгляду.

Артыкул 51. Адкліканне прапановы аб праверцы канстытуцыйнасці акта

Прапанова аб праверцы канстытуцыйнасці акта можа быць адклікана толькі тым органам або асобай, якія звярнуліся ў Канстытуцыйны Суд.

Прапанова можа быць адклікана ініцыятарам да ўключэння адпаведнага пытання ў парадак дня пасяджэння Канстытуцыйнага Суда.

Адкліканне прапановы, накіраванае Канстытуцыйнаму Суду да ўключэння адпаведнага пытання ў парадак дня Канстытуцыйнага Суда, лічыцца прынятым, а прапанова падлягае вяртанню ініцыятару на падставе пісьмовага распадаржэння Старшыні Канстытуцыйнага Суда.

Глава 5. ПАРАДАК РАЗГЛЯДУ ПЫТАННЯЎ У СУДОВЫМ ПАСЯДЖЭННІ

Артыкул 52. Адкрыццё судовага пасяджэння

У прызначаны для судовага разбору час суддзі Канстытуцыйнага Суда ўваходзяць у залу пасяджэнняў, судовы прыстаў дае распараджэнне: "Устаць! Суд ідзе!" Усе ўстаюць, суддзі займаюць свае месцы, і старшынствуючы прапануе ўдзельнікам пасяджэння і прысутным у зале сесці. Затым старшынствуючы аб'яўляе, якое пытанне падлягае разгляду.

Артыкул 53. Праверка яўкі ўдзельнікаў судовага пасяджэння

Па прапанове старшынствуючага сакратар судовага пасяджэння паведамляе аб яўцы ўдзельнікаў пасяджэння, а таксама аб прысутнасці Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь, Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, Старшыні Вышэйшага Гаспадарчага Суда Рэспублікі Беларусь, Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь, Міністра юстыцыі Рэспублікі Беларусь. Адначасова сакратар паведамляе, хто з удзельнікаў пасяджэння не з'явіўся, ці ўручаны своечасова паведамленні асобам, якія не з'явіліся, і якія ёсць звесткі аб прычынах іх няяўкі.

Старшынствуючы аб'яўляе склад Канстытуцыйнага Суда, паведамляе, хто з'яўляецца сакратаром судовага пасяджэння, хто ўдзельнічае ў справе ў якасці эксперта, спецыяліста,

перакладчыка, а таксама пры неабходнасці правярае паўнамоцтвы службовых асоб і прадстаўнікоў бакоў.

Артыкул 54. Растлумачэнне перакладчыку абавязкаў

Старшынствуючы растлумачвае перакладчыку яго абавязак поўна і дакладна выканаць пераклад даклада суддзі, тлумачэнняў і выступленняў асоб, якія ўдзельнічаюць у справе, распараджэнняў старшынствуючага, дакументаў, што абвешчаюцца ў судовым пасяджэнні, пытанняў, якія задаюцца ў Судзе, і адказаў на іх, а таксама рашэнняў Канстытуцыйнага Суда.

Перакладчык папярэджваецца аб адказнасці за заведама няправільны пераклад.

Артыкул 55. Растлумачэнне ўдзельнікам судовага пасяджэння іх правоў і абавязкаў

Старшынствуючы растлумачвае ўдзельнікам судовага пасяджэння іх правы і абавязкі. Экспертам, спецыялістам і сведкам, акрамя таго, растлумачваецца прадугледжаная законам адказнасць за нядобрасумленнае выкананне ўскладзеных на іх абавязкаў або адмову ад выканання гэтых абавязкаў.

Артыкул 56. Вырашэнне пытанняў у сувязі з няяўкай у судовае пасяджэнне каго-небудзь з яго ўдзельнікаў

У выпадку няяўкі ў судовае пасяджэнне бакоў (боку) або іх прадстаўнікоў Канстытуцыйны Суд выносіць рашэнне аб прадаўжэнні разбору па справе або яго адкладанні. Пры адсутнасці ў прадстаўніка боку належным чынам аформленых паўнамоцтваў, калі сама службовая асоба, якая з'яўляецца бокам у працэсе, не з'явілася ў судовае пасяджэнне, старшынствуючы ставіць на разгляд суддзяў пытанне аб магчымасці разгляду справы ў адсутнасці боку і без яго прадстаўніка.

У выпадку няяўкі ў судовае пасяджэнне каго-небудзь са сведак, экспертаў або спецыялістаў Канстытуцыйны Суд выслухоўвае думкі асоб, якія ўдзельнічаюць у справе, аб магчымасці разгляду справы ў іх адсутнасць. Пасля гэтага Суд выносіць рашэнне аб прадаўжэнні разбору па справе, або аб аб'яўленні перапынку ў судовым пасяджэнні, або аб яго адкладанні. Канстытуцыйны Суд можа таксама разгледзець пытанне аб адказнасці экспертаў, спецыялістаў або сведак, якія не з'явіліся.

**Артыкул 57. Вырашэнне пытанняў аб выдаленні сведак з
залы судовага пасяджэння**

Сведкі, якія з'явіліся на пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда, да пачатку іх допыту могуць быць выдалены з залы судовага пасяджэння, калі Канстытуцыйны Суд не прыме іншае рашэнне. Выдаленыя сведкі размяшчаюцца ў спецыяльна адведзеным пакоі, адкуль па выкліку Суда запрашаюцца ў залу пасяджэнняў судовым прыставам.

**Артыкул 58. Вырашэнне хадайніцтваў удзельнікаў судовага
пасяджэння**

Старшынствуючы апытвае бакі, іх прадстаўнікоў, іншых удзельнікаў судовага пасяджэння, ці ёсць у іх да пачатку разгляду справы хадайніцтвы аб выпатрабаванні дадатковых матэрыялаў, аб выкліку іншых сведак і допуску да разгляду справы новых экспертаў, спецыялістаў.

У выпадку паступлення такіх хадайніцтваў у пісьмовым выглядзе яны абвешчаюцца ў судовым пасяджэнні і падлягаюць далучэнню да матэрыялаў справы, што разглядаецца. Вусныя хадайніцтвы падлягаюць занясенню ў пратакол судовага пасяджэння.

Хадайніцтвы аб выпатрабаванні дадатковых матэрыялаў, аб выкліку іншых сведак або допуску да разгляду справы новых экспертаў, спецыялістаў падлягаюць вырашэнню ў дадзеным судовым пасяджэнні.

**Артыкул 59. Выпатрабаванне Канстытуцыйным Судом дадат-
ковых матэрыялаў**

Канстытуцыйны Суд у працэсе разгляду прапановы аб дачы заключэння, а таксама пры разглядзе іншых пытанняў мае права па ўласнай ініцыятыве або па хадайніцтву ўдзельнікаў судовага пасяджэння дадаткова запатрабаваць тэксты нарматыўных і іншых прававых актаў, дакументаў або іх копій і іншыя матэрыялы, неабходныя для правільнага вырашэння пытанняў, што разглядаюцца, патрабаваць правядзення праверак і экспертыз для ўстанаўлення або ўдакладнення асобных акалічнасцей, якія з'яўляюцца прадметам разгляду ў Судзе.

Патрабаванні Канстытуцыйнага Суда ў выпадках, прадугледжаных у частцы першай гэтага артыкула, афармляюцца ў выглядзе рашэння, якое з'яўляецца абавязковым для выканання ўсімі органамі, службовымі асобамі і грамадзянамі, якім яно адрасавана, у тэрміны, указаныя ў рашэнні Суда.

Артыкул 60. Выступленне суддзі-дакладчыка

Разгляд прапановы аб дачы заключэння пачынаецца з выступлення суддзі-дакладчыка, які выкладае сутнасць пытання, што разглядаецца, падставы для яго разгляду, кароткі змест наяўных матэрыялаў і інфармуе аб зробленай рабоце па падрыхтоўцы пытання да разгляду. Суддзя-дакладчык у сваім выступленні не мае права аналізаваць довады, выкладзеныя ў прапанове аб дачы заключэння, і даваць ім сваю ацэнку. Суддзі-дакладчыку могуць быць зададзены пытанні суддзямі.

Артыкул 61. Тлумачэнні бакоў і іх прадстаўнікоў

Пасля выступлення суддзі-дакладчыка старшынствуючы прапануе бакам даць тлумачэнні па сутнасці пытання, якое разглядаецца.

Першым выступае бок або яго прадстаўнік (прадстаўнікі), які звярнуўся з прапановай аб дачы заключэння, пасля чаго старшынствуючы прадастаўляе магчымасць выступіць другому боку або яго прадстаўніку.

Калі бок (бакі) прадстаўлены ў пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда некалькімі асобамі і бок настойвае на прадастаўленні слова ўсім прадстаўнікам, Суд можа прадаставіць яму такую магчымасць, калі паміж прадстаўнікамі размежаваны пытанні, па якіх яны выступаюць. Гэта распаўсюджваецца і на парадак прадастаўлення права на заключную прамову.

Бок, які звярнуўся з прапановай аб дачы заключэння, а таксама яго прадстаўнік у сваіх выступленнях выкладаюць сутнасць унесенага на разгляд Канстытуцыйнага Суда пытання, прававыя аргументы і доказы ў абгрунтаванне сваёй пазіцыі. Другі бок або яго прадстаўнік выкладаюць свае прэрэчэнні па заяўленай прапанове аб дачы заключэння, прававыя аргументы і доказы ў мэтах абгрунтавання гэтых прэрэчэнняў.

Бакі і іх прадстаўнікі не маюць права выкарыстаць сваё выступленне ў пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда для якіх-небудзь палітычных заяў і дэкларацый і не павінны дапускаць абразлівых і іншых некарэктных выказванняў, рэплік у адрас другога боку, яго прадстаўнікоў і іншых удзельнікаў судовага пасяджэння.

Старшынствуючы мае права перапыніць выступленне боку або яго прадстаўніка, іншых удзельнікаў судовага пасяджэння, калі прамойца выходзіць за межы прадмета пытання, якое разглядаецца, або дапускае абразлівыя ці некарэктныя па

форме або зместу выказванні, парушае ўстаноўленыя правілы вядзення ў Судзе або выказвае непавагу да Суда.

Пасля выступлення кожнага з бакоў, іх прадстаўнікоў старшынствуючы дае магчымасць суддзям задаваць пытанні боку, яго прадстаўніку; затым права задаваць пытанні выступіўшаму боку прадстаўляецца другому боку і яго прадстаўніку.

Суддзі, а таксама прадстаўнікі бакоў могуць задаваць пытанні па акалічнасцях справы, што разглядаецца, якія ўдакладняюць або канкрэтызуюць пазіцыю боку і прыведзеныя ім довады. Пры гэтым не могуць задавацца навадныя пытанні.

Бакам і іх прадстаўнікам могуць быць таксама зададзены пытанні Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, Старшынёй Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, Прэм'ер-міністрам Рэспублікі Беларусь, Старшынёй Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, Старшынёй Вышэйшага Гаспадарчага Суда Рэспублікі Беларусь, Генеральным пракурорам Рэспублікі Беларусь, Міністрам юстыцыі Рэспублікі Беларусь, а таксама экспертамі і спецыялістамі, але ў той частцы, у якой гэта неабходна для дачы экспертнага заключэння або выкладання думкі.

Артыкул 62. Парадак заслухоўвання сведак

Паслядоўнасць заслухоўвання сведак вызначаецца Канстытуцыйным Судом.

Перад заслухоўваннем сведка дае Суду абавязачельства, пасля чаго старшынствуючы прапаноўвае сведку паведаміць усё, што яму вядома па сутнасці пытання, якое разглядаецца. Сведку могуць быць зададзены пытанні. Першымі сведку задаюць пытанні бок або яго прадстаўнік, па заявах якіх выкліканы сведка, затым -- другі бок або яго прадстаўнік, а таксама іншыя ўдзельнікі пасяджэння. Сведку, выкліканаму па ініцыятыве Суда, першымі задаюць пытанні бок, што звярнуўся з прапановай аб дачы заключэння, і яго прадстаўнік. Суддзі маюць права задаваць пытанні сведку ў любы момант.

Суд можа не заслухоўваць іншых сведкаў, калі прызнае, што акалічнасці, аб якіх яны могуць сведчыць, устаноўлены з дастатковай паўнатай.

Артыкул 63. Даследаванне дакументаў

Дакументы абвяшчаюцца ў судовым пасяджэнні і прад'яўляюцца па меры неабходнасці бакам, іх прадстаўнікам, а ў асобых выпадках -- экспертам, спецыялістам, сведкам і

іншым асобам, якія ўдзельнічаюць у справе. Пасля гэтага бакі або іх прадстаўнікі могуць даць тлумачэнні ў сувязі з зачытаным дакументам (дакументамі). Па даследаваных у пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда дакументах, якія атрыманы ва ўстаноўленым парадку і маюць значэнне для правільнага вырашэння пытання, Судом выносіцца рашэнне аб далучэнні іх да матэрыялаў справы, што разглядаецца.

Артыкул 64. Парадак заслухоўвання экспертаў, спецыялістаў

Канстытуцыйны Суд пры неабходнасці заслухоўвае экспертаў, спецыялістаў. Паслядоўнасць заслухоўвання экспертаў, спецыялістаў у судовым пасяджэнні вызначаецца Судом.

Перад заслухоўваннем эксперт, спецыяліст дае абавязальнасці Суду, пасля чаго старшынствуючы прапануе эксперту, спецыялісту аб'явіць прадстаўляемае ім ад свайго імя, групы экспертаў або навуковай установы экспертнае заключэнне (думку спецыяліста) па пытанню, якое разглядаецца.

Эксперту, спецыялісту могуць быць зададзены пытанні ў той жа паслядоўнасці, як гэта ўстаноўлена для сведак.

Артыкул 65. Права старшынствуючага зняць пытанне

Старшынствуючы мае права зняць пытанне, пастаўленае адным бокам, яго прадстаўніком перад другім бокам або яго прадстаўніком, перад сведкам, экспертам, спецыялістам, прызнаўшы, што яно наваднае, некарэктнае па форме або зместу ці не адносіцца да сутнасці справы, якая разглядаецца.

Пытанні, пастаўленыя ўдзельнікам пасяджэння суддзёй, не могуць быць зняты старшынствуючым.

Артыкул 66. Выступленні ўдзельнікаў судовага пасяджэння

Па заканчэнні даследавання прадстаўленых матэрыялаў, тлумачэнняў бакоў, іх прадстаўнікоў, паказанняў сведак, заключэнняў экспертаў, думак спецыялістаў Суд пераходзіць да выслухоўвання выступленняў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь, Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, Старшыні Вышэйшага Гаспадарчага Суда Рэспублікі Беларусь, Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь, Міністра юстыцыі Рэспублікі Беларусь, калі яны жадаюць выступіць.

Бакі і іх прадстаўнікі могуць выступіць з заключнымі прамовамі, якія павінны змяшчаць аналіз матэрыялаў і доказаў, правяраных у пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда, іх

прававую ацэнку і значэнне для вырашэння справы, якая разглядаецца, а таксама вывады і прапановы бакоў, якія, на іх думку, павінны быць улічаны Судом пры вынясенні рашэння. Пры гэтым асобы, якія прадстаўляюць інтарэсы бакоў па пасадзе, а таксама прадстаўнікі, што выступаюць у Судзе па даверанасці, калі такое права агаворана ў даверанасці, маюць права скарэкціраваць сваю пазіцыю па пытанню, якое разглядаецца, у залежнасці ад вынікаў судовага разбору.

Канстытуцыйны Суд можа прадаставіць бакам па іх просьбе час для падрыхтоўкі да заключных прамоў, аб'явіўшы для гэтага перапынак у судовым пасяджэнні.

Артыкул 67. Аднаўленне даследавання матэрыялаў справы

Пасля заслухоўвання заключных прамоў, калі Канстытуцыйны Суд прызнае неабходным высветліць новыя акалічнасці, якія маюць істотнае значэнне для правільнага вырашэння справы, або даследаваць новыя доказы, ён выносіць рашэнне аб аднаўленні разгляду справы. Пры гэтым Канстытуцыйны Суд можа аб'явіць перапынак у судовым пасяджэнні або адкласці разгляд справы.

Па заканчэнні дадатковага разбору па справе асобы, пералічаныя ў артыкуле 66 гэтага Рэгламенту, маюць права на новае выступленне, а бакі -- на заключную прамову, але толькі на конт вынікаў адноўленага судовага разбору і іх значэння для вырашэння справы, пасля чаго Канстытуцыйны Суд выходзіць на нараду для вынясення рашэння.

Глава 6. РАШЭННЕ КАНСТЫТУЦЫЙНАГА СУДА

Артыкул 68. Парадак правядзення нарады суддзяў для вынясення рашэння

Нарада суддзяў для вынясення рашэння праводзіцца ў дарадчым пакоі.

Нарада суддзяў праводзіцца тайна.

Старшынствуючы прадастаўляе слова кожнаму з суддзяў, які жадае выказацца па пытанню, што разглядаецца.

У ходзе нарады суддзі могуць прасіць адзін аднаго ўдакладніць іх пазіцыі па справе. Закончыўшы нараду, старшынствуючы ставіць на галасаванне прапанаваныя суддзямі фармулёўкі рашэння.

Артыкул 69.Прыняцце рашэння

Рашэнні Канстытуцыйнага Суда прымаюцца адкрытым галасаваннем.

Галасаванне праводзіцца пайменным апытаннем суддзяў. Старшынствуючы падае свой голас апошнім.

Старшынствуючы ставіць на галасаванне фармулёўкі рашэння ў парадку паступлення. У заключэнне галасуюцца тэкст рашэння ў цэлым.

Суддзя не мае права ўстрымацца ад галасавання ці не ўдзельнічаць у галасаванні.

Рашэнне Канстытуцыйнага Суда лічыцца прынятым, калі за яго пададзена простая большасць галасоў ад поўнага складу суддзяў. Пры роўнай колькасці галасоў голас старшынствуючага з'яўляецца рашаючым.

Рашэнне выкладаецца ў пісьмовым выглядзе суддзёй-дакладчыкам або па даручэнню старшынствуючага іншым суддзёй.

Артыкул 70.Асобная думка суддзі

Суддзя Канстытуцыйнага Суда, не згодны з прынятым рашэннем, мае права выкласці асобную думку ў пісьмовым выглядзе. Асобная думка падлягае апублікаванню ў якасці дадатку да рашэння Канстытуцыйнага Суда.

Артыкул 71.Віды рашэнняў Канстытуцыйнага Суда

У адпаведнасці з артыкулам 36 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" рашэннем Канстытуцыйнага Суда з'яўляецца любы акт, прыняты ў яго пасяджэнні.

У выпадках, прадугледжаных артыкулам 72 гэтага Рэгламенту, рашэнні Канстытуцыйнага Суда прымаюцца ў выглядзе заключэння, якое выкладаецца ў форме асобнага дакумента.

Звароты да дзяржаўных органаў, службовых асоб могуць быць аформлены ў выглядзе запыту ці патрабавання як самастойна, так і ў форме складанай часткі іншага рашэння.

Аналіз стану канстытуцыйнай законнасці ў рэспубліцы афармляецца ў выглядзе паслання Канстытуцыйнага Суда Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь і Вярхоўнаму Савету Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 72. Заключэнне Канстытуцыйнага Суда

Заключэнне прымаецца Канстытуцыйным Судом у выпадках разгляду пытанняў, пералічаных у артыкуле 5 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь", а іменна:

аб адпаведнасці законаў, міжнародных дагаворных і іншых абавязацельстваў Рэспублікі Беларусь Канстытуцыі, міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным Рэспублікай Беларусь;

аб адпаведнасці прававых актаў міждзяржаўных утварэнняў, у якія ўваходзіць Рэспубліка Беларусь, указаў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, пастановаў Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, а таксама актаў Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, Вышэйшага Гаспадарчага Суда Рэспублікі Беларусь, Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь, якія маюць нарматыўны характар, законам і міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным Рэспублікай Беларусь;

аб адпаведнасці нарматыўных актаў любога дзяржаўнага органа, грамадскага аб'яднання Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і законам, міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным Рэспублікай Беларусь.

Заключэнне складаецца з уступнай, апісальнай, матывіровачнай і рэзалютыўнай частак.

Ва ўступнай частцы заключэння ўказваюцца:

назва заключэння, дата і месца яго прыняцця;

склад Канстытуцыйнага Суда, які прымае заключэнне;

бакі і іншыя ўдзельнікі пасяджэння;

фармулёўка пытання, падставы для яго разгляду.

Апісальная частка заключэння павінна змяшчаць:

нормы Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" і гэтага Рэгламенту, якія ўстанаўліваюць права ці абавязак Канстытуцыйнага Суда разгледзець дадзенае пытанне;

поўную назву акта, канстытуцыйнасць якога правяраецца з указаннем крыніцы яго апублікавання (атрымання).

У матывіровачнай частцы заключэння павінны быць указаны:

акалічнасці справы, устаноўленыя Канстытуцыйным Судом і пакладзеныя ў аснову заключэння;

нарматыўныя акты, якімі кіраваўся Канстытуцыйны Суд.

Рэзалютыўная частка заключэння павінна змяшчаць у сабе вывад аб канстытуцыйнасці (неканстытуцыйнасці) акта, пара-

дак уступлення рашэння Канстытуцыйнага Суда ў законную сілу і тэрмін выканання.

Патрабаванні гэтага артыкула да зместу заключэння прымяняюцца і пры складанні заключэння ў выпадках разгляду Канстытуцыйным Судом справы аб парушэнні Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь.

Заклучэнні прымаюцца імем Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 73. Запыты і патрабаванні Канстытуцыйнага Суда да дзяржаўных органаў, службовых асоб

Запыты і патрабаванні да дзяржаўных органаў, службовых асоб могуць быць накіраваны Канстытуцыйным Судом для забеспячэння вядзення справы і вырашэння іншых пытанняў, якія ўваходзяць у яго кампетэнцыю, а суддзёй Канстытуцыйнага Суда -- пры падрыхтоўцы канкрэтнага пытання.

У запыце (патрабаванні) павінны быць указаны:

орган, асоба, якім адрасаваны запыт (патрабаванне);

падставы для накіравання запыту (патрабавання);

сутнасць звернутага да органа, асобы запыту (патрабавання);

кароткае абгрунтаванне неабходнасці ўчынення органам або асобай адпаведных дзеянняў або ўстрымання ад такіх;

артыкул Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь", на падставе якога накіроўваецца запыт (патрабаванне);

тэрмін выканання запыту (патрабавання);

наступствы невыканання запыту (патрабавання).

Артыкул 74. Афармленне рашэння Канстытуцыйнага Суда

У адпаведнасці з артыкулам 37 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" рашэнне Канстытуцыйнага Суда афармляецца ў выглядзе асобнага дакумента ці пратакольна.

Канстытуцыйны Суд можа адкласці складанне рашэння ў выглядзе асобнага дакумента не больш чым на два тыдні, абмежаваўшыся пратакольным выкладаннем фармулёўкі рашэння, парадку і тэрміну ўступлення яго ў сілу.

Рашэнне Канстытуцыйнага Суда, выкладзенае ў форме асобнага дакумента, падпісваецца старшынствуючым у судовым пасяджэнні з указаннем пасады. Указанае рашэнне

падлягае абавязковай рэгістрацыі ў рэестры актаў Канстытуцыйнага Суда.

Артыкул 75. Абвяшчэнне рашэння Канстытуцыйнага Суда

Рашэнне Канстытуцыйнага Суда абвяшчаецца ў судовым пасяджэнні адразу ж пасля заканчэння нарады суддзяў. Пры абвяшчэнні рашэння старшынствуючы ў мэтах захавання тайны нарады суддзяў, калі яна праводзілася ў дарадчым пакоі, не павінен паведамляць вынікі галасавання і прозвішчы суддзяў, якія галасавалі "за" і "супраць", за выключэннем выпадкаў, калі суддзя мае асобную думку, аб наяўнасці якой аб'яўляецца пры абвяшчэнні рашэння.

Да афіцыйнага абвяшчэння рашэння Канстытуцыйнага Суда суддзі не маюць права выступаць публічна, у тым ліку ў сродках масавай інфармацыі, з ацэнкай вынесенага Канстытуцыйным Судом рашэння.

Рашэнне Канстытуцыйнага Суда з'яўляецца канчатковым і абскарджанню не падлягае.

Артыкул 76. Уступленне рашэння Канстытуцыйнага Суда ў законную сілу

Рашэнне Канстытуцыйнага Суда ўступае ў законную сілу неадкладна пасля яго абвяшчэння.

Артыкул 77. Перагляд рашэння Канстытуцыйнага Суда

Перагляд рашэння Канстытуцыйнага Суда дапускаецца ў выпадках, калі адкрыліся новыя акалічнасці, невядомыя на момант прыняцця рашэння, і калі гэтыя акалічнасці могуць істотна паўплываць на яго сутнасць, а таксама пры змяненні канстытуцыйнай нормы, на падставе якой прынята рашэнне.

Перагляд рашэння ажыццяўляецца толькі па ініцыятыве Канстытуцыйнага Суда шляхам галасавання пры наяўнасці кворуму і пры атрыманні большасці галасоў ад поўнага складу суддзяў.

Перагляд рашэння праводзіцца Канстытуцыйным Судом з захаваннем правіл гэтага Рэгламенту.

Артыкул 78. Тлумачэнне рашэння Канстытуцыйнага Суда

Рашэнне Канстытуцыйнага Суда можа быць афіцыйна растлумачана толькі самім Канстытуцыйным Судом.

Афіцыйнае тлумачэнне рашэння можа быць дадзена Канстытуцыйным Судом па ўласнай ініцыятыве, па заяве

ўдзельнікаў пасяджэння, у якім было прынята дадзенае рашэнне, а таксама органаў і асоб, якім яно было накіравана.

Заява аб дачы афіцыйнага тлумачэння, паступіўшая ў Канстытуцыйны Суд, перадаецца Старшынёй Канстытуцыйнага Суда ў адпаведнае падраздзяленне Сакратарыята Канстытуцыйнага Суда для падрыхтоўкі даведкі аб прыняцці заявы да разгляду або аб адмове ў разглядзе.

Заява аб тлумачэнні рашэння, прынятая да разгляду Канстытуцыйным Судом, перадаецца Старшынёй Канстытуцыйнага Суда аднаму з суддзяў для вывучэння. Пры гэтым у ходзе падрыхтоўкі пытання да разгляду могуць быць праведзены неабходныя экспертныя даследаванні, выпатрабаваны дадатковыя матэрыялы (дакументы). Суддзя-дакладчык рыхтуе праект адпаведнага рашэння.

Пасля ўключэння пытання аб тлумачэнні рашэння ў павестку пасяджэння Канстытуцыйнага Суда аб месцы і часе такога пасяджэння паведамляецца бакам і іншым удзельнікам пасяджэння, а таксама органам і асобам, якія звярнуліся ў суд з заявай аб тлумачэнні рашэння.

Артыкул 79. Парадак выпраўлення недакладнасцей і яўных памылак у рашэнні

Канстытуцыйны Суд мае права пасля абвешчэння рашэння выправіць дапушчаныя ў ім недакладнасці ў назвах і абазначэннях, апіскі, падліковыя і іншыя памылкі рэдакцыйнага характару.

Выпраўленне дапушчаных у рашэнні недакладнасцей, апісак, падліковых і іншых памылак рэдакцыйнага характару дапускаецца толькі ў пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда шляхам вынясення адпаведнага рашэння.

Артыкул 80. Парадак прыняцця рашэння аб адмове ў разглядзе прапановы аб праверцы канстытуцыйнасці акта

Пытанне аб адмове ў разглядзе прапановы аб праверцы канстытуцыйнасці акта разглядаецца Канстытуцыйным Судом калегіяльна, як правіла, без выкліку ў судовое пасяджэнне бакоў і іх прадстаўнікоў.

Рашэнне аб адмове ў разглядзе прапановы аб канстытуцыйнасці акта прымаецца ў выпадках, прадугледжаных часткай першай артыкула 49 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь". Адмова па іншых не прадугледжаных указаным Законам падставах не дапускаецца.

Рашэнне аб адмове можа быць аформлена ў выглядзе асобнага дакумента ці пратакольна.

Артыкул 81. Парадак падрыхтоўкі штогадовага паслання Канстытуцыйнага Суда аб стане канстытуцыйнай законнасці ў рэспубліцы

Штогадовае пасланне Канстытуцыйнага Суда Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь і Вярхоўнаму Савету Рэспублікі Беларусь аб стане канстытуцыйнай законнасці ў рэспубліцы рыхтуецца адпаведнымі падраздзяленнямі Сакратарыята Канстытуцыйнага Суда пад непасрэдным кіраўніцтвам Генеральнага сакратара на аснове вывучаных і разгледжаных Канстытуцыйным Судом матэрыялаў, пасля чаго тэкст паслання накіроўваецца ўсім суддзям і членам Навукова-кансультатыўнага савета для вывучэння.

Дапрацаваны з улікам атрыманых заўваг і прапаноў тэкст паслання абмяркоўваецца на пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда па дакладу Генеральнага сакратара.

Штогадовае пасланне павінна змяшчаць:

- 1) назву паслання, дату і месца яго прыняцця;
- 2) склад Канстытуцыйнага Суда, які прыняў пасланне;
- 3) нормы Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" і гэтага Рэгламенту, якія ўстанаўліваюць права Канстытуцыйнага Суда прыняць і накіраваць пасланне;
- 4) аналіз вывучаных і разгледжаных матэрыялаў;
- 5) акалічнасці, устаноўленыя ў ходзе аналізу ўказаных матэрыялаў;
- 6) вывады і прапановы.

Тэкст штогадовага паслання аб стане канстытуцыйнай законнасці зацвярджаецца рашэннем Канстытуцыйнага Суда і падпісваецца Старшынёй Канстытуцыйнага Суда.

Артыкул 82. Рэалізацыя права Канстытуцыйнага Суда ўносіць прапановы ў Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь

У адпаведнасці з артыкулам 130 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь Канстытуцыйны Суд мае права ўносіць у Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь прапановы аб неабходнасці змяненняў і дапаўненняў Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, а таксама аб прыняцці і змяненні законаў Рэспублікі Беларусь.

Прапановы аб неабходнасці распрацоўкі і прыняцця адпаведнага закона разглядаюцца на пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда, і пасля абмяркавання прымаецца рашэнне аб накіраванні іх у Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь ці аб адхіленні. Пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда па гэтых пытаннях праводзіцца, як правіла, з удзелам членаў Навукова-кансультатыўнага савета.

Артыкул 83. Разгляд пытанняў аб накладанні штрафу

Канстытуцыйны Суд у выпадках, прадугледжаных артыкулам 46 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь", можа вынесці рашэнне аб накладанні штрафу на службовых асоб і грамадзян, якія праявілі непавагу да Канстытуцыйнага Суда.

Рашэнне Канстытуцыйнага Суда аб накладанні штрафу на ўдзельнікаў судовага пасяджэння або на грамадзян, якія прысутнічаюць у пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда, за парушэнні, пералічаныя ў абзацах пятым і шостым часткі другой артыкула 46 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь", прымаецца ў працэсе пасяджэння і выкладаецца, як правіла, пратакольна.

У выпадках, прадугледжаных абзацамі другім, трэцім і чацвёртым часткі другой артыкула 46 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь", па кожнаму факту праяўлення непавагі да Канстытуцыйнага Суда адным з суддзяў, назначаных Старшынёй Канстытуцыйнага Суда, праводзіцца папярэдняе вывучэнне пытання, якое завяршаецца складаннем даведкі, пасля чаго пытанне ўключаецца ў парадак дня.

Пасяджэнне Канстытуцыйнага Суда для разгляду пытання аб накладанні штрафу праводзіцца з выклікам у Канстытуцыйны Суд асобы, якая прыцягваецца да адказнасці. Аднак нягледзячы на Канстытуцыйны Суд гэтай асобы, якой належным чынам паведамлена аб часе і месцы судовага пасяджэння, не перашкаджае разгляду пытання па сутнасці.

Рашэнне Канстытуцыйнага Суда аб накладанні штрафу ў выпадках, прадугледжаных абзацамі другім, трэцім і чацвёртым часткі другой артыкула 46 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь", выкладаецца ў форме асобнага дакумента. Копія рашэння ўручаецца асобе, падвергнутай штрафу.

Артыкул 84. Рассылка заключэнняў Канстытуцыйнага Суда

Заключэнне Канстытуцыйнага Суда не пазней чым у трохдзённы тэрмін з дня яго прыняцця накіроўваецца бакам, а таксама Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь, Вярхоўнаму Савету Рэспублікі Беларусь, Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь, Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, Старшыні Вышэйшага Гаспадарчага Суда Рэспублікі Беларусь, Генеральнаму пракурору Рэспублікі Беларусь, Міністру юстыцыі Рэспублікі Беларусь. Старшыня Канстытуцыйнага Суда можа распарадзіцца аб накіраванні заключэння Канстытуцыйнага Суда і іншым органам і асобам.

Артыкул 85. Апублікаванне рашэнняў Канстытуцыйнага Суда

Заключэнні Канстытуцыйнага Суда падлягаюць афіцыйнаму апублікаванню ў парадку, устаноўленым для актаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Заключэнні публікуюцца таксама ў тых выданнях, у якіх былі апублікаваны акты, прызнаныя Канстытуцыйным Судом неканстытуцыйнымі. У "Весніку Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь" публікуюцца, акрамя таго, поўнасю або ў вытрымцы асобныя думкі суддзяў Канстытуцыйнага Суда, справаздачы аб яго пасяджэннях і іншыя матэрыялы аб дзейнасці Канстытуцыйнага Суда.

Рашэнні Канстытуцыйнага Суда ў форме запыту, патрабавання, а таксама па пытаннях працэдурнага характару публікуюцца ў парадку, які вызначаецца Канстытуцыйным Судом.

Артыкул 86. Выкананне рашэнняў Канстытуцыйнага Суда

Рашэнні Канстытуцыйнага Суда выконваюцца ў парадку і тэрміны, вызначаныя ў саміх рашэннях.

Артыкул 87. Кантроль за выкананнем рашэнняў Канстытуцыйнага Суда

Кантроль за выкананнем рашэнняў Канстытуцыйнага Суда ўскладаецца на адпаведнае структурнае падраздзяленне Сакратарыята Канстытуцыйнага Суда.

Арганізацыя і парадак ажыццяўлення кантролю за выкананнем рашэнняў Канстытуцыйнага Суда ва ўказаным падраздзяленні вызначаюцца палажэннем аб гэтым падраздзяленні.

РАЗДЗЕЛ III. АРГАНІЗАЦЫЯ РАБОТЫ КАНСТЫТУЦЫЙНАГА СУДА

Глава 7. АСНОЎНЫЯ ПАЛАЖЭННІ АБ АРГАНІЗАЦЫІ РАБОТЫ КАНСТЫТУЦЫЙНАГА СУДА І ЯГО САКРАТАРЫЯТА

Артыкул 88. Паўнамоцтвы Старшыні Канстытуцыйнага Суда па арганізацыі работы Суда

Старшыня Канстытуцыйнага Суда:

кіруе работай Канстытуцыйнага Суда, размяркоўвае абавязкі паміж суддзямі;

склікае пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда і старшынствуе на іх;

ажыццяўляе агульнае кіраўніцтва работай Сакратарыята Канстытуцыйнага Суда, прымае на работу і звальняе з работы работнікаў Сакратарыята;

прымае меры заахвочвання і накладае спагнанні на работнікаў Сакратарыята;

выконвае іншыя функцыі, звязаныя з арганізацыяй работы Канстытуцыйнага Суда.

Старшыня Канстытуцыйнага Суда выдае распараджэнні па пытаннях арганізацыі дзейнасці Канстытуцыйнага Суда.

Старшыня Канстытуцыйнага Суда мае права ў любы час падаць у адстаўку з займаемай пасады.

Артыкул 89. Паўнамоцтвы намесніка Старшыні Канстытуцыйнага Суда па арганізацыі работы Суда

Намеснік Старшыні Канстытуцыйнага Суда карыстаецца ўсімі правамі і нясе абавязкі суддзі Канстытуцыйнага Суда, выконвае абавязкі Старшыні Канстытуцыйнага Суда ў выпадку яго адсутнасці ці па яго даручэнню.

Намеснік Старшыні Канстытуцыйнага Суда мае права ў любы час падаць у адстаўку з займаемай пасады.

Артыкул 90. Паўнамоцтвы суддзі Канстытуцыйнага Суда

Суддзя Канстытуцыйнага Суда:

мае права патрабаваць склікання Канстытуцыйнага Суда, прапаноўваць пытанні на яго разгляд, выказваць асобную думку адносна рашэнняў Канстытуцыйнага Суда;

удзельнічае ва ўсіх пасяджэннях Канстытуцыйнага Суда з правам рашаючага голасу;

валодае іншымі правамі і нясе абавязкі, прадугледжаныя Законам "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" і гэтым Рэгламентам.

Пры вырашэнні ўсіх пытанняў, якія ўваходзяць у кампетэнцыю Канстытуцыйнага Суда, суддзі карыстаюцца роўнымі правамі.

Суддзя Канстытуцыйнага Суда мае права ў любы час падаць у адстаўку.

Артыкул 91. Права суддзяў прысутнічаць на пасяджэннях дзяржаўных органаў

Суддзі Канстытуцыйнага Суда маюць права прысутнічаць на адкрытых, а па запрашэнню -- і на закрытых пасяджэннях любога дзяржаўнага органа.

Артыкул 92. Зацвярджэнне дакументаў, якія рэгламентуюць дзейнасць Сакратарыята Канстытуцыйнага Суда і Навукова-кансультатыўнага савета пры Канстытуцыйным Судзе

Канстытуцыйны Суд разглядае і зацвярджае Рэгламент Канстытуцыйнага Суда, Палажэнне аб Сакратарыяце Канстытуцыйнага Суда, структуру і штатны расклад Сакратарыята Канстытуцыйнага Суда, Палажэнне аб Навукова-кансультатыўным савеце пры Канстытуцыйным Судзе, персанальны склад яго членаў, Інструкцыю аб парадку справаводства ў Канстытуцыйным Судзе, Правілы ўнутранага працоўнага распарадку і іншыя дакументы, якія адносяцца да дзейнасці Канстытуцыйнага Суда.

Рашэнні Канстытуцыйнага Суда ў гэтых выпадках афармляюцца пратакольна.

Глава 8. СПРАВАВОДСТВА Ў КАНСТЫТУЦЫЙНЫМ СУДЗЕ

Артыкул 93. Прыём, рэгістрацыя, праходжанне і адпраўка карэспандэнцыі

Прыём, рэгістрацыя, праходжанне і адпраўка карэспандэнцыі, а таксама работа з дакументамі ў Канстытуцыйным Судзе ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з Інструкцыяй аб парадку справаводства ў Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 94. Папярэдні разгляд карэспандэнцыі

Прапановы аб праверцы канстытуцыйнасці актаў прадстаўляюцца Генеральнаму сакратару Канстытуцыйнага Суда або яго намесніку, якія накіроўваюць іх для папярэдняга разгляду ў адпаведныя структурныя падраздзяленні Сакратарыята.

Папярэдні разгляд прапановы аб праверцы канстытуцыйнасці акта праводзіцца работнікамі Сакратарыята на працягу трох дзён і завяршаецца складаннем даведкі, вывады якой паведамляюцца Генеральнаму сакратару.

Матэрыялы, якія падлягаюць вырашэнню Канстытуцыйным Судом, дакладваюцца Генеральным сакратаром Старшыні Канстытуцыйнага Суда не пазней наступнага дня пасля завяршэння папярэдняга вывучэння.

Звароты органаў і асоб па пытаннях, якія не ўваходзяць у кампетэнцыю Канстытуцыйнага Суда, падлягаюць вяртанню заяўніку Генеральным сакратаром з растлумачэннем прычын адмовы ў разглядзе звароту Канстытуцыйным Судом.

Глава 9. АРГАНІЗАЦЫЯ РАБОТЫ САКРАТАРЫЯТА КАНСТЫТУЦЫЙНАГА СУДА

Артыкул 95. Сакратарыят Канстытуцыйнага Суда

Сакратарыят Канстытуцыйнага Суда ўтвараецца ў мэтах штодзённага інфармацыйна-даведачнага, арганізацыйна-тэхнічнага, аналітычнага забеспячэння функцыянавання Канстытуцыйнага Суда, арганізацыі кантролю за выкананнем рашэнняў, якія ім прымаюцца, падтрымання неабходных сувязей з organami дзяржаўнай улады, міжнароднага супрацоўніцтва, вядзення справаводства, ажыццяўлення іншай работы па забеспячэнню дзейнасці Канстытуцыйнага Суда.

Сакратарыят Канстытуцыйнага Суда з'яўляецца юрыдычнай асобай.

Структура і штатны расклад Сакратарыята зацвярджаюцца Канстытуцыйным Судом.

Работа Сакратарыята арганізуецца на падставе Палажэння, якое зацвярджаецца Канстытуцыйным Судом.

Структурныя падраздзяленні Сакратарыята працуюць на падставе палажэнняў аб іх, якія зацвярджаюцца Генеральным сакратаром Канстытуцыйнага Суда.

Работнікі Сакратарыята карыстаюцца правамі і нясуць абавязкі ў адпаведнасці з заканадаўствам аб службе ў дзяржаўным апарце.

Функцыянальныя абавязкі работнікаў Сакратарыята вызначаюцца Генеральным сакратаром Канстытуцыйнага Суда або кіраўнікамі адпаведных структурных падраздзяленняў.

Артыкул 96. Генеральны сакратар Канстытуцыйнага Суда

Генеральны сакратар Канстытуцыйнага Суда назначаецца на пасаду Старшынёй Канстытуцыйнага Суда.

Генеральны сакратар адказвае за арганізацыю работы і належнае функцыянаванне Сакратарыята, яго структурных падраздзяленняў.

Генеральны сакратар можа ўдзельнічаць у пасяджэннях Канстытуцыйнага Суда пры разглядзе Канстытуцыйным Судом унутраных арганізацыйных пытанняў, а таксама штогадовага паслання Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь і Вярхоўнаму Савету Рэспублікі Беларусь аб стане канстытуцыйнай законнасці ў рэспубліцы.

Артыкул 97. Памочнік суддзі Канстытуцыйнага Суда

Кожны суддзя Канстытуцыйнага Суда мае памочніка.

Прыём на работу, перавод або звальненне з работы памочніка суддзі ажыццяўляюцца па ўзгадненню з суддзёй.

Суддзя самастойна вызначае канкрэтныя абавязкі памочніка, дае яму заданні.

Глава 10. ЗАКЛЮЧНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 98. Судовыя выдаткі

Судовыя выдаткі складаюцца з сум, якія падлягаюць выплаце экспертам, спецыялістам, сведкам, перакладчыкам, а таксама з іншых расходаў, звязаных з разглядам справы.

У адпаведнасці з артыкулам 53 Закона "Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь" пакрыццё судовых выдаткаў ажыццяўляецца за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту.

Расходы, звязаныя з выкананнем абавязковых рашэнняў Канстытуцыйнага Суда, нясуць дзяржаўныя органы, прадпрыемствы, установы і арганізацыі, на якія было ўскладзена выкананне гэтых рашэнняў.

Артыкул 99. Вызначэнне памеру выдаткаў

Памер узнагароджання экспертам і спецыялістам вызначаецца Канстытуцыйным Судом з улікам устаноўленых ставак і затрачанага часу.

Экспертам, спецыялістам і сведкам пакрываюцца панесеныя імі ў сувязі з яўкай у суд расходы па праезду і найму жыллага памяшкання і выплачваюцца сутачныя ў памерах, устаноўленых заканадаўствам для работнікаў, якія накіроўваюцца ў службовыя камандзіроўкі.

Перакладчык атрымлівае ўзнагароджанне за работу, выкананую ім па даручэнню Канстытуцыйнага Суда, калі гэта работа не ўваходзіць у кола яго службовых абавязкаў.

Артыкул 100. Судовыя канікулы

Канстытуцыйны Суд працуе пастаянна, за выключэннем судовых канікулаў, якія ўстанаўліваюцца з 15 ліпеня па 1 верасня.

У экстраных выпадках Старшыня Канстытуцыйнага Суда можа склікаць сядзіў і ў час судовых канікулаў.

Артыкул 101. Навукова-кансультатыўны савет пры Канстытуцыйным Судзе, яго мэты і задачы

У мэтах аказання сядзіям Канстытуцыйнага Суда навукова-кансультатыўнай дапамогі ў падрыхтоўцы пытанняў да разгляду, павышэння якасці рашэнняў, якія прымаюцца Судом, а таксама для навуковай распрацоўкі асобных праблем, звязаных з ажыццяўленнем ім сваіх функцый, умацавання яго сувязей з навуковымі юрыдычнымі ўстановамі, юрыстамі-практыкамі пры Канстытуцыйным Судзе ствараецца Навукова-кансультатыўны савет.

Задачамі Навукова-кансультатыўнага савета з'яўляюцца:

навуковае кансультаванне па пытаннях, пастаўленых на разгляд Канстытуцыйнага Суда;

аказанне дапамогі Канстытуцыйнаму Суду ў правядзенні аналізу стану канстытуцыйнай законнасці ў рэспубліцы і падрыхтоўцы пасланняў Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь і Вярхоўнаму Савету Рэспублікі Беларусь;

унясенне прапаноў у Канстытуцыйны Суд аб неабходнасці змяненняў і дапаўненняў Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, а таксама аб прыняцці і змяненні законаў;

саздзейнічанне ўмацаванню супрацоўніцтва з айчыннымі і замежнымі навуковымі цэнтрамі і прававымі ўстановамі ў

мэтах больш поўнага выкарыстання дасягненняў навукі і практыкі ў канстытуцыйным будаўніцтве Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 102. Склад Навукова-кансультатыўнага савета

Навукова-кансультатыўны савет утвараецца з ліку вучоных і іншых спецыялістаў у галіне права.

Навукова-кансультатыўны савет складаецца з двух сустаршынь, сакратара і членаў савета.

Сустаршыні Навукова-кансультатыўнага савета і сакратар выбіраюцца са складу членаў савета шляхам адкрытага галасавання тэрмінам на тры гады.

Артыкул 103. Парадак дзейнасці Навукова-кансультатыўнага савета

Пасяджэнні Навукова-кансультатыўнага савета склікаюцца яго сустаршынямі.

Да абмеркавання пытанняў могуць прыцягвацца навуковыя і практычныя работнікі, якія не з'яўляюцца членамі савета.

Па выніках абмеркавання пытанняў Навукова-кансультатыўны савет прымае рашэнні рэкамендацыйнага характару.

Тэхнічнае забеспячэнне работы Навукова-кансультатыўнага савета ажыццяўляецца Сакратарыятам Канстытуцыйнага Суда.

Артыкул 104. Уступленне ў сілу Рэгламенту Канстытуцыйнага Суда і яго тлумачэнне

Гэты Рэгламент уступае ў сілу з дня яго зацвярджэння Канстытуцыйным Судом.

Растлумачэнні па прымяненню гэтага Рэгламенту, а таксама тлумачэнне яго палажэнняў даюцца Канстытуцыйным Судом.

ВЕДОМОСТИ

ВЕРХОВНОГО СОВЕТА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

25 августа
1994 г.

№ 23—24
(133—134)

Издаются
с 1990 г.

СОДЕРЖАНИЕ

РЕГЛАМЕНТ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

РАЗДЕЛ I.	Общие начала конституционного судопроизводства..	57
Глава 1.	Основные положения	57
РАЗДЕЛ II.	Порядок ведения дел в Конституционном Суде	63
Глава 2.	Общие условия рассмотрения вопросов в заседании Конституционного Суда	63

Глава 3.	Участники заседания Конституционного Суда	74
Глава 4.	Подготовка заседаний Конституционного Суда	80
Глава 5.	Порядок рассмотрения вопросов в судебном заседании	88
Глава 6.	Решение Конституционного Суда	95
РАЗДЕЛ III.	Организация работы Конституционного суда	103
Глава 7.	Основные положения об организации работы Конституционного Суда и его Секретариата	103
Глава 8.	Делопроизводство в Конституционном Суде	105
Глава 9.	Организация работы Секретариата Конституционного Суда	106
Глава 10.	Заключительные положения	107

*Утвержден Конституционным
Судом Республики Беларусь
27 мая 1994 года*

РЕГЛАМЕНТ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Настоящим Регламентом определяются правила судебной процедуры и этикета, особенности делопроизводства, требования к персоналу и другие вопросы, относящиеся к порядку деятельности Конституционного Суда Республики Беларусь, с целью обеспечения реализации его задач, осуществления полномочий, предусмотренных Конституцией Республики Беларусь и Законом Республики Беларусь "О Конституционном Суде Республики Беларусь"

РАЗДЕЛ I. ОБЩИЕ НАЧАЛА КОНСТИТУЦИОННОГО СУДОПРОИЗВОДСТВА

Глава 1. ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 1. Конституционный Суд и его задачи

В соответствии со статьей 1 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь" Конституционный Суд осуществ-

* В дальнейшем - Конституционный Суд или Суд.

** В дальнейшем - Закон "О Конституционном Суде Республики Беларусь".

ляет контроль за конституционностью нормативных актов в Республике Беларусь.

Конституционный Суд создан для обеспечения верховенства Конституции Республики Беларусь и ее непосредственного действия на территории республики, соответствия нормативных актов государственных органов Конституции Республики Беларусь, утверждения законности в правотворчестве и правоприменении, разрешения других вопросов, предусмотренных Конституцией Республики Беларусь и Законом "О Конституционном Суде Республики Беларусь".

Статья 2. Компетенция Конституционного Суда

В соответствии со статьей 127 Конституции Республики Беларусь, статьей 5 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь" Конституционный Суд в порядке конституционного судопроизводства рассматривает вопросы и дает заключения:

о соответствии законов, международных договорных и иных обязательств Республики Беларусь Конституции Республики Беларусь, международно-правовым актам, ратифицированным Республикой Беларусь;

о соответствии правовых актов межгосударственных образований, в которые входит Республика Беларусь, указов Президента Республики Беларусь, постановлений Кабинета Министров Республики Беларусь, а также актов Верховного Суда Республики Беларусь, Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь, Генерального прокурора Республики Беларусь, которые имеют нормативный характер, Конституции Республики Беларусь, законам и международно-правовым актам, ратифицированным Республикой Беларусь.

Конституционный Суд имеет право по своему усмотрению рассмотреть вопрос о соответствии нормативных актов любого государственного органа, общественного объединения Конституции Республики Беларусь, законам и международно-правовым актам, ратифицированным Республикой Беларусь.

Конституционный Суд рассматривает вопросы о конституционности указанных в частях первой и второй настоящей статьи актов как в целом, так и отдельных их положений.

В соответствии с требованиями статьи 104 Конституции Республики Беларусь Конституционный Суд дает заключение о нарушении Конституции Республики Беларусь Президентом Республики Беларусь.

Конституционный Суд согласно Закону "О Конституционном Суде Республики Беларусь" рассматривает также вопросы о (об):

1) реализации предоставленного ему права вносить в Верховный Совет Республики Беларусь предложения о необходимости изменений и дополнений Конституции Республики Беларусь, а также о принятии и изменении законов;

2) ежегодных посланиях Президенту Республики Беларусь и Верховному Совету Республики Беларусь о состоянии конституционной законности в республике;

3) толковании решений Конституционного Суда;

4) ответственности должностных лиц и граждан в случаях, предусмотренных статьями 46 указанного Закона;

5) выборах заместителя Председателя Конституционного Суда;

6) приостановлении или прекращении полномочий судьи Конституционного Суда;

7) Регламенте Конституционного Суда;

8) структуре и штатном расписании Секретариата Конституционного Суда;

9) Научно-консультативном совете при Конституционном Суде.

Конституционный Суд может также рассматривать и другие вопросы, связанные с организацией его деятельности.

Статья 3. Основные принципы деятельности Конституционного Суда

Основными принципами деятельности Конституционного Суда являются законность, коллегиальность и гласность.

Конституционный Суд при исполнении своих функций независим.

Независимость Конституционного Суда обеспечивается установленным законом порядком избрания членов Конституционного Суда и их освобождения, неприкосновенностью, юридической процедурой разрешения дел и вопросов, относящихся к компетенции Суда, тайной совещания судей при вынесении решений, ответственностью за неуважение к Конституционному Суду или вмешательство в его деятельность, созданием необходимых организационно-технических условий для деятельности Конституционного Суда, а также материальным и

социальным обеспечением судей, установленными гарантиями, которые соответствуют их высокому статусу.

Конституционный Суд, разрешая дела, руководствуется Конституцией Республики Беларусь, законами и другими нормативными актами, которые не противоречат Конституции Республики Беларусь, а также международно-правовыми актами, ратифицированными Республикой Беларусь.

Разрешение дел и вопросов, относящихся к компетенции Конституционного Суда, осуществляется коллегиально.

Дела и вопросы рассматриваются Конституционным Судом открыто.

В случаях, предусмотренных частью третьей статьи 26 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь", Конституционный Суд может провести закрытое заседание полностью или в его части. В закрытом судебном заседании могут присутствовать лишь стороны, их представители, а в необходимых случаях -- также другие участники заседания. Слушание дела в закрытом заседании ведется с соблюдением всех предусмотренных настоящим Регламентом правил судопроизводства. Решение Конституционного Суда во всех случаях провозглашается публично.

Статья 4. Недопустимость воздействия на Конституционный Суд и его членов

Прямое либо косвенное воздействие на Конституционный Суд или его членов, связанное с деятельностью по осуществлению конституционного контроля, недопустимо и влечет ответственность по закону.

Статья 5. Равенство участников заседания перед законом и судом

Дача заключений и рассмотрение других вопросов в Конституционном Суде осуществляются на началах равенства сторон перед законом и судом независимо от их служебного положения, подчиненности и места нахождения, а граждан (представителей сторон, свидетелей, экспертов, специалистов) -- независимо от их происхождения, социального и имущественного положения, расовой и национальной принадлежности, политических убеждений, пола, образования, языка, отношения к религии, рода и характера занятий, места жительства, времени проживания в данной местности и других обстоятельств.

Статья 6. Презумпция конституционности нормативных актов

При рассмотрении вопросов о конституционности нормативных актов Конституционный Суд исходит из презумпции конституционности законов, международных договорных и иных обязательств Республики Беларусь, правовых актов межгосударственных образований, в которые входит Республика Беларусь, указов Президента Республики Беларусь, постановлений Кабинета Министров Республики Беларусь, актов Верховного Суда Республики Беларусь, Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь, Генерального прокурора Республики Беларусь, которые имеют нормативный характер, а также нормативных актов любого государственного органа, общественного объединения.

Статья 7. Обеспечение всестороннего, полного и объективного исследования обстоятельств при рассмотрении вопросов

При рассмотрении вопросов Конституционный Суд не связан доводами сторон. Конституционный Суд обязан, не ограничиваясь представленными материалами, объяснениями и показаниями, принимать все предусмотренные Законом "О Конституционном Суде Республики Беларусь" меры для всестороннего, полного и объективного исследования обстоятельств дела, обеспечения прав сторон, других участников, надлежащего исполнения ими возложенных на них обязанностей.

Статья 8. Язык конституционного судопроизводства

Производство дел в Конституционном Суде осуществляется в соответствии с Законом Республики Беларусь "О языках в Республике Беларусь".

Участникам заседания, не владеющим белорусским или русским языком, Конституционным Судом обеспечивается право давать объяснения, показания, заявлять ходатайства на родном языке или на другом языке, которым они владеют, а также пользоваться услугами переводчика. Обязанность по обеспечению судебного заседания переводчиком возлагается на соответствующее структурное подразделение Секретариата Конституционного Суда.

Судебные документы вручаются сторонам на языке судопроизводства.

Статья 9. Исчисление сроков

Процессуальные действия совершаются в сроки, установленные статьями 27 и 33 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь" или назначенные Конституционным Судом.

Процессуальные сроки, установленные указанным Законом, исчисляются годами, месяцами, неделями и днями. Исчисление процессуальных сроков начинается на следующий день после календарной даты, которой определено их начало.

Срок, исчисляемый годами, истекает в соответствующий месяц и день последнего года установленного срока.

Срок, исчисляемый месяцами, истекает в соответствующий месяц и день последнего месяца установленного срока. Если окончание срока, исчисляемого месяцами, приходится на месяц, который соответствующего числа не имеет, то срок истекает в последний день этого месяца.

Срок, исчисляемый неделями, истекает в соответствующий день последней недели установленного срока.

В случаях, когда последний день срока приходится на нерабочий день, днем окончания срока считается первый рабочий день, следующий за ним.

Статья 10. Обеспечение порядка и безопасности в заседании Конституционного Суда

Все участники судебного заседания и другие лица, присутствующие в зале заседания, обязаны уважительно относиться к Конституционному Суду и установленным правилам судебной процедуры и этикета, беспрекословно подчиняться распоряжениям председательствующего о соблюдении порядка заседания.

Конституционный Суд может распорядиться о мерах проверки лиц, желающих присутствовать при рассмотрении вопросов на заседании Суда, включая проверку документов, удостоверяющих личность, осмотр вещей и личный досмотр.

Нарушение порядка в заседании Конституционного Суда, неподчинение распоряжениям председательствующего о соблюдении порядка заседания, пренебрежение принятыми в Конституционном Суде правилами влекут установленную законом ответственность.

РАЗДЕЛ II. ПОРЯДОК ВЕДЕНИЯ ДЕЛ В КОНСТИТУЦИОННОМ СУДЕ

Глава 2. ОБЩИЕ УСЛОВИЯ РАССМОТРЕНИЯ ВОПРОСОВ В ЗАСЕДАНИИ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА

Статья 11. Созыв заседаний Конституционного Суда

По всем вопросам, отнесенным Законом "О Конституционном Суде Республики Беларусь" к компетенции Конституционного Суда как коллегиального органа, по которым должно выноситься решение, Конституционным Судом назначается судебное заседание.

Заседание Конституционного Суда проводится с соблюдением правил и процедур, установленных настоящим Регламентом для рассмотрения соответствующих вопросов.

Заседания Конституционного Суда созываются Председателем, в его отсутствие -- заместителем Председателя Конституционного Суда, а при отсутствии Председателя Конституционного Суда и его заместителя или невозможности выполнения этими лицами своих обязанностей -- старшим по возрасту судей Конституционного Суда.

О времени и месте очередного заседания судьи Конституционного Суда уведомляются не позднее чем за десять дней до начала судебного заседания. Одновременно им вручается повестка дня заседания и все необходимые для рассмотрения дела документы.

Уведомление подписывается Генеральным секретарем Конституционного Суда.

Судья не вправе уклониться от участия в заседании Конституционного Суда. Он не может быть отстранен от участия в судебном заседании, если его полномочия не приостановлены или не прекращены в порядке, предусмотренном Законом "О Конституционном Суде Республики Беларусь".

Статья 12. Служебные совещания

Председатель Конституционного Суда или его заместитель созывает судей, работников Секретариата Конституционного Суда на служебные совещания по вопросам деятельности Конституционного Суда и работы структурных подразделений Секретариата Суда.

В случае отсутствия Председателя Конституционного Суда и его заместителя или невозможности исполнения ими своих

обязанностей служебные совещания по вопросам, указанным в части первой настоящей статьи, созывает старший по возрасту судья.

Статья 13. Режим работы Конституционного Суда

Заседания Конституционного Суда проводятся по мере необходимости и созываются Председателем Конституционного Суда по собственной инициативе либо по требованию не менее трех судей Конституционного Суда.

Статья 14. Заявление судьи о самоотводе

Судья Конституционного Суда должен заявить самоотвод при наличии обстоятельств, которые могут поставить под сомнение его объективность вследствие прямой или косвенной заинтересованности в исходе разрешения конкретного дела.

Статья 15. Разрешение вопроса о самоотводе судьи

Самоотвод, заявленный судьей, разрешается Конституционным Судом в совещательной комнате.

Рассматривая вопрос о самоотводе судьи, Конституционный Суд принимает решение об удовлетворении самоотвода либо о его отклонении. Суд во всяком случае принимает решение об отклонении самоотвода судьи, если приведенные им доводы в обоснование заявленного самоотвода не могут влиять на объективность его правовой позиции по рассматриваемому делу и по этим основаниям будут признаны необоснованными.

В случае отклонения Конституционным Судом заявленного судьей самоотвода этот судья обязан участвовать в рассмотрении дела.

Статья 16. Состав Конституционного Суда

Членами Конституционного Суда являются Председатель, заместитель Председателя Конституционного Суда и девять судей.

Конституционный Суд правомочен принимать решения и приступить к работе в составе не менее семи судей.

Статья 17. Неизменность состава Конституционного Суда в судебном заседании

Дело рассматривается Конституционным Судом, как правило, в одном и том же составе судей. После начала слушания дела другие судьи могут принять участие в

дальнейшем рассмотрении дела по решению Конституционного Суда.

Невозможность продолжать участие в заседании Конституционного Суда кого-либо из судей, если при этом не нарушается установленный кворум, не препятствует дальнейшему рассмотрению вопроса.

В случае, если временное, не более пятнадцати дней, отсутствие в процессе заседания Конституционного Суда кого-либо из судей повлекло за собой нарушение установленного кворума, в слушании дела объявляется перерыв. Если судья выбыл из судебного заседания в связи с длительным заболеванием или другими обстоятельствами, препятствующими его дальнейшему участию в заседании Конституционного Суда, на срок более пятнадцати дней, а равно в связи с самоотводом, который удовлетворен Конституционным Судом, и его отсутствие повлекло нарушение кворума, слушание дела откладывается.

Судья может по уважительным причинам с согласия Конституционного Суда и если при этом не нарушается установленный кворум отсутствовать в судебном заседании и вновь войти в процесс, если при этом его отсутствие продолжалось не более трех дней.

Статья 18. Количество вопросов, выносимых на заседание Конституционного Суда

На заседании Конституционного Суда может рассматриваться один или несколько вопросов. По каждому вопросу делается доклад, с которым выступает судья Конституционного Суда, и принимается отдельное решение.

Статья 19. Непосредственность и устность рассмотрения вопросов в заседании Конституционного Суда

При рассмотрении по существу предложений о даче заключений Конституционный Суд непосредственно заслушивает объяснения сторон, их представителей, показания свидетелей, заключения экспертов, мнения специалистов, выступления других участников судебного заседания, оглашает необходимые документы.

Документы, имеющиеся у всех судей и участников заседания, могут не оглашаться, если их содержание излагается устно в ходе разбирательства. Однако, если кто-либо из судей или участников заседания настаивает на их полном или частичном оглашении, такое оглашение может быть произведено по решению Конституционного Суда.

Заседание Конституционного Суда по каждому делу проходит, как правило, непрерывно, кроме времени, отведенного для отдыха или предоставленного участникам заседания для подготовки заключительных речей. Перерыв в судебном заседании может быть сделан по ходатайству одной из сторон для дополнительного изучения материалов, представленных другой стороной, а также в случаях возникновения обстоятельств, препятствующих нормальному ходу заседания либо необходимости срочного рассмотрения другого вопроса. После перерыва рассмотрение дела продолжается с момента, на котором оно было прервано. В перерыве судебного заседания Конституционный Суд вправе также рассматривать текущие вопросы, связанные с организацией его деятельности.

Статья 20. Отложение заседания Конституционного Суда

Заседание Конституционного Суда может быть отложено в следующих случаях:

1) если Конституционный Суд найдет дело или рассматриваемый вопрос недостаточно подготовленными;

2) ввиду неявки сторон или одной стороны, свидетеля или эксперта, явка которых была признана обязательной, если их отсутствие может повлиять на правильное разрешение дела;

3) ввиду непредставления или несвоевременного представления истребованных материалов, если они имеют существенное значение для рассмотрения и разрешения дела;

4) если на отложении рассмотрения вопроса настаивает кто-либо из судей или стороны (сторона), их представители, а приведенные ими аргументы признаны Конституционным Судом убедительными;

5) нарушен кворум в заседании Конституционного Суда ввиду заболевания или длительного отсутствия по другим причинам кого-либо из судей в процессе заседания;

6) при наличии других обстоятельств, препятствующих нормальному ходу судебного заседания или всестороннему и полному рассмотрению вопроса, если эти обстоятельства не могут быть устранены в сроки, позволяющие прервать заседание Конституционного Суда.

Решение об отложении заседания Конституционного Суда принимается простым большинством голосов от полного состава судей. В случае принятия решения об отложении заседания Конституционным Судом могут быть заслушаны явившиеся эксперты, специалисты и свидетели.

Рассмотрение отложенного дела продолжается Конституционным Судом после отпадения обстоятельств, послуживших основанием для его отложения. При этом заседание Конституционного Суда возобновляется, как правило, с момента, на котором оно было остановлено. В таком случае повторный вызов заслушанных экспертов, специалистов и свидетелей производится лишь в необходимых случаях.

Статья 21. Приостановление производства по делу

Конституционный Суд может приостановить производство по делу по ходатайству одной из сторон для дополнительного изучения материалов, представленных другой стороной, а также в случаях возникновения обстоятельств, препятствующих нормальному ходу рассмотрения вопроса либо при необходимости срочного рассмотрения другого вопроса.

Ведение дела продолжается с момента, на котором оно было приостановлено.

Приостановление рассмотрения одного вопроса не препятствует рассмотрению Конституционным Судом других вопросов.

Приостановленное производство по делу возобновляется Конституционным Судом по ходатайству сторон или по инициативе Конституционного Суда после отпадения обстоятельств, послуживших основанием к его приостановлению.

Статья 22. Прекращение рассмотрения вопроса

Рассмотрение вопроса на заседании Конституционного Суда может быть прекращено:

1) в связи с отзывом предложения, на основании которого рассматривается вопрос;

2) по основаниям, предусмотренным статьей 49 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь".

Статья 23. Повторное внесение вопросов в Конституционный Суд

Повторное внесение в Конституционный Суд вопросов, рассмотрение которых было прекращено, допускается не ранее чем через три месяца после вынесения решения о прекращении их рассмотрения с учетом устранения недостатков, указанных в решении Конституционного Суда.

Статья 24. Председательствующий в заседании Конституционного Суда

В соответствии со статьями 13, 19 и 28 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь" в заседании Конституционного Суда председательствует Председатель Конституционного Суда, в его отсутствие или по его поручению -- заместитель Председателя Конституционного Суда, а в случае отсутствия Председателя и его заместителя или невозможности выполнения ими своих обязанностей -- старший по возрасту судья Конституционного Суда. Судья-докладчик не может быть председательствующим.

Председательствующий руководит заседанием Конституционного Суда. Его распоряжения о соблюдении порядка в судебном заседании обязательны для всех участников заседания и других лиц, присутствующих в зале заседания. Председательствующий принимает все предусмотренные Законом "О Конституционном Суде Республики Беларусь" меры к обеспечению всестороннего, полного и объективного разбирательства по рассматриваемому вопросу путем:

предоставления сторонам и их представителям равных возможностей давать объяснения по всем обстоятельствам дела, аргументировать свои доводы и задавать друг другу вопросы в целях выявления и уточнения их позиций;

исследования и оценки Судом устных и письменных заключений экспертов;

заслушивания мнений специалистов, показаний вызванных в Суд свидетелей по делу; предоставления возможности сторонам и другим участникам судебного заседания задавать экспертам, специалистам и свидетелям вопросы по обстоятельствам рассматриваемого дела;

рассмотрения Конституционным Судом всех необходимых документов, предоставленных сторонами и другими участниками судебного заседания, а также истребованных Судом. Председательствующий должен обеспечить возможность всем судьям Конституционного Суда свободно и беспрепятственно задавать вопросы сторонам, их представителям, экспертам, специалистам и свидетелям;

фиксации хода и результатов судебного разбирательства;

совершения иных действий, предусмотренных законом и настоящим Регламентом.

Председательствующий устраняет из процесса разбирательства по делу все, что не имеет отношения к рассматриваемому вопросу. Он вправе после предупреждения прервать выступле-

ние любой из сторон, их представителей, других участников судебного заседания, отвести их вопросы в случаях, если они не относятся к рассматриваемому делу или выходят за пределы предмета этого дела либо не входят в компетенцию Конституционного Суда; лишает участников заседания слова при самовольном нарушении ими последовательности выступлений, использовании грубых или неуважительных высказываний, за иные нарушения процедуры и порядка рассмотрения вопросов в Конституционном Суде.

Распоряжения и действия председательствующего могут быть пересмотрены по требованию любого из судей либо по ходатайству сторон или их представителей в том же заседании Конституционного Суда.

Председательствующий в пределах полномочий, предусмотренных Законом "О Конституционном Суде Республики Беларусь", обязан следить, чтобы стороны, их представители и другие участники судебного заседания добросовестно пользовались предоставленными им правами и неукоснительно исполняли установленные правила процедуры в Конституционном Суде.

Председательствующий, заботясь о поддержании порядка в зале заседаний Конституционного Суда, вправе удалить из зала заседания любое лицо, которое нарушает установленный порядок или не подчиняется его законным распоряжениям.

Председательствующий руководит совещанием судей Конституционного Суда в совещательной комнате, обеспечивая судьям возможность свободно и беспрепятственно выразить свое мнение.

Статья 25. Последствия неявки в заседание Конституционного Суда участников заседания

Неявка в заседание Конституционного Суда Президента Республики Беларусь, Председателя Верховного Совета Республики Беларусь, Премьер-министра Республики Беларусь, Председателя Верховного Суда Республики Беларусь, Председателя Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь, Генерального прокурора Республики Беларусь и Министра юстиции Республики Беларусь не препятствует рассмотрению вопроса.

Неявка в заседание Конституционного Суда одной из сторон или ее представителя, надлежащим образом извещенных о времени и месте судебного заседания, сама по себе не препятствует рассмотрению вопроса и принятию по нему решения. В случае неявки в заседание Конституционного Суда одной из сторон или ее представителя вследствие неполучения или несвоевре-

менного получения либо при отсутствии данных о получении стороной уведомления о времени и месте судебного заседания и если стороной было заявлено о своем намерении участвовать при рассмотрении соответствующего вопроса заседание Суда должно быть отложено. Заседание Конституционного Суда или рассмотрение вопроса может быть также отложено в случае неявки обеих сторон, когда причины их неявки Суду неизвестны и если обе стороны ранее заявляли о своем намерении участвовать в рассмотрении вопроса или если обе стороны по уважительным причинам просят отложить заседание Конституционного Суда.

Статья 26. Последствия неявки свидетелей, экспертов, специалистов в заседание Конституционного Суда

В соответствии со статьей 31 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь" явка свидетелей, экспертов и специалистов, вызванных Конституционным Судом, обязательна.

В случае неявки свидетелей, экспертов или специалистов, вызванных в судебное заседание, Конституционный Суд принимает одно из следующих решений:

- 1) о возможности рассмотрения дела по существу в отсутствие свидетелей, экспертов или специалистов;
- 2) об отложении решения вопроса о последствиях неявки свидетелей, экспертов или специалистов до завершения исследования материалов дела и о начале рассмотрения вопроса по существу;
- 3) об объявлении перерыва в судебном заседании и принятии мер по обеспечению явки свидетелей, экспертов или специалистов;
- 4) об отложении рассмотрения дела, если правильное разрешение дела в отсутствие неявившихся свидетелей, экспертов или специалистов невозможно.

Статья 27. Разрешение ходатайств сторон и их представителей в заседании Конституционного Суда

Ходатайства сторон и их представителей в заседании Конституционного Суда об истребовании документов, вызове и заслушивании дополнительно экспертов, специалистов и свидетелей разрешаются Судом большинством голосов от полного состава судей.

Статья 28. Обязанность представления материалов, совершения иных действий по требованию Конституционного Суда

В соответствии с Законом "О Конституционном Суде Республики Беларусь" государственные органы, предприятия, учреждения, организации, должностные лица обязаны представлять истребуемые Конституционным Судом документы и другие материалы, проводить проверочные действия, оказывать помощь и содействие в связи с рассмотрением конкретного вопроса в установленные Судом сроки.

Должностные лица государственных органов, предприятий, учреждений, организаций, не представившие или несвоевременно представившие по неуважительным причинам истребуемые документы и другие материалы, не выполнившие в установленный срок другие требования Суда, несут ответственность за неуважение к Суду в соответствии со статьей 46 указанного Закона.

Статья 29. Пределы разрешения вопросов Конституционным Судом

Пределы разрешения вопросов, поставленных перед Конституционным Судом, определяет Конституционный Суд.

Конституционный Суд не связан доводами и суждениями сторон. Он может, проверив конституционность оспариваемого нормативного акта, одновременно вынести решение в отношении других нормативных актов, не упомянутых в предложении, но которые были основаны на проверенном нормативном акте или которые воспроизводили его отдельные положения.

При проверке конституционности нормативного акта Конституционный Суд имеет в виду как его буквальный смысл, так и смысл, который был придан нормативному акту практикой применения.

Статья 30. Протоколирование в заседании Конституционного Суда

Во всех заседаниях Конституционного Суда независимо от характера рассматриваемого вопроса обязательно ведутся протоколы. Содержание протокола судебного заседания должно отвечать правилам, установленным в статье 32 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь".

В протоколах, в частности, должны содержаться:
указание времени и места заседания;

перечисление присутствующих и отсутствующих судей;
фамилия, имя, отчество и должность председательствующего;

фамилия, имя, отчество секретаря заседания;
повестка дня;

сведения о сторонах и других участниках заседания;
действия Конституционного Суда в том порядке, в каком они имели место, их результаты;

объяснения сторон и их представителей;

показания свидетелей, заключения экспертов и мнения специалистов, заданные им вопросы и ответы на них;

выступления других лиц, участвующих в деле;

указания на факты и обстоятельства, которые стороны и другие участники заседания просили засвидетельствовать в протоколе;

упоминание о нарушениях порядка, которые имели место, иных проявлениях неуважительного отношения к Конституционному Суду, сделанных предупреждений, наложенных штрафов;

вопросы, поставленные на голосование, и результаты голосования;

формулировки протокольных решений, принятых Конституционным Судом.

Если во время заседания Конституционного Суда по его решению применялись звукозапись, видеозапись, фотокиносъемка, то фонограмма, видеопленка, фотокинопленка приобщаются к протоколу судебного заседания, о чем делается соответствующая отметка в протоколе.

Протоколы заседаний Конституционного Суда составляются секретарем (секретарями) судебного заседания. Протоколирование осуществляется специалистами соответствующего структурного подразделения Секретариата Конституционного Суда, назначаемыми в каждом случае не позднее чем за два дня до начала судебного заседания руководителем подразделения. Лица, осуществляющие протоколирование в заседании Конституционного Суда, визируют каждую страницу составленной ими части протокола и несут личную ответственность за качество его составления.

Стороны и другие участники заседания вправе ходатайствовать о внесении в протокол сведений о фактах и обстоятельствах, которые они считают существенными для дела.

Все изменения и дополнения должны быть в протоколе оговорены.

Протокол должен быть оформлен в течение пяти суток с момента окончания заседания.

Протокол судебного заседания подписывается председательствующим и секретарем (секретарями) судебного заседания и приобщается к делу.

Стороны и их представители вправе знакомиться с протоколом судебного заседания и приносить замечания на протокол, которые должны быть рассмотрены председательствующим единолично в течение десяти дней. По результатам рассмотрения замечаний на протокол судебного заседания председательствующий принимает решение о приобщении их к протоколу или об отказе в удовлетворении.

Совещание судей в совещательной комнате протоколируется по распоряжению председательствующего одним из судей.

В этом протоколе обязательно отражаются: дата и время проведения совещания судей, фамилии и инициалы присутствующих и отсутствующих судей, формулировки рассматриваемых или поставленных на голосование вопросов, мнения судей, высказанные в процессе совещания, и результаты голосования. Протокол совещания судей подписывается председательствующим и судьей, его составившим. Указанный протокол сдается на хранение Председателю Конституционного Суда и не подлежит оглашению.

Статья 31. Этика поведения в заседании Конституционного Суда его участников и присутствующих лиц

Заседания Конституционного Суда проводятся в торжественной обстановке с соблюдением всех требований судебного этикета.

Участники судебного заседания обращаются к Суду, выступают, дают объяснения, показания стоя; они должны быть взаимно вежливы, уважительно относиться друг к другу и другим лицам, находящимся в зале судебного заседания.

Участники заседания не вправе задавать вопросы судьям.

Любое обращение участников заседания к Суду и судьям начинается со слов: "Ваша честь", а к другим лицам -- со слова "Уважаемый(ая)" (например, "Уважаемая сторона", "Уважаемый Президент", "Уважаемый свидетель" и т.д.).

Присутствующие в зале судебного заседания лица обязаны вести себя по отношению к Суду, сторонам, их представителям,

другим участникам заседания и друг к другу корректно, не допускать во время заседания хождения по залу, разговоров между собой, реплик в адрес Суда, участников заседания и какого-либо вмешательства в нормальный ход заседания путем выражения в любой форме одобрения или неодобрения происходящего.

Нарушение правил этикета в судебном заседании со стороны его участников или присутствующих лиц рассматривается как неуважение к Суду и может влечь ответственность в соответствии со статьей 46 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь".

Статья 32. Судебный пристав

Поддержание порядка в заседании Конституционного Суда возлагается на судебного пристава, чьи требования, касающиеся поддержания установленного порядка в зале судебного заседания, обязательны для участников заседания и присутствующих лиц.

Пристав в судебном заседании подчиняется председательствующему и обязан выполнять все его указания.

Глава 3. УЧАСТНИКИ ЗАСЕДАНИЯ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА

Статья 33. Лица, принимающие участие в заседаниях Конституционного Суда

Участниками заседания Конституционного Суда являются стороны, представители сторон, свидетели, эксперты, специалисты.

В заседаниях Конституционного Суда могут участвовать Президент Республики Беларусь, Председатель Верховного Совета Республики Беларусь, Премьер-министр Республики Беларусь, Председатель Верховного Суда Республики Беларусь, Председатель Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь, Генеральный прокурор Республики Беларусь и Министр юстиции Республики Беларусь. Они вправе излагать свою позицию по всем вопросам, рассматриваемым Конституционным Судом.

В заседаниях Конституционного Суда, не связанных с рассмотрением дел, могут участвовать по приглашению Председателя Конституционного Суда члены Научно-консультативного совета при Конституционном Суде, ученые, политические и общественные деятели, депутаты, судьи, представители

международных организаций, государственных органов, общественных объединений, научных учреждений и высших учебных заведений. Приглашенные могут выступать по рассматриваемым вопросам с разрешения председательствующего.

Статья 34. Стороны и их представители

Инициаторы, обратившиеся с предложением о проверке конституционности акта, а также органы, должностные лица, издавшие нормативный акт, заключившие международный договор, о проверке конституционности которых ставится вопрос, являются сторонами в конституционном судопроизводстве.

Президент Республики Беларусь признается стороной также в случае рассмотрения вопроса о нарушении им Конституции Республики Беларусь, если такое нарушение не связано с принятием Указа Президента.

Лица, которым сторонами поручено защищать их интересы в Конституционном Суде, именуются представителями.

В качестве представителей сторон в судебном заседании могут участвовать адвокаты, специалисты и другие лица на основании доверенности, выданной стороной (сторонами), с указанием их полномочий. От одной стороны может быть несколько представителей.

Представителями сторон в Конституционном Суде по должности могут выступать: руководитель органа, который инициировал предложение, руководители органов, должностные лица, издавшие нормативный акт, заключившие международный договор, о проверке конституционности которых ставится вопрос.

Статья 35. Права и обязанности сторон и их представителей

Стороны и их представители имеют право знакомиться со всеми материалами, полученными в процессе подготовки заседания Конституционного Суда по рассматриваемому вопросу; представлять письменные отзывы; предлагать кандидатуры экспертов при назначении экспертизы; ходатайствовать о вызове в Суд свидетелей, экспертов и специалистов; ставить вопрос об оглашении имеющихся в материалах дела или представленных дополнительно документов; давать объяснения на родном языке и пользоваться услугами переводчика; задавать вопросы другой стороне, свидетелям, экспертам и специалистам; излагать собственную позицию по делу; просить об удостоверении в протоколе судебного заседания фактов,

имеющих, по их мнению, значение для правильного разрешения дела; выступать с заключительной речью по рассматриваемому вопросу; просить о пересмотре распоряжений и действий председательствующего в заседании Конституционного Суда; ходатайствовать о даче официального толкования решения Конституционного Суда.

В случаях рассмотрения в заседании нескольких предложений, соединенных в одно дело, или нескольких сопутствующих вопросов сторона и ее представитель вправе излагать собственную позицию, заявлять ходатайства и представлять отзывы на предложения другой стороны лишь в части, относящейся к предмету ее предложения.

Стороны и их представители обязаны неукоснительно соблюдать требования Конституции, законов Республики Беларусь, настоящего Регламента; являться по вызову Конституционного Суда; уважительно относиться в заседании Конституционного Суда друг к другу и к принятым в Конституционном Суде правилам и процедурам; давать объяснения и отвечать на вопросы председательствующего, судей и участников судебного заседания по рассматриваемому вопросу; подчиняться распоряжениям председательствующего о соблюдении порядка заседания Конституционного Суда.

Стороны и их представители должны точно и правдиво излагать обстоятельства, известные им по делу.

Статья 36. Участие в судебном заседании нескольких представителей стороны

В случаях, когда в заседании Конституционного Суда участвуют несколько представителей одной стороны с одинаковым объемом полномочий, Суд может потребовать от стороны определения из их числа лица, которое будет выражать окончательную позицию стороны по рассматриваемому вопросу и выступать с заключительной речью.

После начала рассмотрения вопроса в заседании Конституционного Суда сторона может поручать с согласия Суда защиту своих интересов новым представителям или самостоятельно вступить в процесс, освободив своих представителей от ранее возложенных на них обязанностей.

Представители сторон, осуществляющие в Конституционном Суде представительство по должности, не связаны позицией соответственно стороны-инициатора или противоположной стороны, а также доводами, изложенными в предложении о даче заключения или в представленных в Конституционный Суд отзывах на предложения.

Адвокаты или другие лица, являющиеся представителями сторон по доверенности, осуществляют свои полномочия лишь в тех пределах, которые оговорены в доверенности, представленной в Конституционный Суд.

Статья 37. Свидетели

К рассмотрению вопросов, вынесенных на заседание Конституционного Суда, могут быть привлечены в качестве свидетелей должностные лица и граждане, располагающие необходимыми сведениями или материалами, имеющими значение для правильного разрешения дела или вопроса, включенного в повестку дня. Эти лица обязаны явиться в заседание Конституционного Суда по его вызову, сообщить известные им сведения по рассматриваемому вопросу, представить по требованию Суда соответствующие материалы, которыми они располагают, ответить на вопросы судей и лиц, участвующих в судебном заседании.

Перед выступлением в заседании Конституционного Суда свидетель дает обязательство в соответствии с текстом, предусмотренным статьей 42 настоящего Регламента.

За дачу заведомо ложных показаний, отказ или уклонение от дачи показаний, за неявку без уважительных причин, отказ от явки или неуведомление о невозможности явки в заседание Конституционного Суда, отказ от дачи обязательства свидетель несет ответственность, установленную статьей 46 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь".

Статья 38. Экспертиза. Права и обязанности эксперта

При изучении вопроса и подготовке его к рассмотрению судьей Конституционного Суда, а в заседании -- Конституционным Судом может быть назначена экспертиза, производство которой поручается научным учреждениям либо конкретным специалистам, имеющим необходимые знания и достаточный опыт работы по соответствующей специальности. Экспертное заключение должно быть представлено в Конституционный Суд в установленные сроки в письменном виде.

Эксперты обязаны по поставленным вопросам дать объективное и научно обоснованное заключение. В случае разногласий между экспертами эксперт, оставшийся при особом мнении, дает самостоятельное заключение.

Эксперт может отказаться от дачи заключения лишь при наличии уважительных причин, препятствующих выполнению возложенных на него обязанностей, или когда представленные ему материалы дела недостаточны для дачи заключения либо

когда он не обладает необходимыми знаниями или не является специалистом в данном вопросе.

Эксперт, поскольку это необходимо для дачи заключения, имеет право знакомиться с материалами дела, просить Конституционный Суд о предоставлении ему возможности получить дополнительные материалы. В судебном заседании эксперт вправе с разрешения председательствующего задавать вопросы сторонам, их представителям, специалистам, свидетелям, если это необходимо для дачи заключения.

Эксперт обязан явиться по вызову Конституционного Суда, дать пояснения по результатам проведенных экспертных исследований и ответить на вопросы судей и участников судебного заседания.

Перед выступлением в Конституционном Суде эксперт дает обязательство в соответствии с текстом, предусмотренным статьей 42 настоящего Регламента.

В случаях отказа от дачи заключения без достаточных оснований, неявки без уважительных причин, отказа от явки, неуведомления о невозможности явки эксперта в заседание Конституционного Суда, отказа от дачи обязательства или дачи заведомо ложного заключения эксперт несет ответственность, установленную статьей 46 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь".

Поручение эксперту или научному учреждению о проведении экспертизы оформляется именным требованием судьи или решением Конституционного Суда с указанием срока представления письменного заключения.

Статья 39. Экспертное заключение научного учреждения

В случае, если Конституционным Судом производство экспертизы поручено научному учреждению, это учреждение обязано представить экспертное заключение, предварительно одобренное ученым советом или другим компетентным органом и подписанное его руководителем. Это не исключает права представления заключений отдельными специалистами, оставшимися при особом мнении.

Статья 40. Специалист, его права и обязанности

Специалистом является лицо, обладающее специальными познаниями по определенным вопросам.

Конституционный Суд, судья вправе вызвать специалиста, если использование его познаний необходимо для обеспечения полноты отдельных вопросов.

Специалист, поскольку это необходимо для формирования его мнения, имеет право знакомиться с материалами дела, просить Конституционный Суд о предоставлении ему возможности получить дополнительные материалы. В судебном заседании специалист вправе с разрешения председательствующего задавать вопросы другим участникам заседания, если это необходимо для формирования его мнения.

Перед выступлением в Конституционном Суде специалист дает обязательство в соответствии с текстом, предусмотренным статьей 42 настоящего Регламента.

В случае неявки без уважительных причин, отказа от явки, неуведомления о невозможности явки, отказа от дачи обязательства, выражения заведомо ложного мнения специалист несет ответственность, установленную статьей 46 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь".

Статья 41. Переводчик, его права и обязанности

Переводчиком является лицо, назначенное Конституционным Судом или судьей для перевода с языка судопроизводства на язык участников заседания, а также с языка, которым владеют участники заседания, на язык судопроизводства.

Переводчиком может быть только лицо, свободно владеющее обоими языками. К переводчику приравнивается лицо, понимающее знаки глухого и немого.

Переводчик обязан явиться по вызову Конституционного Суда, судьи и выполнить полно и точно порученный ему перевод.

В случаях уклонения переводчика от явки в Конституционный Суд либо от исполнения возложенных на него обязанностей или заведомо неправильного перевода он несет ответственность, установленную статьей 46 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь", как за неуважение к Конституционному Суду.

Статья 42. Обязательство свидетеля, эксперта, специалиста

Текст обязательства свидетеля:

"Как свидетель, приглашенный в Конституционный Суд Республики Беларусь, обязуюсь говорить Конституционному Суду об известных мне обстоятельствах дела правду и только правду и добросовестно ответить на поставленные вопросы".

Текст обязательства эксперта:

"Как эксперт, приглашенный в Конституционный Суд Республики Беларусь, обязуюсь дать объективное, научно обоснованное заключение и правдиво ответить на вопросы в соответствии со своими познаниями, квалификацией и использованными материалами дела".

Текст обязательства специалиста:

"Как специалист, приглашенный в Конституционный Суд Республики Беларусь, обязуюсь правдиво ответить на поставленные передо мной вопросы в соответствии со своими познаниями, квалификацией и использованными материалами дела".

Статья 43. Порядок принятия обязательства

По предложению председательствующего свидетель, эксперт, специалист зачитывают текст обязательства в судебном заседании, подписывают его и передают секретарю судебного заседания для приобщения к протоколу.

Глава 4. ПОДГОТОВКА ЗАСЕДАНИЙ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА

Статья 44. Порядок внесения вопросов на рассмотрение Конституционного Суда

Предложения о проверке конституционности нормативных актов имеют право представлять Конституционному Суду Президент Республики Беларусь, Председатель Верховного Совета Республики Беларусь, постоянные комиссии Верховного Совета Республики Беларусь, группа депутатов Верховного Совета Республики Беларусь в количестве не менее 70 человек, Верховный Суд Республики Беларусь, Высший Хозяйственный Суд Республики Беларусь, Генеральный прокурор Республики Беларусь.

Предложения Президента Республики Беларусь, Председателя Верховного Совета Республики Беларусь и Генерального прокурора Республики Беларусь подписываются ими лично.

Предложения постоянных комиссий Верховного Совета Республики Беларусь принимаются коллегиально, оформляются соответствующим решением и подписываются председателем постоянной комиссии.

Предложения Верховного Суда и Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь принимаются на заседаниях их Пленумов путем вынесения соответствующего постановления.

Предложения группы депутатов Верховного Совета Республики Беларусь подписываются ими лично и заверяются Председателем или заместителем Председателя Верховного Совета Республики Беларусь.

Иные государственные органы, общественные объединения, а также граждане выступают с соответствующей инициативой перед органами и лицами, имеющими право на внесение предложений о проверке конституционности акта.

Предложение о проверке конституционности акта должно содержать:

сведения об инициаторе (инициаторах) предложения, подтверждающие полномочия на его внесение в Конституционный Суд;

название международного договора или нормативного акта, который подлежит проверке, сведения об источниках его опубликования (получения);

основания для рассмотрения вопроса в Конституционном Суде;

позицию стороны, ее правовое обоснование со ссылкой на соответствующие нормы законодательства;

перечень прилагаемых документов.

К предложению о проверке конституционности международного договора или нормативного акта прилагаются:

заверенная в установленном порядке копия полного текста международного договора или нормативного акта, конституционность которого в целом или в отдельной его части подлежит проверке, с удостоверенным в установленном порядке переводом текста и указанием источника опубликования (получения) указанного акта;

доверенность либо другой документ, подтверждающий полномочия представителя, кроме случаев, когда представительство будет осуществляться по должности.

К предложению могут прилагаться список свидетелей, экспертов и специалистов, которых предлагается вызвать в заседание Конституционного Суда, а также другие документы и материалы, подлежащие рассмотрению Конституционным Судом.

Предложения и обязательные приложения к ним направляются в Конституционный Суд с копиями в количестве не менее 15 экземпляров.

Предложение о нарушении Президентом Республики Беларусь Конституции Республики Беларусь, если такое нарушение

не связано с принятием Указа Президента, оформляется в соответствии с требованиями настоящей статьи.

В случаях, предусмотренных частью второй статьи 5 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь", производство по делу возбуждается Конституционным Судом путем вынесения соответствующего решения.

Копия решения о возбуждении дела направляется Конституционным Судом стороне, а также лицам, указанным в части второй статьи 33 настоящего Регламента. В дальнейшем дело в Конституционном Суде ведется в общем порядке.

При внесении предложения о даче заключения о нарушении Конституции Республики Беларусь в случаях, не терпящих отлагательства, производство по делу начинается и вопрос рассматривается Конституционным Судом немедленно с истребованием и изучением необходимых материалов в ходе судебного заседания.

Председатель Конституционного Суда может созвать судей, работников Секретариата на совещание для обсуждения вопросов, связанных с подготовкой судебного заседания.

Статья 45. Полномочия Председателя Конституционного Суда по подготовке судебного заседания

Председатель Конституционного Суда осуществляет общее руководство подготовкой судебных заседаний.

Председатель Конституционного Суда по поступившим предложениям принимает одно из следующих решений:

1) передать предложение для предварительного изучения одному или нескольким судьям с указанием срока завершения этой работы;

2) направить предложение для изучения в соответствующее структурное подразделение Секретариата Конституционного Суда с указанием срока исполнения;

3) возвратить предложение в случае его отзыва в соответствии с частью первой статьи 48 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь".

Решения Председателя Конституционного Суда в случаях, указанных в пунктах 1 и 2 части второй настоящей статьи, оформляются в виде резолюции на представленном документе или в форме указаний на отдельном листе, прилагаемом к представленным материалам. Решение Председателя Конституционного Суда в случае, указанном в пункте 3 части второй настоящей статьи, оформляется в виде отдельного распоряжения.

После вынесения Конституционным Судом решения о принятии вопроса к рассмотрению Председатель Конституционного Суда назначает судью-докладчика для предварительного изучения вопроса, а также для изложения материалов в судебном заседании, устанавливает срок для завершения указанной работы, как правило, не более двух месяцев со дня поступления материалов в Конституционный Суд. Председатель Конституционного Суда может продлить указанный срок, но не более чем на один месяц, в связи с особой сложностью либо большим объемом вопроса, который рассматривается.

Председатель Конституционного Суда заслушивает судью-докладчика о готовности материалов дела к рассмотрению их Конституционным Судом, совместно с судьей-докладчиком определяет круг лиц, подлежащих приглашению и вызову в судебное заседание, отдает распоряжения об уведомлении о месте и времени заседания, а также о направлении участникам заседания и вручении судьям необходимых материалов.

Статья 46. Полномочия судьи по подготовке заседания Конституционного Суда

В соответствии со статьей 33 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь" предложения о даче заключений, а также письменные предложения судей о рассмотрении вопроса Конституционным Судом подлежат обязательному предварительному изучению одним или несколькими судьями, назначенными Председателем Конституционного Суда. Изучение вопроса должно быть завершено, как правило, не позднее двух месяцев со дня поступления материалов в Конституционный Суд, если в самом поручении Председателем Конституционного Суда не указан иной срок.

Приступая к предварительному изучению предложения о даче заключения или письменного предложения судьи, судья-докладчик проверяет их соответствие требованиям Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь" и определяет, имеются ли препятствия для начала производства по изучаемому вопросу. В случае обнаружения предусмотренных указанным Законом оснований для возврата либо отказа в рассмотрении предложения о даче заключения судья докладывает об этом Председателю Конституционного Суда. При согласии с мнением судьи о необходимости возврата названных документов инициатору Председатель дает соответствующее распоряжение. При наличии разногласий по данному вопросу, а также для принятия решения об отказе в рассмотрении предложения этот вопрос выносится на заседание Конституционного Суда.

Предложение судьи, если оно не отозвано им самим, после предварительного изучения выносится на заседание Конституционного Суда для решения вопроса о принятии его к рассмотрению.

Установив, что предложение полностью отвечает требованиям Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь", судья, которому поручено предварительное изучение вопроса, после принятия решения о включении его в повестку дня направляет копии предложения и приложенных к нему материалов другой стороне, которая вправе представить Конституционному Суду свои письменные возражения или объяснения.

При изучении вопроса о проверке конституционности международного договора, нормативного акта судья по собственной инициативе или по просьбе инициатора предложения рассматривает вопрос о целесообразности приостановления процесса ратификации договора или действия нормативного акта либо исполнения актов правоприменения до рассмотрения дела Конституционным Судом. Придя к выводу о необходимости приостановления процесса ратификации международного договора, действия нормативного акта или акта правоприменения, судья докладывает об этом Председателю Конституционного Суда.

Судья, осуществляющий предварительное изучение вопроса, через Генерального секретаря или его заместителя поручает соответствующим структурным подразделениям Секретариата Конституционного Суда подготовку необходимых материалов по изучаемому вопросу.

Предварительное изучение вопроса завершается составлением справки, которая докладывается Председателю Конституционного Суда, после чего вопрос выносится на заседание Конституционного Суда для включения его в повестку дня. Дальнейшая подготовка вопроса к рассмотрению осуществляется судьей-докладчиком.

Истребование документов и других необходимых материалов при подготовке дела к рассмотрению производится путем направления в соответствующие органы или должностным лицам запросов, которые подписываются судьей Конституционного Суда и являются обязательными для исполнения. В направляемом запросе должны быть указаны наименования документов и других истребуемых материалов, а также сроки исполнения.

Назначение экспертизы при подготовке дела к заседанию Конституционного Суда производится судьей путем письменных поручений соответствующим научным учрежде-

ниям или конкретным специалистам. В поручении формулируется предмет экспертизы, вопросы экспертам и срок представления экспертного заключения. Вместе с поручением в распоряжение экспертов предоставляются:

копии предложений о даче заключения;

тексты проверяемых международного договора, нормативного акта или акта правоприменения, материалы, обосновывающие эти предложения;

другие представленные сторонами или истребованные Конституционным Судом документы, если они имеют отношение к предмету экспертизы.

В случае необходимости судья вправе направить требования о проведении проверочных действий, оказании помощи и содействия в связи с рассмотрением конкретных вопросов.

Судья вправе лично производить проверку отдельных материалов или вопроса в целом с выездом на место, привлекать для таких проверок специалистов из структурных подразделений Секретариата Конституционного Суда и специалистов других учреждений или поручить производство проверок соответствующим учреждениям. В последнем случае задание формулируется в специальном поручении, подписываемом судьей. Результаты проверки излагаются в виде отдельной справки с приложением истребованных документов или копий.

Все действия судьи-докладчика в процессе подготовки вопроса к рассмотрению в заседании Конституционного Суда осуществляются от имени Конституционного Суда.

После завершения предварительной подготовки материалов к заседанию Конституционного Суда под контролем судьи-докладчика в соответствующем структурном подразделении Секретариата Конституционного Суда формируется дело, которое должно включать в себя:

полный текст предложения о даче заключения, все приложенные к нему и поступившие в Конституционный Суд материалы, дополнительно истребованные судьей документы, отзывы на предложение, запросы о даче экспертных заключений;

справки, записки, составленные в Конституционном Суде по результатам предварительного изучения материалов;

экспертные заключения, данные по поручению Конституционного Суда, решения Конституционного Суда, принимавшиеся в ходе предварительной подготовки дела к рассмотрению, а также иная переписка по материалам дела.

Все судьи Конституционного Суда вправе беспрепятственно на любой стадии подготовки и рассмотрения дела знакомиться со всеми материалами, имеющимися в распоряжении Конституционного Суда.

После окончания подготовки вопроса к заседанию Конституционного Суда, но не позднее чем за десять суток до начала заседания уведомление о заседании Конституционного Суда с указанием его времени и места, повестка дня или ее проект, копии предложений о проверке конституционности актов, копии подлежащих проверке договоров, нормативных актов, поступивших отзывов на предложения, а при необходимости и иные документы вручаются судьям Конституционного Суда и направляются сторонам. Указанные материалы могут быть также направлены по решению Конституционного Суда:

Президенту Республики Беларусь;

Председателю Верховного Совета Республики Беларусь;

Премьер-министру Республики Беларусь;

Председателю Верховного Суда Республики Беларусь;

Председателю Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь;

Генеральному прокурору Республики Беларусь;

Министру юстиции Республики Беларусь;

другим участникам заседания.

Статья 47. Полномочия Генерального секретаря Конституционного Суда по подготовке судебных заседаний

Генеральный секретарь Конституционного Суда, осуществляя обеспечение работы по подготовке судебных заседаний, организует:

контроль за соблюдением установленных Законом "О Конституционном Суде Республики Беларусь" сроков и процессом подготовки к рассмотрению предложений, переданных Председателем Конституционного Суда для изучения;

составление проекта плана рассмотрения Конституционным Судом предложений о даче заключений, представление его на рассмотрение Суда, рассылку утвержденного Конституционным Судом плана судьям, структурным подразделениям Секретариата, а также контроль за его исполнением;

рассылку всем судьям копий предложений и приложенных к ним материалов в срок не позднее трех дней после принятия решения Председателем Конституционного Суда о начале предварительной подготовки их к рассмотрению;

рассылку всем судьям и структурным подразделениям Секретариата повесток очередного заседания Конституционного Суда: по предложениям о даче заключений -- не позднее десяти дней до начала их рассмотрения Конституционным Судом, а по другим вопросам, назначенным к рассмотрению составом Суда, -- не позднее чем за три дня;

техническое и организационное обеспечение заседания Конституционного Суда, включая проверку явки в Конституционный Суд участников судебного заседания, принятие мер по обеспечению безопасности в заседании Конституционного Суда, готовность технических средств для нормального проведения судебного заседания;

протоколирование заседаний Конституционного Суда.

Генеральный секретарь организует работу по подготовке ежегодного послания Конституционного Суда Президенту Республики Беларусь и Верховному Совету Республики Беларусь о состоянии конституционной законности в Республике Беларусь.

Генеральный секретарь осуществляет также другие полномочия, вытекающие из Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь" и настоящего Регламента.

Статья 48. Формирование повестки дня очередных заседаний Конституционного Суда

Конституционный Суд определяет по предложениям Председателя и судей Конституционного Суда вопросы, подлежащие рассмотрению на очередных заседаниях, и утверждает повестку дня. Такие заседания Конституционного Суда могут проводиться с участием сторон.

Проекты решений указанных заседаний и при необходимости справки по рассматриваемым вопросам раздаются всем судьям Конституционного Суда, как правило, не позднее чем за три дня до начала заседания.

Решения по перечисленным вопросам оформляются протоколно или в виде отдельного документа.

Статья 49. Объединение в одном деле нескольких предложений

Конституционный Суд, обсуждая вопросы, подлежащие рассмотрению в его заседаниях, может объединить в одном деле предложения нескольких инициаторов о проверке конституционности одного и того же нормативного акта или одного и того же договора.

Статья 50. Рассмотрение Конституционным Судом сопутствующих вопросов

Конституционный Суд может рассмотреть вопрос, который не предполагает изложения решения в виде отдельного документа либо сопутствует подготовленному к рассмотрению основному вопросу. Сопутствующие вопросы рассматриваются без соблюдения установленного порядка предварительного изучения, внесения в заседание Конституционного Суда, заблаговременного включения в повестку дня и подготовки к рассмотрению.

Статья 51. Отзыв предложения о проверке конституционности акта

Предложение о проверке конституционности акта может быть отозвано только тем органом или лицом, которые обратились в Конституционный Суд.

Предложение может быть отозвано инициатором до включения соответствующего вопроса в повестку дня заседания Конституционного Суда.

Отзыв предложения, направленный Конституционному Суду до включения соответствующего вопроса в повестку дня Конституционного Суда, считается принятым, а предложение подлежит возврату инициатору на основании письменного распоряжения Председателя Конституционного Суда.

Глава 5. ПОРЯДОК РАССМОТРЕНИЯ ВОПРОСОВ В СУДЕБНОМ ЗАСЕДАНИИ

Статья 52. Открытие судебного заседания

В назначенное для судебного разбирательства время судьи Конституционного Суда входят в зал заседаний, судебный пристав отдает распоряжение: "Встать! Суд идет!". Все встают, судьи занимают свои места, и председательствующий предлагает участникам заседания и присутствующим в зале

сесть. Затем председательствующий объявляет, какой вопрос подлежит рассмотрению.

Статья 53. Проверка явки участников судебного заседания

По предложению председательствующего секретарь судебного заседания сообщает о явке участников заседания, а также о присутствии Президента Республики Беларусь, Председателя Верховного Совета Республики Беларусь, Премьер-министра Республики Беларусь, Председателя Верховного Суда Республики Беларусь, Председателя Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь, Генерального прокурора Республики Беларусь, Министра юстиции Республики Беларусь. Одновременно секретарь сообщает, кто из участников заседания не явился, вручены ли своевременно уведомления неявившимся лицам и какие имеются сведения о причинах их неявки.

Председательствующий объявляет состав Конституционного Суда, сообщает, кто является секретарем судебного заседания, кто участвует в деле в качестве эксперта, специалиста, переводчика, а также при необходимости проверяет полномочия должностных лиц и представителей сторон.

Статья 54. Разъяснение переводчику обязанностей

Председательствующий разъясняет переводчику его обязанность полно и точно выполнить перевод доклада судьи, объяснений и выступлений участвующих в деле лиц, распоряжений председательствующего, оглашаемых в судебном заседании документов, задаваемых в Суде вопросов и ответов на них, а также решений Конституционного Суда.

Переводчик предупреждается об ответственности за заведомо неправильный перевод.

Статья 55. Разъяснение участникам судебного заседания их прав и обязанностей

Председательствующий разъясняет участникам судебного заседания их права и обязанности. Экспертам, специалистам и свидетелям, кроме того, разъясняется предусмотренная Законом ответственность за недобросовестное исполнение возложенных на них обязанностей или отказ от исполнения этих обязанностей.

Статья 56. Решение вопросов в связи с неявкой в судебное заседание кого-либо из его участников

В случае неявки в судебное заседание сторон (стороны) или их представителей Конституционный Суд выносит решение о продолжении разбирательства по делу или его отложении. При отсутствии у представителя стороны надлежащим образом оформленных полномочий, когда само должностное лицо, являющееся стороной в процессе, не явилось в судебное заседание, председательствующий ставит на рассмотрение судей вопрос о возможности рассмотрения дела в отсутствие стороны и без ее представителя.

В случае неявки в судебное заседание кого-либо из свидетелей, экспертов или специалистов Конституционный Суд заслушивает мнения участвующих в деле лиц о возможности рассмотрения дела в их отсутствие. После этого Суд выносит решение о продолжении разбирательства по делу, или об объявлении перерыва в судебном заседании, или о его отложении. Конституционный Суд может также рассмотреть вопрос об ответственности неявившихся экспертов, специалистов или свидетелей.

Статья 57. Решение вопроса об удалении свидетелей из зала судебного заседания

Явившиеся на заседание Конституционного Суда свидетели до начала их допроса могут быть удалены из зала судебного заседания, если Конституционный Суд не примет иное решение. Удаленные свидетели размещаются в специально отведенной комнате, откуда по вызову Суда приглашаются в зал заседаний судебным приставом.

Статья 58. Разрешение ходатайств участников судебного заседания

Председательствующий опрашивает стороны, их представителей, других участников судебного заседания, имеются ли у них до начала рассмотрения дела ходатайства об истребовании дополнительных материалов, о вызове других свидетелей и допуске к рассмотрению дела новых экспертов, специалистов.

В случае поступления таких ходатайств в письменном виде они оглашаются в судебном заседании и подлежат приобщению к материалам рассматриваемого дела. Устные ходатайства подлежат занесению в протокол судебного заседания.

Ходатайства об истребовании дополнительных материалов, о вызове других свидетелей или допуске к рассмотрению дела

новых экспертов, специалистов подлежат разрешению в данном судебном заседании.

Статья 59. Истребование Конституционным Судом дополнительных материалов

Конституционный Суд в процессе рассмотрения предложения о даче заключения, а также при рассмотрении других вопросов вправе по собственной инициативе или по ходатайству участников судебного заседания дополнительно истребовать тексты нормативных и других правовых актов, документов или их копий и другие материалы, необходимые для правильного разрешения рассматриваемых вопросов, требовать проведения проверок и экспертиз для установления или уточнения отдельных обстоятельств, являющихся предметом рассмотрения в Суде.

Требования Конституционного Суда в случаях, предусмотренных в части первой настоящей статьи, оформляются в виде решения, которое является обязательным для исполнения всеми органами, должностными лицами и гражданами, которым оно адресовано, в сроки, указанные в решении Суда.

Статья 60. Выступление судьи-докладчика

Рассмотрение предложения о даче заключения начинается с выступления судьи-докладчика, который излагает существо рассматриваемого вопроса, основания его рассмотрения, краткое содержание имеющихся материалов и информирует о проделанной работе по подготовке вопроса к рассмотрению. Судья-докладчик в своем выступлении не вправе анализировать доводы, изложенные в предложении о даче заключения, и давать им свою оценку. Судье-докладчику могут быть заданы вопросы судьями.

Статья 61. Объяснения сторон и их представителей

После выступления судьи-докладчика председательствующий предлагает сторонам дать объяснения по существу рассматриваемого вопроса.

Первой выступает сторона или ее представитель (представители), обратившаяся с предложением о даче заключения, после чего председательствующий предоставляет возможность выступить другой стороне или ее представителю.

Если сторона (стороны) представлена в заседании Конституционного Суда несколькими лицами и сторона настаивает на предоставлении слова всем представителям, Суд может предоставить ей такую возможность, когда между

представителями разграничены вопросы, по которым они выступают. Это распространяется и на порядок предоставления права на заключительную речь.

Сторона, обратившаяся с предложением о даче заключения, а также ее представитель в своих выступлениях излагают существо внесенного на рассмотрение Конституционного Суда вопроса, правовые аргументы и доказательства в обоснование своей позиции. Другая сторона или ее представитель излагают свои возражения по заявленному предложению о даче заключения, правовые аргументы и доказательства в обоснование этих возражений.

Стороны и их представители не вправе использовать свое выступление в заседании Конституционного Суда для каких-либо политических заявлений и деклараций и не должны допускать оскорбительных и иных некорректных высказываний, реплик в адрес другой стороны, ее представителей и иных участников судебного заседания.

Председательствующий вправе прервать выступление стороны или ее представителя, других участников судебного заседания, если выступающий выходит за пределы предмета рассматриваемого вопроса или допускает оскорбительные либо некорректные по форме или содержанию высказывания, нарушает установленные правила производства в Суде или проявляет неуважение к Суду.

После выступления каждой из сторон, их представителей председательствующий дает возможность судьям задавать вопросы стороне, ее представителю; затем право задавать вопросы выступившей стороне предоставляется другой стороне и ее представителю.

Судьи, а также представители сторон могут задавать вопросы по обстоятельствам рассматриваемого дела, уточняющие или конкретизирующие позицию стороны и приведенные ею доводы. При этом не могут задаваться наводящие вопросы.

Сторонам и их представителям могут быть также заданы вопросы Президентом Республики Беларусь, Председателем Верховного Совета Республики Беларусь, Премьер-министром Республики Беларусь, Председателем Верховного Суда Республики Беларусь, Председателем Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь, Генеральным прокурором Республики Беларусь, Министром юстиции Республики Беларусь, а также экспертами и специалистами, но в той части, в какой это необходимо для дачи экспертного заключения или изложения мнения.

Статья 62. Порядок заслушивания свидетелей

Последовательность заслушивания свидетелей определяется Конституционным Судом.

Перед заслушиванием свидетель дает Суду обязательство, после чего председательствующий предлагает свидетелю сообщить все, что ему известно по существу рассматриваемого вопроса. Свидетелю могут быть заданы вопросы. Первыми свидетелю задают вопросы сторона или ее представитель, по заявлению которых вызван свидетель, затем -- другая сторона или ее представитель, а также иные участники заседания. Свидетелю, вызванному по инициативе Суда, первыми задают вопросы сторона, обратившаяся с предложением о даче заключения, и ее представитель. Судьи вправе задавать вопросы свидетелю в любой момент.

Суд может не заслушивать других свидетелей, если признает, что обстоятельства, о которых они могут свидетельствовать, установлены с достаточной полнотой.

Статья 63. Исследование документов

Документы оглашаются в судебном заседании и предъявляются по мере необходимости сторонам, их представителям, а в отдельных случаях -- экспертам, специалистам, свидетелям и другим лицам, участвующим в деле. После этого стороны или их представители могут дать объяснения в связи с оглашенным документом (документами). По исследованным в заседании Конституционного Суда документам, полученным в установленном порядке и имеющим значение для правильного разрешения вопроса, Судом выносится решение о приобщении их к материалам рассматриваемого дела.

Статья 64. Порядок заслушивания экспертов, специалистов

Конституционный Суд при необходимости заслушивает экспертов, специалистов. Последовательность заслушивания экспертов, специалистов в судебном заседании определяется Судом.

Перед заслушиванием эксперт, специалист дает обязательство Суду, после чего председательствующий предлагает эксперту, специалисту огласить представляемое им от своего имени, группы экспертов или научного учреждения экспертное заключение (мнение специалиста) по рассматриваемому вопросу.

Эксперту, специалисту могут быть заданы вопросы в той же последовательности, как это установлено для свидетелей.

Статья 65. Право председательствующего снять вопрос

Председательствующий вправе снять вопрос, поставленный одной стороной, ее представителем перед другой стороной или ее представителем, перед свидетелем, экспертом, специалистом, признав его наводящим, некорректным по форме или по содержанию либо не относящимся к существу рассматриваемого дела.

Вопросы, поставленные участникам заседания судьей, не могут быть сняты председательствующим.

Статья 66. Выступления участников судебного заседания

По окончании исследования представленных материалов, объяснений сторон, их представителей, показаний свидетелей, заключений экспертов, мнений специалистов Суд переходит к выслушиванию выступлений Президента Республики Беларусь, Председателя Верховного Совета Республики Беларусь, Премьер-министра Республики Беларусь, Председателя Верховного Суда Республики Беларусь, Председателя Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь, Генерального прокурора Республики Беларусь, Министра юстиции Республики Беларусь, если они пожелают выступить.

Стороны и их представители могут выступить с заключительными речами, которые должны содержать анализ материалов и доказательств, проверенных в заседании Конституционного Суда, их правовую оценку и значение для разрешения рассматриваемого дела, а также выводы и предложения сторон, которые, по их мнению, должны быть учтены Судом при вынесении решения. При этом лица, представляющие интересы сторон по должности, а также представители, выступающие в Суде по доверенности, если такое право оговорено в доверенности, вправе скорректировать свою позицию по рассматриваемому вопросу в зависимости от результатов судебного разбирательства.

Конституционный Суд может предоставить сторонам по их просьбе время для подготовки к заключительным речам, объявив для этого перерыв в судебном заседании.

Статья 67. Возобновление исследования материалов дела

После заслушивания заключительных речей, если Конституционный Суд признает необходимым выяснить новые обстоятельства, имеющие существенное значение для правильного разрешения дела, или исследовать новые доказательства, он выносит решение о возобновлении рассмотрения дела. При этом

Конституционный Суд может объявить перерыв в судебном заседании или отложить рассмотрение дела.

По окончании дополнительного разбирательства по делу лица, перечисленные в статье 66 настоящего Регламента, имеют право на новое выступление, а стороны -- на заключительную речь, но лишь по поводу результатов возобновленного судебного разбирательства и их значения для разрешения дела, после чего Конституционный Суд удаляется на совещание для вынесения решения.

Глава 6. РЕШЕНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА

Статья 68. Порядок проведения совещания судей для вынесения решения

Совещание судей для вынесения решения проводится в совещательной комнате.

Совещание судей проводится тайно.

Председательствующий предоставляет слово каждому из судей, желающему высказаться по рассматриваемому вопросу.

В ходе совещания судьи могут просить друг друга уточнить их позиции по делу. Закончив совещание, председательствующий ставит на голосование предложенные судьями формулировки решения.

Статья 69. Принятие решения

Решения Конституционного Суда принимаются открытым голосованием.

Голосование проводится поименным опросом судей. Председательствующий подает свой голос последним.

Председательствующий ставит на голосование формулировки решения в порядке поступления. В заключение голосуется текст решения в целом.

Судья не имеет права воздержаться от голосования либо не участвовать в голосовании.

Решение Конституционного Суда считается принятым, если за него подано простое большинство голосов от полного состава судей. При равном количестве голосов голос председательствующего является решающим.

Решение излагается в письменном виде судьей-докладчиком или по поручению председательствующего другим судьей.

Статья 70. Особое мнение судьи

Судья Конституционного Суда, не согласный с принятым решением, имеет право изложить особое мнение в письменном виде. Особое мнение подлежит опубликованию в качестве приложения к решению Конституционного Суда.

Статья 71. Виды решений Конституционного Суда

В соответствии со статьей 36 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь" решением Конституционного Суда является любой акт, принятый в его заседании.

В случаях, предусмотренных статьей 72 настоящего Регламента, решения Конституционного Суда принимаются в виде заключения, излагаемого в форме отдельного документа.

Обращения к государственным органам, должностным лицам могут быть оформлены в виде запроса либо требования как самостоятельно, так и в форме составной части иного решения.

Анализ состояния конституционной законности в республике оформляется в виде послания Конституционного Суда Президенту Республики Беларусь и Верховному Совету Республики Беларусь.

Статья 72. Заключение Конституционного Суда

Заключение принимается Конституционным Судом в случаях рассмотрения вопросов, перечисленных в статье 5 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь", а именно:

о соответствии законов, международных договорных и иных обязательств Республики Беларусь Конституции, международно-правовым актам, ратифицированным Республикой Беларусь;

о соответствии правовых актов межгосударственных образований, в которые входит Республика Беларусь, указов Президента Республики Беларусь, постановлений Кабинета Министров Республики Беларусь, а также актов Верховного Суда Республики Беларусь, Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь, Генерального прокурора Республики Беларусь, имеющих нормативный характер, законам и международно-правовым актам, ратифицированным Республикой Беларусь;

о соответствии нормативных актов любого государственного органа, общественного объединения Конституции Республики

Беларусь и законам, международно-правовым актам, ратифицированным Республикой Беларусь.

Заключение состоит из вводной, описательной, мотивировочной и резолютивной частей.

В вводной части заключения указываются:

название заключения, дата и место его принятия;

состав Конституционного Суда, который принимает заключение;

стороны и другие участники заседания;

формулировка вопроса, основания для его рассмотрения.

Описательная часть заключения должна содержать:

нормы Конституции Республики Беларусь, Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь" и настоящего Регламента, устанавливающие право либо обязанность Конституционного Суда рассмотреть данный вопрос;

полное название акта, конституционность которого проверяется с указанием источника его опубликования (получения).

В мотивировочной части заключения должны быть указаны:

обстоятельства дела, установленные Конституционным Судом и положенные в основу заключения;

нормативные акты, которыми руководствовался Конституционный Суд.

Резолютивная часть заключения должна содержать в себе вывод о конституционности (неконституционности) акта, порядок вступления решения Конституционного Суда в законную силу и срок исполнения.

Требования настоящей статьи к содержанию заключения применяются и при составлении заключения в случаях рассмотрения Конституционным Судом дела о нарушении Президентом Республики Беларусь Конституции Республики Беларусь.

Заключения принимаются именем Республики Беларусь.

Статья 73. Запросы и требования Конституционного Суда к государственным органам, должностным лицам

Запросы и требования к государственным органам, должностным лицам могут быть направлены Конституционным Судом для обеспечения ведения дела и разрешения иных вопросов, входящих в его компетенцию, а судьей Конституционного Суда -- при подготовке конкретного вопроса.

В запросе (требовании) должны быть указаны:

орган, лицо, которым адресован запрос (требование);

основания направления запроса (требования);

сущность обращенного к органу, лицу запроса (требования);

краткое обоснование необходимости совершения органом или лицом соответствующих действий или воздержания от таковых;

статья Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь", на основании которой направляется запрос (требование);

срок исполнения запроса (требования);

последствия неисполнения запроса (требования).

Статья 74. Оформление решения Конституционного Суда

В соответствии со статьей 37 Закона "О Конституционном суде Республики Беларусь" решение Конституционного Суда оформляется в виде отдельного документа либо протоколно.

Конституционный Суд может отложить составление решения в виде отдельного документа не более чем на две недели, ограничившись протокольным изложением формулировки решения, порядка и срока вступления его в силу.

Решение Конституционного Суда, изложенное в форме отдельного документа, подписывается председательствующим в судебном заседании с указанием должности. Указанное решение подлежит обязательной регистрации в реестре актов Конституционного Суда.

Статья 75. Оглашение решения Конституционного Суда

Решение Конституционного Суда оглашается в судебном заседании сразу же после окончания совещания судей. При оглашении решения председательствующий в целях сохранения тайны совещания судей, если оно проводилось в совещательной комнате, не должен сообщать результаты голосования и фамилии судей, голосовавших "за" и "против", за исключением случаев, когда судья имеет особое мнение, о наличии которого объявляется при оглашении решения.

До официального оглашения решения Конституционного Суда судьи не вправе выступать публично, в том числе в средствах массовой информации, с оценкой вынесенного Конституционным Судом решения.

Решение Конституционного Суда является окончательным и обжалованию не подлежит.

Статья 76. Вступление решения Конституционного Суда в законную силу

Решение Конституционного Суда вступает в законную силу немедленно после его оглашения.

Статья 77. Пересмотр решения Конституционного Суда

Пересмотр решения Конституционного Суда допускается в случаях, когда открылись новые обстоятельства, неизвестные на момент принятия решения, и когда эти обстоятельства могут существенно повлиять на его суть, а также при изменении конституционной нормы, на основании которой принято решение.

Пересмотр решения осуществляется только по инициативе Конституционного Суда путем голосования при наличии кворума и при получении большинства голосов от полного состава судей.

Пересмотр решения производится Конституционным Судом с соблюдением правил настоящего Регламента.

Статья 78. Толкование решения Конституционного Суда

Решение Конституционного Суда может быть официально истолковано только самим Конституционным Судом.

Официальное толкование решения может быть дано Конституционным Судом по собственной инициативе, по заявлению участников заседания, в котором было принято данное решение, а также органов и лиц, которым оно было направлено.

Заявление о даче официального толкования, поступившее в Конституционный Суд, передается Председателем Конституционного Суда в соответствующее подразделение Секретариата Конституционного Суда для подготовки справки о принятии заявления к рассмотрению или об отказе в рассмотрении.

Заявление о толковании решения, принятое к рассмотрению Конституционным Судом, передается Председателем Конституционного Суда одному из судей для изучения. При этом в ходе подготовки вопроса к рассмотрению могут быть проведены необходимые экспертные исследования, истребованы дополнительные материалы (документы). Судья-докладчик готовит проект соответствующего решения.

После включения вопроса о толковании решения в повестку заседания Конституционного Суда о месте и времени такого заседания извещаются стороны и другие участники заседания, а также органы и лица, обратившиеся в суд с заявлением о толковании решения.

Статья 79. Порядок исправления неточностей и явных ошибок в решении

Конституционный Суд вправе после оглашения решения исправить допущенные в нем неточности в наименованиях и обозначениях, описки, счетные и другие ошибки редакционного характера.

Исправление допущенных в решении неточностей, описок, счетных и других ошибок редакционного характера допускается только в заседании Конституционного Суда путем вынесения соответствующего решения.

Статья 80. Порядок принятия решения об отказе в рассмотрении предложения о проверке конституционности акта

Вопрос об отказе в рассмотрении предложения о проверке конституционности акта рассматривается Конституционным Судом коллегиально, как правило, без вызова в судебное заседание сторон и их представителей.

Решение об отказе в рассмотрении предложения о конституционности акта принимается в случаях, предусмотренных частью первой статьи 49 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь". Отказ по другим не предусмотренным указанным Законом основаниям не допускается.

Решение об отказе может быть оформлено в виде отдельного документа либо протоколно.

Статья 81. Порядок подготовки ежегодного послания Конституционного Суда о состоянии конституционной законности в республике

Ежегодное послание Конституционного Суда Президенту Республики Беларусь и Верховному Совету Республики Беларусь о состоянии конституционной законности в республике готовится соответствующими подразделениями Секретариата Конституционного Суда под непосредственным руководством Генерального секретаря на основе изученных и рассмотренных Конституционным Судом материалов, после

чего текст послания направляется всем судьям и членам Научно-консультативного совета для изучения.

Доработанный с учетом полученных замечаний и предложений текст послания обсуждается на заседании Конституционного Суда по докладу Генерального секретаря.

Ежегодное послание должно содержать:

- 1) название послания, дату и место его принятия;
- 2) состав Конституционного Суда, принявший послание;
- 3) нормы Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь" и настоящего Регламента, устанавливающие право Конституционного Суда принять и направить послание;
- 4) анализ изученных и рассмотренных материалов;
- 5) обстоятельства, установленные в ходе анализа указанных материалов;
- 6) выводы и предложения.

Текст ежегодного послания о состоянии конституционной законности утверждается решением Конституционного Суда и подписывается Председателем Конституционного Суда.

Статья 82. Реализация права Конституционного Суда вносить предложения в Верховный Совет Республики Беларусь

В соответствии со статьей 130 Конституции Республики Беларусь Конституционный Суд вправе вносить в Верховный Совет Республики Беларусь предложения о необходимости изменений и дополнений Конституции Республики Беларусь, а также о принятии и изменении законов Республики Беларусь.

Предложения о необходимости разработки и принятия соответствующего закона рассматриваются на заседании Конституционного Суда, и после обсуждения принимается решение о направлении их в Верховный Совет Республики Беларусь либо об отклонении. Заседание Конституционного Суда по этим вопросам проводится, как правило, с участием членов Научно-консультативного совета.

Статья 83. Рассмотрение вопросов о наложении штрафов

Конституционный Суд в случаях, предусмотренных статьей 46 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь", может вынести решение о наложении штрафа на должностных лиц и граждан, проявивших неуважение к Конституционному Суду.

Решение Конституционного Суда о наложении штрафа на участников судебного заседания или на граждан, присутствующих в заседании Конституционного Суда, за нарушения, перечисленные в абзацах пятом и шестом части второй статьи 46 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь", принимается в процессе заседания и излагается, как правило, протокольно.

В случаях, предусмотренных абзацами вторым, третьим и четвертым части второй статьи 46 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь", по каждому факту проявления неуважения к Конституционному Суду одним из судей, назначенных Председателем Конституционного Суда, проводится предварительное изучение вопроса, которое завершается составлением справки, после чего вопрос включается в повестку дня.

Заседание Конституционного Суда для рассмотрения вопроса о наложении штрафа проводится с вызовом в Конституционный Суд лица, привлекаемого к ответственности. Однако неявка в Конституционный Суд этого лица, надлежащим образом извещенного о времени и месте судебного заседания, не препятствует рассмотрению вопроса по существу.

Решение Конституционного Суда о наложении штрафа в случаях, предусмотренных абзацами вторым, третьим и четвертым части второй статьи 46 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь", излагается в форме отдельного документа. Копия решения вручается лицу, подвергнутому штрафу.

Статья 84. Рассылка заключений Конституционного Суда

Заключение Конституционного Суда не позднее чем в трехдневный срок со дня его принятия направляется сторонам, а также Президенту Республики Беларусь, Верховному Совету Республики Беларусь, Премьер-министру Республики Беларусь, Председателю Верховного Суда Республики Беларусь, Председателю Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь, Генеральному прокурору Республики Беларусь, Министру юстиции Республики Беларусь. Председатель Конституционного Суда может распорядиться о направлении заключения Конституционного Суда и другим органам и лицам.

Статья 85. Опубликование решений Конституционного Суда

Заключения Конституционного Суда подлежат официальному опубликованию в порядке, установленном для актов Верховного Совета Республики Беларусь. Заключения публи-

куются также в тех изданиях, в которых были опубликованы акты, признанные Конституционным Судом неконституционными. В "Вестнике Конституционного Суда Республики Беларусь" публикуются, кроме того, полностью или в извлечении особые мнения судей Конституционного Суда, отчеты о его заседаниях и иные материалы о деятельности Конституционного Суда.

Решения Конституционного Суда в форме запроса, требования, а также по вопросам процедурного характера публикуются в порядке, определяемом Конституционным Судом.

Статья 86. Исполнение решений Конституционного Суда

Решения Конституционного Суда исполняются в порядке и сроки, определенные в самих решениях.

Статья 87. Контроль за исполнением решений Конституционного Суда

Контроль за исполнением решений Конституционного Суда возлагается на соответствующее структурное подразделение Секретариата Конституционного Суда.

Организация и порядок осуществления контроля за исполнением решений Конституционного Суда в указанном подразделении определяются положением об этом подразделении.

РАЗДЕЛ III. ОРГАНИЗАЦИЯ РАБОТЫ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА

Глава 7. ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ОБ ОРГАНИЗАЦИИ РАБОТЫ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА И ЕГО СЕКРЕТАРИАТА

Статья 88. Полномочия Председателя Конституционного Суда по организации работы Суда

Председатель Конституционного Суда:

руководит работой Конституционного Суда, распределяет обязанности между судьями;

созывает заседания Конституционного Суда и председательствует на них;

осуществляет общее руководство работой Секретариата Конституционного Суда, принимает на работу и увольняет с работы работников Секретариата;

принимает меры поощрения и налагает взыскания на работников Секретариата;

выполняет иные функции, связанные с организацией работы Конституционного Суда.

Председатель Конституционного Суда издает распоряжения по вопросам организации деятельности Конституционного Суда.

Председатель Конституционного Суда имеет право в любое время подать в отставку с занимаемой должности.

Статья 89. Полномочия заместителя Председателя Конституционного Суда по организации работы Суда

Заместитель Председателя Конституционного Суда пользуется всеми правами и несет обязанности судьи Конституционного Суда, исполняет обязанности Председателя Конституционного Суда в случае его отсутствия либо по его поручению.

Заместитель Председателя Конституционного Суда имеет право в любое время подать в отставку с занимаемой должности.

Статья 90. Полномочия судьи Конституционного Суда

Судья Конституционного Суда:

имеет право требовать созыва Конституционного Суда, предлагать вопросы на его рассмотрение, высказывать особое мнение относительно решений Конституционного Суда;

участвует во всех заседаниях Конституционного Суда с правом решающего голоса;

обладает иными правами и несет обязанности, предусмотренные Законом "О Конституционном Суде Республики Беларусь" и настоящим Регламентом.

При разрешении всех вопросов, которые входят в компетенцию Конституционного Суда, судьи пользуются равными правами.

Судья Конституционного Суда вправе в любое время подать в отставку.

Статья 91. Право судей присутствовать на заседаниях государственных органов

Судьи Конституционного Суда вправе присутствовать на открытых, а по приглашению -- и на закрытых заседаниях любого государственного органа.

Статья 92. Утверждение документов, регламентирующих деятельность Секретариата Конституционного Суда и Научно-консультативного совета при Конституционном Суде

Конституционный Суд рассматривает и утверждает Регламент Конституционного Суда, Положение о Секретариате Конституционного Суда, структуру и штатное расписание Секретариата Конституционного Суда, Положение о Научно-консультативном совете при Конституционном Суде, персональный состав его членов, Инструкцию о порядке делопроизводства в Конституционном Суде, Правила внутреннего трудового распорядка и иные документы, относящиеся к деятельности Конституционного Суда.

Решения Конституционного Суда в этих случаях оформляются протокольно.

Глава 8. ДЕЛОПРОИЗВОДСТВО В КОНСТИТУЦИОННОМ СУДЕ

Статья 93. Прием, регистрация, прохождение и отправка корреспонденции

Прием, регистрация, прохождение и отправка корреспонденции, а также работа с документами в Конституционном Суде осуществляются в соответствии с Инструкцией о порядке делопроизводства в Конституционном Суде Республики Беларусь.

Статья 94. Предварительное рассмотрение корреспонденции

Предложения о проверке конституционности актов представляются Генеральному секретарю Конституционного Суда или его заместителю, которые направляют их для предварительного рассмотрения в соответствующие структурные подразделения Секретариата.

Предварительное рассмотрение предложения о проверке конституционности акта проводится работниками Секретариата

в течение трех дней и завершается составлением справки, выводы которой сообщаются Генеральному секретарю.

Материалы, подлежащие разрешению Конституционным Судом, докладываются Генеральным секретарем Председателю Конституционного Суда не позднее следующего дня после завершения предварительного изучения.

Обращения органов и лиц по вопросам, которые не входят в компетенцию Конституционного Суда, подлежат возвращению заявителю Генеральным секретарем с разъяснением причин отказа в рассмотрении обращения Конституционным Судом.

Глава 9. ОРГАНИЗАЦИЯ РАБОТЫ СЕКРЕТАРИАТА КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА

Статья 95. Секретариат Конституционного Суда

Секретариат Конституционного Суда образуется в целях повседневного информационно-справочного, организационно-технического, аналитического обеспечения функционирования Конституционного Суда, организации контроля за исполнением принимаемых им решений, поддержания необходимых связей с органами государственной власти, международного сотрудничества, ведения делопроизводства, осуществления иной работы по обеспечению деятельности Конституционного Суда.

Секретариат Конституционного Суда является юридическим лицом.

Структура и штатное расписание Секретариата утверждают Конституционным Судом.

Работа Секретариата организуется на основании Положения, утверждаемого Конституционным Судом.

Структурные подразделения Секретариата работают на основании положений о них, утверждаемых Генеральным секретарем Конституционного Суда.

Работники Секретариата пользуются правами и несут обязанности в соответствии с законодательством о службе в государственном аппарате.

Функциональные обязанности работников Секретариата определяются Генеральным секретарем Конституционного Суда или руководителями соответствующих структурных подразделений.

Статья 96. Генеральный секретарь Конституционного Суда

Генеральный секретарь Конституционного Суда назначается на должность Председателем Конституционного Суда.

Генеральный секретарь отвечает за организацию работы и надлежащее функционирование Секретариата, его структурных подразделений.

Генеральный секретарь может участвовать в заседаниях Конституционного Суда при рассмотрении Конституционным Судом внутренних организационных вопросов, а также ежегодного послания Президенту Республики Беларусь и Верховному Совету Республики Беларусь о состоянии конституционной законности в республике.

Статья 97. Помощник судьи Конституционного Суда

Каждый судья Конституционного Суда имеет помощника.

Прием на работу, перевод или увольнение с работы помощника судьи осуществляются по согласованию с судьей.

Судья самостоятельно определяет конкретные обязанности помощника, дает ему задания.

Глава 10. ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 98. Судебные издержки

Судебные издержки состоят из сумм, подлежащих выплате экспертам, специалистам, свидетелям, переводчикам, а также из иных расходов, связанных с рассмотрением дела.

В соответствии со статьей 53 Закона "О Конституционном Суде Республики Беларусь" покрытие судебных издержек осуществляется за счет средств республиканского бюджета.

Расходы, связанные с исполнением обязательных решений Конституционного Суда, несут государственные органы, предприятия, учреждения и организации, на которые было возложено исполнение этих решений.

Статья 99. Определение размера издержек

Размер вознаграждения экспертам и специалистам определяется Конституционным Судом с учетом установленных ставок и затраченного времени.

Экспертам, специалистам и свидетелям возмещаются понесенные ими в связи с явкой в суд расходы по проезду и

найму жилого помещения и выплачиваются суточные в размерах, установленных законодательством для работников, направляемых в служебные командировки.

Переводчик получает вознаграждение за работу, выполненную им по поручению Конституционного Суда, если эта работа не входит в круг его служебных обязанностей.

Статья 100. Судебные каникулы

Конституционный Суд работает постоянно, за исключением судебных каникул, которые устанавливаются с 15 июля по 1 сентября.

В экстренных случаях Председатель Конституционного Суда может созвать судей и во время судебных каникул.

Статья 101. Научно-консультативный совет при Конституционном Суде, его цели и задачи

В целях оказания судьям Конституционного Суда научно-консультативной помощи в подготовке вопросов к рассмотрению, повышения качества принимаемых Судом решений, а также для научной разработки отдельных проблем, связанных с осуществлением им своих функций, укрепления его связей с научными юридическими учреждениями, юристами-практиками при Конституционном Суде создается Научно-консультативный совет.

Задачами Научно-консультативного совета являются:

научное консультирование по вопросам, поставленным на рассмотрение Конституционного Суда;

оказание помощи Конституционному Суду в проведении анализа состояния конституционной законности в республике и подготовке посланий Президенту Республики Беларусь и Верховному Совету Республики Беларусь;

внесение предложений в Конституционный Суд о необходимости изменений и дополнений Конституции Республики Беларусь, а также о принятии и изменении законов;

содействие укреплению сотрудничества с отечественными и зарубежными научными центрами и правовыми учреждениями в целях более полного использования достижений науки и практики в конституционном строительстве Республики Беларусь.

Статья 102. Состав Научно-консультативного совета

Научно-консультативный совет образуется из числа ученых и иных специалистов в области права.

Научно-консультативный совет состоит из двух сопредседателей, секретаря и членов совета.

Сопредседатели Научно-консультативного совета и секретарь избираются из состава членов совета путем открытого голосования сроком на три года.

Статья 103. Порядок деятельности Научно-консультативного совета

Заседания Научно-консультативного совета созываются его сопредседателями.

К обсуждению вопросов могут привлекаться научные и практические работники, не являющиеся членами совета.

По результатам обсуждения вопросов Научно-консультативный совет принимает решения рекомендательного характера.

Техническое обеспечение работы Научно-консультативного совета осуществляется Секретариатом Конституционного Суда.

Статья 104. Вступление в силу Регламента Конституционного Суда и его толкование

Настоящий Регламент вступает в силу со дня его утверждения Конституционным Судом.

Разъяснения по применению настоящего Регламента, а также толкование его положений даются Конституционным Судом.

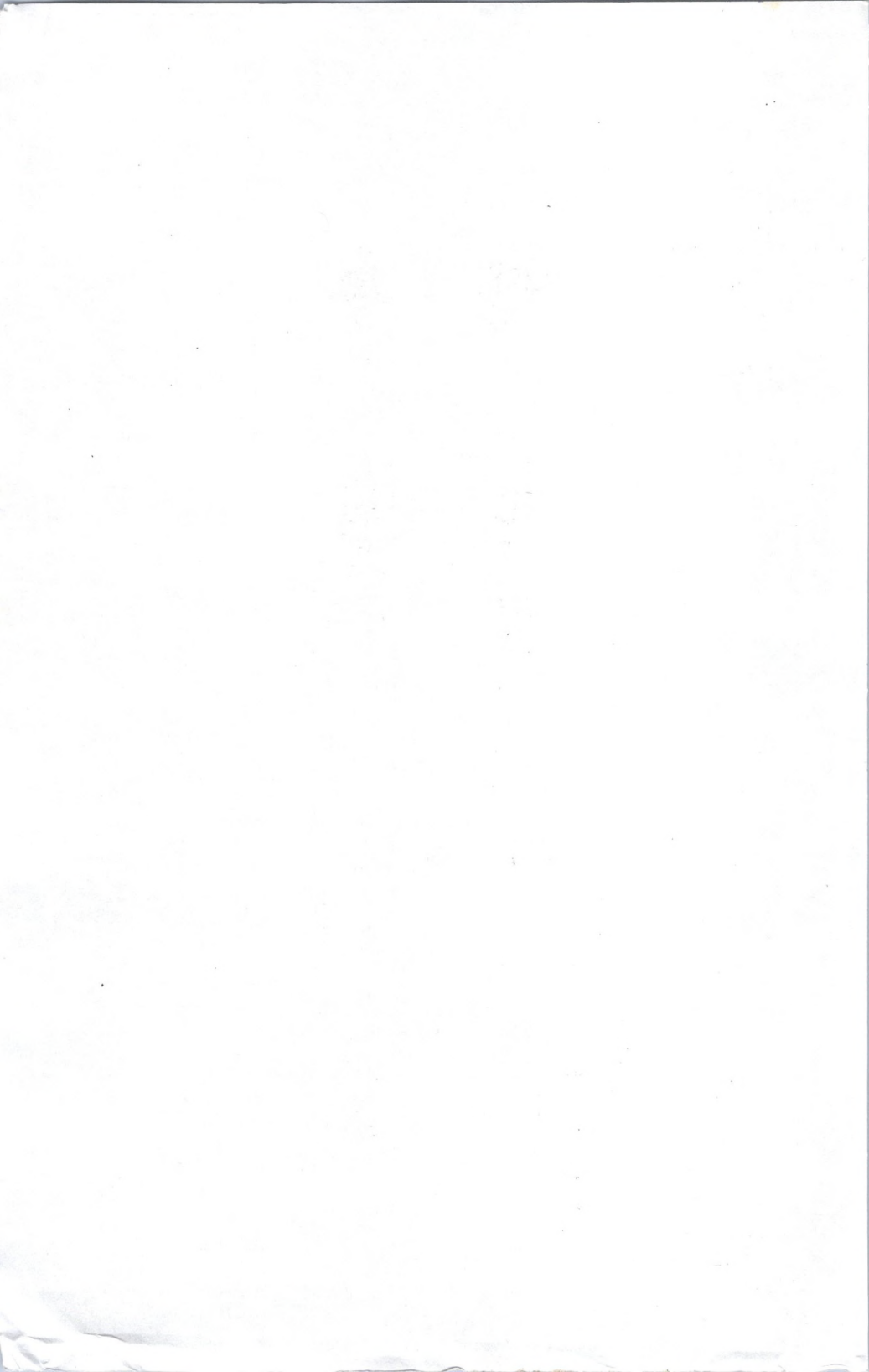
**Выдание Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь
на беларускай і рускай мовах**

Рэдакцыйна-выдавецкі адрэс Сакратарыята Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Адкасны за выпуск А. САКУН
220016, Мінск, вул. К. Маркса, 38. Тэлефон 29-30-61.

Падпісана ў друк 26.08.94. Фармат 60×90¹/₁₆. Папера афсетная. Афсетны друк.
Ум. друк арк. 7,0. Тыраж 8000. Заказ 1222. Цана 500 р.

Мінскі ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга паліграфкамбінат МВПА імя
Я. Коласа. 220005, Мінск, вул. Чырвоная, 23.

500 р.

ІНДЭКС 75008

На беларускай і рускай мовах